

**T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
BİLGİ VE BELGE YÖNETİMİ ANABİLİM DALI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**ULUSAL VE ULUSLARARASI FON ÇALIŞMALARININ
ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANELERİNE ETKİSİ: KOÇ
ÜNİVERSİTESİ SUNA KIRAÇ KÜTÜPHANESİ ÖRNEĞİ**

Murat Sina MATER

2501221127

TEZ DANIŞMANI

PROF. DR. Ümit KONYA

İSTANBUL – 2024

**ULUSAL VE ULUSLARARASI FON ÇALIŞMALARININ
ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANELERİNE ETKİSİ: KOÇ
ÜNİVERSİTESİ SUNA KIRAÇ KÜTÜPHANESİ ÖRNEĞİ**

MURAT SİNA MATER

Son yıllarda üniversite kütüphanelerinin kaynaklarının ve hizmetlerinin şekillendirilmesinde ulusal ve uluslararası fonların (finansmanın) rolü giderek önem kazanmaktadır. Bu çalışmada, ulusal ve uluslararası fon çalışmalarının üniversite kütüphaneleri üzerindeki etkisi, Koç Üniversitesi Suna Kıraç Kütüphanesi örnek olay kapsamında ele alınarak incelenmiştir. Araştırma örneklemini ise ulusal ve uluslararası fonlarla iş birliği içerisinde olan Koç Üniversitesi Suna Kıraç Kütüphanesi oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında Koç Üniversitesi Suna Kıraç Kütüphanesi'nin 2019-2023 yılları arasındaki ulusal ve uluslararası fon çalışmaları incelenmiştir. Araştırmada betimleme yöntemi kullanılmıştır.

Çalışma toplam üç bölümden oluşmaktadır. Çalışmanın giriş bölümü konunun önemi, araştırmanın problemi ve amacı, araştırma soruları ve hipotezler, araştırmanın kapsamı ve yöntemini içermektedir. Çalışmanın birinci bölümü üniversite kütüphaneleri, tarihçesi, amaçları, işlevleri ve görevleri, üniversite kütüphanelerinin yapısal unsurları ve üniversite kütüphanelerinde sunulan hizmetlerden oluşmaktadır. Çalışmanın ikinci bölümünde ulusal ve uluslararası fon ve türleri, bu fonların üniversite kütüphanelerine etkileri, fon çalışmaları sırasında dikkat edilmesi gereken unsurlardan bahsedilmektedir. Çalışmanın üçüncü bölümü Koç Üniversitesi Suna Kıraç Kütüphanesi'nin fon çalışmaları ile ilgili uygulama örneklerini içermektedir. Çalışmanın son bölümünde ise sonuç ve öneriler yer almaktadır. Bu çalışmanın, ülkemizde üniversite kütüphanelerinde ulusal ve uluslararası fonları inceleyen ilk çalışma olması nedeniyle, konuya yönelik gelecekteki araştırmalara rehberlik etmesi beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Üniversite kütüphaneleri, fonlar, hibeler, ulusal fonlar, uluslararası fonlar, finansman etkisi, kütüphane hizmetleri.

ABSTRACT

THE IMPACT OF NATIONAL AND INTERNATIONAL FUNDING ON UNIVERSITY LIBRARIES: THE CASE OF KOÇ UNIVERSITY SUNA KIRAÇ LIBRARY

MURAT SİNA MATER

In recent years, the role of national and international funding in shaping the resources and services of university libraries has become increasingly important. In this study, the impact of national and international funding on university libraries is analysed by considering Koç University Suna Kiraç Library as a case study. The research sample consists of Koç University Suna Kiraç Library, which cooperates with national and international funds. Within the scope of the research, national and international funding activities of Koç University Suna Kiraç Library between 2019-2023 were analysed. The descriptive method was used in the research.

There are three chapters in the study. The significance of the subject, the goals and problem of the research, the research questions and hypotheses, and the study's scope and methods are all covered in the introduction section. The first chapter discusses university libraries' objectives, history, roles, and responsibilities in addition to its fundamental elements and services offered. The second chapter explores into the various forms of national and international funding, their impact on university libraries, and the crucial factors to take into account when funding initiatives are underway. The Koç University Suna Kiraç Library's financial activities are shown in the third chapter through practical examples. Recommendations and conclusions are provided in the final section. This study is expected to guide future researchers on the subject as it is the first of its kind in Turkey to examine national and international funding activities in university libraries.

Keywords: University libraries, funds, grants, national funds, international funds, financial impact, library services.

ÖNSÖZ

“Ulusal ve Uluslararası Fon Çalışmalarının Üniversite Kütüphanelerine Etkisi: Koç Üniversitesi Suna Kıraç Kütüphanesi Örneği” başlıklı çalışmamda danışmanlığımı kabul ederek bana her daim rehberlik eden, sadece öğrenciliğim boyunca değil, kütüphanecilik kariyerim boyunca da yol gösteren, değerli fikirleriyle yeni bakış açıları kazanmamı sağlayan, her ihtiyaç duyduğumda bana kıymetli zamanını ayıran, İstanbul Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Anabilim Dalı Bölüm Başkanı çok değerli hocam Prof. Dr. Ümit KONYA'ya en içten minnettarlığımı ve teşekkürlerimi sunarım.

Tez jürimde yer almayı kabul eden ve değerli fikirleri ile çalışmanın her safhasına katkılar sunan çok kıymetli hocalarım İstanbul Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü'nden Doç. Dr. Işıl İlknur SERT ve Marmara Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü'nden Doç. Dr. Bahattin YALÇINKAYA'ya en derin teşekkürlerimi ve minnetlerimi sunarım.

Çok değerli hocalarımın rehberliği, eleştirileri ve vizyonları, bu çalışmanın zenginleşmesine ve olgunlaşmasına vesile olmuştur.

Koç Üniversitesi Suna Kıraç Kütüphanesi'nde 19 yılı geride bırakırken, bu süreçte bana ilham kaynağı olan, vizyoner liderliğiyle ufkumuzu genişleten ve her daim yanımda olan Kütüphane Direktörümüz Sayın Tuba Akbaytürk Çanak'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Bana her daim sarsılmaz bir destek, sınırsız bir sevgi ve engin bir sabırla rehberlik eden, hayatımın her anında yanımda olarak varlıklarıyla güç veren kıymetli aileme sonsuz teşekkür ederim. Onların karşılıksız sevgileri, fedakârlıkları ve manevi destekleri, bu çalışmanın tamamlanmasında bana güç vermiştir.

Her süreçte yanımda olarak bana güç veren, varlığıyla yaşamıma derin bir anlam katan, değerli eşim Öğr. Gör. Dr. Emine CENGİZ MATER'e kalpten teşekkürlerimi sunarım. Desteğin ve sevgin olmasaydı, yarım kalırdım. İyi ki varsın!

Bu çalışmayı, hayatı boyunca bana desteği, öğretileri ile rehberlik eden; ancak ne yazık ki bugün aramızda bulunmayan sevgili anneannem, kıymetli ğretmenim Ünal Dinçer'e ithaf ediyor ve kendisini minnetle anıyorum.

İstanbul, 2024

Murat Sina MATER

İÇİNDEKİLER

ÖZ	ii
ABSTRACT	iii
ÖNSÖZ.....	iv
KISALTMALAR LİSTESİ.....	ix
ŞEKİLLER LİSTESİ	xii
RESİMLER LİSTESİ	xiii
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANELERİ

1.1. Üniversite ve Üniversite Kütüphaneleri - Tanım	7
1.2. Üniversite Kütüphanelerinin Tarihçesi	7
1.3. Üniversite Kütüphanelerinin Amaçları, İşlevleri ve Görevleri	9
1.4. Üniversite Kütüphanelerinin Yapısal Unsurları ve Sunulan Hizmetler	12
1.4.1. Kullanıcı.....	12
1.4.2. Derme.....	12
1.4.3. Personel	13
1.4.4. Bina	13
1.4.5. Bütçe	13
1.5. Üniversite Kütüphanelerinde Sunulan Hizmetler	14
1.5.1. Kullanıcı Hizmetleri	15
1.5.1.1. Danışma (Referans) Hizmeti	15
1.5.1.2. Ödünç Verme Hizmeti	15
1.5.1.3. Kullanıcı Eğitimleri	16
1.5.1.4. Halkla İlişkiler ve Hizmetlerin Pazarlanması	16
1.5.2. Teknik Hizmetler	16
1.5.2.1. Seçim ve Sağlama	17
1.5.2.2. Satın alma.....	17
1.5.2.3. Süreli yayınlar	17
1.5.2.4. Kataloglama	17
1.5.2.5. Kurumsal Akademik Arşiv	17
1.5.3. Teknoloji Tabanlı Hizmetler	18

İKİNCİ BÖLÜM

ULUSAL VE ULUSLARARASI FONLAR

2.1 Ulusal ve Uluslararası Fonlar ve Türleri	21
2.1.1 Ulusal Fonlar	23
2.1.1.1 Kütüphane ve Kütüphanecilik Kapsamında Fon Veren Ulusal Kuruluşlar:.....	24
2.1.2 Uluslararası Fonlar	29
2.1.2.1 Kütüphane ve Kütüphanecilik Kapsamında Fon Veren Uluslararası Kuruluşlar:.....	30
2.2 Bağışların Üniversite Kütüphane Bütçelerine Etkisi.....	34
2.3 Ulusal ve Uluslararası Fonların Üniversite Kütüphanelerine Etkisi	36
2.3.1 Kullanıcılara Etkisi	37
2.3.2 Personel Üzerindeki Etkisi	38
2.3.3 Bütçe Üzerindeki Etkisi.....	39
2.3.4 Derme Üzerindeki Etkisi	40
2.3.5 Bina Üzerindeki Etkisi.....	41
2.4 Fon Çalışmaları Sırasında Dikkat Edilmesi Gereken Konular	42
2.4.1 Fon Veren Kuruluş Gereksinimlerine Uyum	43
2.4.2 Proje Önerisi Hazırlama.....	44
2.4.2.1 Proje Önerisi Hazırlama Süreçleri ve Zorluklar.....	44
2.4.3 Kaynak Tahsisi ve Kullanımı.....	45
2.4.4 Fonlama Fırsatlarını Belirleme.....	46
2.4.5 Proje Önerisi Geliştirme.....	46
2.4.6 İnceleme ve Onay Süreçleri.....	47
2.4.7 Başvuru Gönderme	47
2.4.7.1 Fon Başvuru Süreçleri ve Zorluklar	48
2.4.8 Değerlendirme ve Seçme	49
2.4.9 Müzakere ve Anlaşma	50
2.4.10 Fon Alımı Sonrası Süreçler, Yükümlülükler ve Zorluklar	50

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

VAKA İNCELEMESİ: KOÇ ÜNİVERSİTESİ SUNA KIRAÇ KÜTÜPHANESİ ÖRNEĞİ

3.1.	Koç Üniversitesi Suna Kiraç Kütüphanesi Tarihçe ve Genel Bilgiler	52
3.2.	Ulusal ve Uluslararası Fonlarla İş Birliği	56
3.3.	Fon Çalışmalarının Süreçleri:	57
3.3.1.	İstanbul Kalkınma Ajansı – Yenilikçi İstanbul Mali Destek Programı	57
3.3.2.	GLAMi Ödülleri: Akademisyenler ve Araştırmacılar için Kaynaklar (Resources For Scholars And Researchers).....	58
3.3.2.1.	GLAMi Ödülleri Başvuru Süreci.....	61
3.3.2.2.	GLAMi Ödülleri Başvuru Formu İçerikleri:	63
3.3.3.	Avrupa Arşivleri Portalı (Archive Portal Europe (APE)) Askeri Tarih Koleksiyonu Fon Başvurusu ve Süreçleri.....	64
3.3.4.	Endangered Archive Programme (EAP) Musiki Muallim Ankara Devlet Konservatuvarı Koleksiyonu Fon Başvurusu / British Library	75
3.3.5.	Modern Endangered Archive Program (MEAP) Keskin Color Kartpostal Koleksiyonu Fon Başvurusu UCLA Library	86
3.3.6.	Modern Endangered Archive Program (MEAP) Josephine Powell Koleksiyonu Fon Başvurusu UCLA Library	89
3.3.7.	Archives Portal Europe (APE) Selçuk Emden Fotoğraf Koleksiyonu Fon Başvurusu	90
3.4.	Fon Çalışmaları Süreçleri Kapsamında Yaşanılan Zorluklar:	91
3.5.	Fon Başvuru Süreçleri ve Zorlukları.....	97
3.6.	Kütüphane Bileşenlerine Fonların Etkisi	100
3.7.	Fon Alımı Sonrası Süreçler, Yükümlülükler ve Zorluklar	101
SONUÇ VE ÖNERİLER.....		103
KAYNAKÇA		108
EKLER:		123

KISALTMALAR LİSTESİ

ANKOS	Anadolu Üniversite Kütüphaneleri Konsorsiyumu
APE	Archive Portal Europe
BiblioPera	Beyoğlu Araştırma Merkezleri Ağı
BİT	Bilgi ve İletişim Teknolojileri
BT	Bilgi Teknolojileri
EAC-CPF	Kodlanmış Arşiv Bağlamı-Tüzel Kişiler, Kişiler, Aileler/Encoded Archival Context for Corporate Bodies, Persons, and Families
EAD	Kodlanmış Arşiv Tanımı/Encoded Archival Description
EAG	Kodlanmış Arşiv Kılavuzu/Encoded Archival Guide
EAP	Endangered Archive Programme
EDM	Europeana Veri Modeli/Europeana Data Model
ERC	Avrupa Araştırma Konseyi
ERM	Elektronik Kaynak Yönetimi
FIDA	Uluslararası Arşiv Geliştirme Fonu/International Development of Archives
GLAMi	Galleries, Libraries, Archives, and Museums
H2020	Horizon2020
IATUL	Uluslararası Üniversite Kütüphaneleri Birliği/International Association of University Libraries
ICA	Uluslararası Arşiv Konseyi/International Council on Archives

İKSV İstanbul Kültür Sanat Vakfı

ISAAR-CPF Tüzel Kişiler, Kişiler ve Aileler için Uluslararası Standart Arşiv Otoritesi Kaydı/International Standard Archival Authority Record for Corporate Bodies, Persons and Families

ISAD(G) Genel Uluslararası Standart Arşiv Tanımı/ The General International Standard Archival Description

ISDIAH Arşiv Varlığı Olan Kurumları Tanımlamak için Uluslararası Standart/International Standard for Describing Institutions with Archival Holdings

İSTKA İstanbul Kalkınma Ajansı

KOSGEB Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı

LMS Öğrenme Yönetim Sistemi

MEAP Endangered Archive Programme

METS Üst Veri Kodlama ve İletim Standardı/Metadata Encoding & Transmission Standard

NIH Ulusal Sağlık Enstitüleri

NLM Ulusal Tıp Kütüphanesi

NNLM Ulusal Tıp Kütüphanesi Ağı

PMO Proje Yönetim Ofisi Direktörlüğü

RFID Radyo Frekansı Tanımlama

SKL Suna Kiraç Kütüphanesi

SRO Sponsorlu Araştırmalar Ofisi Direktörlüğü

TDK Türk Dil Kurumu

TUA	Türkiye Ulusal Ajansı
TÜBİTAK	Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
TÜSEV	Türkiye Üçüncü Sektör Vakfı
UCLA	Kaliforniya Üniversitesi, Los Angeles
UNESCO	Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu/United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
VPRI	Araştırma ve İnovasyondan Sorumlu Rektör Yardımcılığı
XML	Genişletilebilir İşaretleme Dili/Extensible Markup Language
YÖK	Yükseköğretim Kurumu

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. İstanbul Kalkınma Ajansı'nın Proje Başvuru Değerlendirme Süreçleri	58
Şekil 2. EAP Proje İş Akışı ve Kilometre Taşları	84
Şekil 3. EAP Liste Şablonu Çalışma Sayfaları	84
Şekil 4. EAP Projelerinde Kullanılan Tipik Arşiv Hiyerarşilerine Örnekler	85

RESİMLER LİSTESİ

Resim 1. Koç Üniversitesi Kütüphanesi - İstinye Kampüsü	52
Resim 2. Koç Üniversitesi Suna Kiraç Kütüphanesi-Rumelifeneri Kampüsü	53
Resim 3. GLAMi Ödülleri KUrte Projesi.....	60
Resim 4. İçeriği Archives Portal Europe'ta Kullanıma Sunan Kurumların Listesi	73
Resim 5. APE Avrupa Arşiv Mirasına Yeni Bir Yaklaşım Etkinlik Posterini.....	74
Resim 6. Başvuruda Sağlanan Arşiv Materyalinin Durumunu Gösterir Kanıtlar.....	79

GİRİŞ

Üniversite Kütüphaneleri hizmetlerini ücretsiz bir şekilde kullanıcılarına sunmayı amaçlamaktadır. Üniversite kütüphaneleri, abone oldukları veri tabanları, kitap alımları, dijital dönüşümün gereksinimi olarak edinilmesi gereken teknolojik ekipman ve personel ihtiyacı için ciddi oranlarda bütçe harcamaları yapmaktadır. Ekonomik açıdan gittikçe artan fiyatlarla birlikte harcamaların azaltılabilmesi ve ihtiyaçların karşılanabilmesi için ulusal ve uluslararası fonlar (belli bir projeyi, amacı gerçekleştirmek üzere ayrılmış nakit ya da hibe kaynak) üniversite ve kütüphane bütçeleri için büyük önem arz etmektedir. Fon sağlayan kuruluşlardan gelen kazanımların kütüphane üzerinde, maddi yararlarının yanı sıra üniversitenin ve kütüphanenin uluslararası görünürlüğünü artırması, yeni fon başvurularında partner kurum ortaklıklarının daha kolay sağlanması vb. gibi birçok olumlu etkileri de bulunmaktadır. Bu süreçte ilgili fonun kazanılabilmesi için ciddi bir çalışma yapılmakta ve fonun gerektirdiği koşulları sağlayacak bir proje önerisi hazırlanmaktadır. Bu tez kapsamında kütüphanenin beş bileşeni “kullanıcı, personel, bütçe, derme ve bina” açısından fon çalışmaları ile kazanımlarının süreç ve etkileri incelenmiştir.

Ulusal ve uluslararası finansman eylemlerinin üniversite kütüphaneleri üzerindeki etkisi kritik bir çalışma alanıdır. Bu konunun önemi, kütüphanelerin hem ulusal hem de uluslararası düzeyde finansman fırsatlarına erişimde karşılaştıkları zorluklarda yatmaktadır. Araştırmalar, kütüphanelerin yerel algılamalar ve yetersiz mali kaynaklar nedeniyle finansman sağlamada sıklıkla zorluklarla karşılaştıklarını göstermektedir (Young ve diğerleri, 2021; Lynch ve diğerleri, 2020).

Dünya çapında araştırma fonlarının öncelikle hükümetlerden ve ticari firmalardan geldiği bilinmektedir (Zeleny, 1992). Diğerleri ise vakıfları ve profesyonel toplulukları içerir. Bazı ülkelerde, araştırmanın finansmanı, hükümet, ikili ve çok taraflı kuruluşlar ve ilgi duyulan projelerde birlikte çalışan üçüncül kurumlar arasındaki iş birliği yoluyla sağlanır. Adesomoju (2008), ABD Hükümeti'nin ABD kolejleri ve üniversitelerindeki araştırmaları desteklemek için tek başına 2.284 milyar dolar harcadığını, endüstrilerin ise araştırmayı desteklemek için bir yılda yaklaşık 2.188 milyar dolar sağladığını bildirmiştir. Aynı doğrultuda Millan ve Senker (2000), birçok ülkede araştırma finansmanının yüzde 50'den fazlasının endüstrilerden geldiğini keşfetmiştir. Araştırmacılar finansal kaynakları, Belçika, Almanya, İrlanda, İsveç ve ABD'nin yüzde 60'ın üzerinde, Japonya ve Kore'nin ise yüzde 70'in üzerinde rekor

endüstri finansman başvurularından elde ettiklerini belirtmişlerdir. Bako (2005), üniversite temelli araştırmaların %10'undan azının yabancı kuruluşlar tarafından dışarıdan finanse edildiğini ve aynı yüzdenin üniversite araştırma kurulu tarafından finanse edildiğini ifade etmiştir. Donwa (2006) tarafından yapılan araştırma, Nijerya'daki üniversite araştırmalarının finansmanının federal hükümet (%98,8) ve yabancı kuruluşlar (%1,2) tarafından yapıldığını bildirmiştir.

Üniversite kütüphaneleri bağlamında, bilgi ve iletişim teknolojilerinin (BİT) benimsenmesi, yetersiz mali kaynaklar sebebiyle mümkün olamamaktadır; bu durum, kütüphane gelişimini iyileştirmek için hükümet fonlarına olan ihtiyacın arttığını da açıkça vurgular (Ani ve diğerleri, 2005). Ayrıca, küresel ekonomik krizlerin akademik kütüphaneler üzerindeki etkisi gözlemlenmiş, bu da bütçe durgunluğuna ve yurtdışında eğitim için burs eksikliğine yol açmıştır (Chaputula, 2011). Bu zorluklar, ulusal ve uluslararası finansman eylemlerinin üniversite kütüphaneleri üzerindeki etkisini anlamanın önemini vurgulamaktadır.

Başka bir deyişle Lynch ve diğerlerinin belirttiği üzere (2020), Afrika'da bulunan kütüphanelerin ulusal kalkınmadaki rollerine dair farkındalık oluşturarak yerel halk tarafından görünür olmalarını sağlamak, hükümetten, yerel paydaşlardan ve uluslararası kuruluşlardan finansman yardımı alınabilmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Finlandiya gibi ülkelerde ise öğretim ve araştırma ortamı, kütüphanelerin ana görevlerini yerine getirmelerini, özellikle de öğrenciler ve akademisyenlere yönelik dijital hizmetler oluşturmalarını desteklemek için sağlam finansman ve mevzuat ihtiyaçlarını vurgulamaktadır (Hormia-Poutanen diğerleri, 2011). Ayrıca, Avustralya akademik kütüphaneleri tarafından kullanılan nitel ve nicel değerlendirme yöntemleri genellikle ulusal ve uluslararası çerçeveleri baz alarak kullanıcı anketleri, öğrenme ve veri analitiği, etnografik yöntemler, kullanıcı deneyimi çalışmaları, gelir getirici ekonomik yaklaşımlar ve sözlü yaklaşımlar dâhil olmak üzere çeşitli yaklaşımları benimsemektedir (Salisbury ve Peasley, 2018; Sputore ve Fitzgibbons, 2017). Bu da yerel ya da uluslararası gereksinimlere uyum sağlamanın yanı sıra etki ve değeri göstermenin de gerekliliğini işaret etmektedir. Nijerya üniversite kütüphanelerinde kaynak paylaşımının zorlukları ve bilgiye erişimin önündeki genel engeller, politika eksikliği, enflasyon ve istikrarsız bütçe tahsislerinin yapılması, finansman eksiklikleri, iyi gelişmiş bir BİT alt yapısı ile teknik becerilerin olmayışı gibi konuları vurgulamaktadır. (Anasi ve Ali, 2012).

Ayrıca, Nijerya'da nitelikli üniversite eğitiminin devamlılığı için gereken finansal ihtiyaçların federal hükümetin zorlayıcı stratejileri kapsamında gelir getirici projelere bağlı olduğu vurgulanmaktadır. Bu durumu detaylandırmak gerekirse federal hükümet tarafından Ulusal Üniversiteler Komisyonu (NUC) aracılığıyla, tüm üniversitelerin ihtiyaçları olan bütçenin %10'luk kısmını kendi bünyelerinde ek finansman projeleri ile sağlamaları gerekliliği talimatı verilmiş ve finansman arayışı zorunlu hale getirilmiştir. (Akinyemi, 2011). Bunun yanı sıra, Polonya'da bulunan teknik akademik kütüphanelerin mevcut enflasyon seviyesinin dikkate alınmamasından ötürü erimesi, buna bağlı olarak da koleksiyon geliştirme kapsamında finansal sınırlamaların getirilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Bu sebeple stratejik gelişim planlamaları kapsamında üniversite belgelerinde bir tedbir olarak ek finansmanların kütüphane bütçesine dâhil edilmesi gerekliliği belirtilmektedir. Ekipman, yazılım satın almak ya da belirli bir projede yapılan iş için ödeme yapmak için fon sağlamanın oldukça önemli olduğu da ayrıca belirtilmektedir. Bu kapsamda Polonya'da ulusal düzeydeki kamu kurumları tarafından sunulan projelerden bilimsel kütüphanelerin geliştirilmesine yönelik finansman olanakları için faydalanılabileceğinin stratejik öneme sahip belgelerde yazılı olarak belirtilmiş olması ve bu çerçevede uyum gösteriyor olmaları da dikkat çekicidir (Saunders 2015; Willecki, 2020).

Sonuç olarak, ulusal ve uluslararası finansman eylemlerinin üniversite kütüphaneleri üzerindeki etkisinin bilimsel keşfi, ulusal ve uluslararası düzeydeki finansmanla ilişkilendirilen zorlukları, fırsatları ve sonuçları anlamak açısından önemlidir. Bu araştırma alanı, üniversite kütüphanelerinin gelişimini ve performansını şekillendirmede finansmanın kritik rolünü aydınlatarak akademik ve pratik boyutta öneme sahiptir. Bu konunun önemi, kütüphanelerin ulusal ve uluslararası düzeylerde finansman fırsatlarına erişimde karşılaştığı zorluklarda yatar.

Geçmişten günümüze üniversite kütüphaneleri ile ilgili sayısız bilimsel çalışma yapılmıştır. Fakat üniversite kütüphaneleri bağlamında ulusal ve uluslararası fon çalışmaları ve üniversite kütüphanelerine etkilerini araştıran bu kapsamda araştırmacılara yol gösteren bir çalışma bulunmamaktadır.

Araştırmanın amacı; "ulusal ve uluslararası fonların üniversite kütüphanelerini nasıl ve hangi açılardan etkilediğini ortaya çıkarmak ve örnek bir yol haritası oluşturmak" olarak belirlenmiştir.

Bu çalışma, ülkemizde üniversite kütüphanelerinde ulusal ve uluslararası fon süreçlerini inceleyen ilk çalışmadır. Bu anlamda, bundan sonra bu konu ile ilgili çalışma yapacak araştırmacılara yol göstermesi, örnek olması beklenmektedir. Bununla birlikte ilgili çalışma, ulusal ve uluslararası fonların üniversite kütüphanelerine etkileri ve fon çalışmalarının süreçlerinin nasıl geliştiğinin belirlenmesinde de önemli görülmektedir.

Bu kapsamda aşağıdaki araştırma sorularına yanıt aranmaktadır.

- Ulusal ve uluslararası fonlar üniversite kütüphanelerini nasıl etkilemektedir?
- Koç Üniversitesi Suna Kıraç Kütüphanesi'nin proje yazımı süreçleri sırasında karşılaştığı süreçler ve zorluklar nelerdir?
- Koç Üniversitesi Suna Kıraç Kütüphanesi'nin fon başvurusu kapsamında karşılaştığı süreçler ve zorluklar nelerdir?
- Koç Üniversitesi Suna Kıraç Kütüphanesi'nin fon alımı sonrası karşılaştığı süreçler, yükümlülükler ve zorluklar nelerdir?

Araştırmanın hipotezi “Ulusal ve uluslararası fonlar, kütüphanenin beş bileşeni “kullanıcı, personel, bütçe, derme ve bina” açısından üniversite kütüphanelerinin işlevlerini olumlu bir şekilde etkilemektedir” şeklinde oluşturulmuştur.

Araştırma evrenini, Türkiye’de var olan devlet ve vakıf üniversite kütüphaneleri oluşturmaktadır. Araştırma örneklemini ise ulusal ve uluslararası fonlarla iş birliği içerisinde olan Koç Üniversitesi Suna Kıraç Kütüphanesi oluşturmaktadır. Türkiye’deki devlet ve vakıf üniversite kütüphanelerinin konu kapsamındaki durumlarını tespit etmek için geniş ölçekli literatür taraması gerçekleştirilmiştir ve bu bağlamda Koç Üniversitesi Suna Kıraç Kütüphanesi örneği incelenmiştir.

Araştırma kapsamında Koç Üniversitesi Suna Kıraç Kütüphanesi'nin 2019 - 2023 yılları arasındaki ulusal ve uluslararası fon çalışmaları incelenmiştir.

Araştırmada betimleme yöntemi kullanılmıştır. Betimleme yöntemi, “olayların, grupların, kurumların vb. çeşitli alanların ne olduğu ve bu sırada gerçekleşen eylemleri daha iyi anlayabilme, aktarabilme adına aralarındaki ilişkinin açıklandığı bir unsur olarak görülmektedir” (Kaptan 1995: 59). Aynı zamanda araştırmada örnek olay çalışması yöntemi de kullanılmıştır. Bu yöntem vaka çalışması ve durum çalışması olarak da literatürde yer bulmaktadır. Örnek olay çalışması, “belli bir bireyin, sınıfın veya kurumun oluşturduğu bir sistemi genellikle kendi doğal ortamında anlamak üzere

kuruludur” (Altun ve Büyükduman, 2007: 16). Bu çalışmalarda, “bir duruma ilişkin etkenler bütüncül bir yaklaşımla araştırılır ve ilgili durumu nasıl etkiledikleri ve ilgili durumdan nasıl etkilendikleri üzerine odaklanılır (Yıldırım ve Şimşek, 2005: 77). Örnek olay çalışması Koç Üniversitesi Suna Kır   Kütüphanesi üzerinde gerçekleştirilmiştir.

Araştırma giriş, sonuç ve öneriler dışında 3 bölümden oluşmaktadır.

Araştırmanın giriş bölümü; konunun önemi, araştırmanın problemi ve amacı, araştırmanın soruları ve hipotezi, araştırma kapsamı ve yöntemi araştırma düzeni ve kaynaklardan oluşmaktadır.

Araştırmanın birinci bölümünde   niversite kütüphanelerinin tarihçesi, amaçları, işlevleri ve görevleri,   niversite kütüphanelerinin yapısal unsurları olan kullanıcı, derme, personel, bina ve b  t  çeden bahsedilmiştir. Bunun yanı sıra   niversite kütüphanelerinde sunulan hizmetlerden kullanıcı hizmetleri, teknik hizmetler ve teknoloji tabanlı hizmetler birinci bölümün içinde yer almaktadır.

Araştırmanın ikinci bölümünü ulusal ve uluslararası fonlar oluşturmaktadır. Bölümde ulusal ve uluslararası fon türlerinden, bu fonların   niversite kütüphanelerine beş unsur bağlamında (kullanıcı, personel, derme, bina, b  t   e) etkilerinden, fon çalışmaları sırasında dikkat edilmesi gereken konular ve alt kırılımlarından söz edilmiştir.

Araştırmanın     nc   bölümünde Koç Üniversitesi Suna Kır   Kütüphanesi   rne  i üzerinde durulmuştur. Bölümde   ncelikle Suna Kır   Kütüphanesinden bahsedilmiştir. Bununla birlikte ilgili bölüm, kütüphanenin 2019-2023 yılları arası içerisinde bulunduğu fon çalışmalarını örneklerle birlikte ayrıntılı bir şekilde işlendiği kısımdır.

Araştırmanın sonuç ve öneriler bölümünde çalışmanın bulguları üzerinden varılan sonuçlar ve öneriler detaylarıyla yer almaktadır.

Bu çalışmada teze dayanak olacak teorik kaynakları elde edebilmek için literatür taramasından yararlanılmıştır. Tarama yaparken kullanılan bilgi kaynakları aşağıda listelenmiştir:

Türk Kütüphaneciliği Dergisi

Bilgi Dünyası Dergisi

Bilgi Yöntemi Dergisi

YÖK Tez Merkezi

ProQuest Dissertations & Theses Global

Web of Science

SCOPUS

Library, Information Science & Technology Abstracts (EBSCOhost)

Academic Search Ultimate (EBSCOHOST)

ScienceDirect

Emerald Insights

Taylor & Francis

Oxford Journals Online

Project Muse

JSTOR

Araştırmada arama motorları kullanılarak yoğun olarak belirli anahtar kelimeler üzerinden taramalar yapılmıştır. Taramalarda kullanılan anahtar kelimeler aşağıdaki gösterilmiştir;

Funds/Fonlar,

Funding,

Funding in university library/Üniversite kütüphanelerinde fonlar,

The funding of library research,

Grants/Hibeler,

Library grants,

Library budget/Kütüphane bütçesi,

Tezin yazımında İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünün “Tez/Proje Hazırlama Yönergesi” kullanılmıştır.¹

¹ İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez/Proje Hazırlama Yönergesi'ne <https://cdn.istanbul.edu.tr/FileHandler2.ashx?f=tez.hazirlama.yonergesi.pdf> adresinden erişilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANELERİ

1.1. Üniversite ve Üniversite Kütüphaneleri - Tanım

Üniversiteler ve üniversite kütüphaneleri akademik araştırma ortamları olarak önemli bir çatı görevi görmektedirler. Üniversiteler ve kütüphaneleri, çeşitli işlev ve amaçlara hizmet eden, akademik ve araştırma ortamının ayrılmaz bileşenleridir.

Türk Dil Kurumu (TDK) sözlüğüne göre üniversite “Bilimsel özerkliğe ve kamu tüzel kişiliğine sahip, yüksek düzeyde eğitim, öğretim, bilimsel araştırma ve yayın yapan fakülte, enstitü, yüksekokul vb. kuruluş ve birimlerden oluşan öğretim kurumu; dârülfünûn” şeklinde tanımlanmaktadır (TDK, 2023c). Keser ise üniversiteyi “ortaöğretimden sonra ileri düzeyde eğitim alınan kurum” olarak tanımlamıştır (Keser, 2007, s.4.)

2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu’nda üniversite “Bilimsel özerkliğe ve kamu tüzel kişiliğine sahip yüksek düzeyde eğitim-öğretim, bilimsel araştırma, yayın ve danışmanlık yapan; fakülte, enstitü, yüksekokul ve benzeri kuruluş ve birimlerden oluşan bir yükseköğretim kurumudur” şeklinde belirtilmiştir (Yükseköğretim Kanunu, 1981).

Üniversite kütüphanesi “üniversite içinde öğretim, üniversite içinde ve yakın çevresinde bilimsel araştırma ve geliştirme çalışmalarını desteklemek, her gün gelişip ilerleyen, yeni yayınlarla zenginleşen dünya biliminin son verilerini izlemekle görevli kütüphaneler” olarak tanımlamaktadır (Baysal, 1978, s.12). Keseroğlu’na göre ise üniversite kütüphaneleri “... derinlemesine, yerli yabancı kaynakları toplayan, düzenleyen, öğretim elemanları ile öğrencilerin yararlarına sunan kurumlar” olarak belirtilmiştir (Keseroğlu, 2004, s.15).

Türkiye’de 129 devlet üniversitesi, 75 vakıf üniversitesi olmak üzere toplamda 209 üniversite bulunmaktadır (YÖK, 2023). Üniversitelerin büyük bir kısmı da bir kütüphaneye sahiptir.

1.2. Üniversite Kütüphanelerinin Tarihçesi

Üniversite kütüphaneleri oldukça zengin ve çeşitli bir tarihçeye sahiptir. Genel anlamda bakıldığında dünyadaki ve Türkiye’deki üniversite kütüphanelerinin evrimi, geçmiş ve şimdiki nesillerin bilimsel yolculuğunu şekillendiren bir dönüşüm, yenilik ve

kararlı hizmet yapısını göstermektedir. Bu referanslar, teknolojik ilerlemeleri, toplumsal değişimleri ve tarihsel zorlukları kapsayan, üniversite kütüphanelerinin çok yönlü tarihine bir bakış sağlamaktadır.

Üniversite kütüphanelerinin ilk oluşumları Eski Çağ'a dayanmaktadır. İlk kütüphanelerin 11. yüzyılda manastır kütüphaneleri olarak görülmeye başlandığı bilinmektedir. O zamanlarda yüksekokul kütüphaneleri olarak nitelendirilen bu kütüphaneler daha çok Roma ve Yunanlılarda görülmektedir. 12. yüzyılda ise Bologna'da, Paris'te, İngiltere'de ilk üniversite kütüphanelerinin kurulduğu bilinmektedir (Atılğan, 2008, s.451). Zamanla bu kütüphanelerin çeşitliliği artmaya başlamış oldu.

İslam dünyasında eski çağlarda çeşitli sebeplerle (yağma, din adamları etkisi vb.) çoğu kütüphanenin yok edildiği bilinmektedir. Bundan dolayı Osmanlı döneminde yüksek dermeli kütüphaneler yoktur (Erünsal, 2015, s.78). Osmanlı'da kütüphaneler vakıf sistemi içerisinde kurulmuşlardır. Zaman içerisinde, kütüphanelerin dermelerinde artış, personel sayısının artması, hizmetlerinin gelişmesi şeklinde ilerlemeler olsa da birbirinden farklı kütüphane türleri oluşmamıştır. Kütüphaneler her daim vakıf bünyelerinde kurulup varlıklarını devam ettirmişlerdir (Çavdar, 1995). Türkiye'de ise ilk üniversite kütüphanelerinin medrese kütüphaneleri olarak ortaya çıktığı bilinmektedir (Erünsal, 1991, Atılğan, 2008).

Türkiye'de ilk kapsamlı üniversite kütüphaneleri 18. yüzyılda kurulan ve askeri okul olan Mühendishane-i Bahri-i Hümayun (1773) ve Mühendishane-i Berri-i Hümayun (1795) kütüphaneleridir (Atılğan, 2008).

Türkiye ve dünyadaki üniversite kütüphanelerinin tarihsel seyri, mimari, yönetsel, teknolojik ve işbirlikçi boyutları kapsayan çok yönlü bir bakış açısını gerektirmektedir. Bu tarihsel bağlamı anlamak, üniversite kütüphanelerinin dinamik doğasını ve onların bilgi yayma ve akademik mükemmelliğe olan kalıcı bağlılıklarını anlamak için gereklidir.

Üniversite kütüphanelerinin tarihine bakıldığında zorlu zamanlarda gösterilen dayanıklılık ve uyarlanabilirlik özellikleri karşımıza çıkmaktadır. Örneğin, Londra Üniversitesi Kütüphanesi, İkinci Dünya Savaşı sırasındaki hizmet sürekliliğine dair ikna edici bir uygulama olarak görülmüş ve üniversite kütüphanelerinin zorluklar karşısında bile misyonlarını yerine getirme konusundaki sarsılmaz kararlılığını gözler önüne sunmuştur (Attar, 2016). Bu tarihsel bakış açısı, üniversite kütüphanelerinin

yalnızca Türkiye'de değil, küresel akademik ortamda da bilginin ve sürekliliğin kalesi olarak kalıcı önemine ilişkin değerli bilgiler sunmaktadır.

Türkiye'de üniversite kütüphanelerinin gelişimi, mimari tasarım, teknolojik entegrasyon ve kütüphane kullanıcılarının değişen ihtiyaçları gibi çeşitli faktörlerden etkilenmiştir (Balanlı ve diğerleri, 2007). Mimari ve yönetsel yönlerin yanı sıra, üniversite kütüphanelerinin teknolojik entegrasyonu ve dijital dönüşümü de onların tarihsel gidişatını önemli ölçüde etkilemiştir. Akıllı kütüphane sistemlerinin uygulanması, kişiselleştirilmiş hizmetler, büyük veri ve yapay zekânın kullanımı, üniversite kütüphanelerinin dijital çağdaki rolünü yeniden tanımlamıştır (Zhuang, 2021; Chen ve diğerleri, 2021; Zhao, 2021). Bu teknolojik ilerlemeler yalnızca bilgi kaynaklarına erişimi arttırmakla kalmamış, aynı zamanda kütüphane hizmetlerinin sunulma biçiminde de devrim yaratarak kütüphane inovasyonundaki küresel eğilimi yansıtmıştır.

Türkiye'deki üniversite kütüphanelerinin tarihsel bağlamı, ülkedeki halk kütüphaneleri ve okul kütüphanelerinin gelişimiyle de iç içedir. Al ve Akıllı (2016) çalışmasında, Türkiye'deki halk kütüphanesi sistemine geriye dönük bir bakış sunarak, sistemin gelişimini ve mevcut durumunu çeşitli açılardan değerlendirmektedir. Benzer bir şekilde Önal'ın (2005) çalışması da Türkiye'deki okul kütüphanelerinin tarihçesini, büyümesini ve gelişimini anlatmış ve bu kurumların eğitimsel ve kültürel önemi hakkında fikir vermiştir.

Ayrıca, Anadolu Üniversite Kütüphaneleri Konsorsiyumu (ANKOS) gibi akademik topluluk içindeki işbirlikçi çabalar, Türk üniversite kütüphanelerinde e-dergi kullanım ve elektronik kaynak geliştirme kalıplarının şekillendirilmesinde önemli bir rol oynamıştır (Karasözen ve diğerleri, 2007; Tonta, 2001). Bu işbirlikçi girişimler yalnızca geniş yelpazedeki elektronik kaynaklara erişimi kolaylaştırmakla kalmamış, aynı zamanda akademik ortamda bilgi paylaşımı ve kaynak erişilebilirliği kültürünü de teşvik etmiştir.

1.3. Üniversite Kütüphanelerinin Amaçları, İşlevleri ve Görevleri

Üniversite kütüphanelerinin amaçları, üniversitelerin amaçlarına da hizmet eder niteliktedir. Bu sebeple üniversitelerin amaçlarına değinmek yararlı olacaktır.

Çağın üniversitelerin amaçlarını dört bölüme ayırmıştır.

- Teknik ve bilimsel bilgi düzeyini geliştirmek,

- Toplumun gereksinim duyduğu alanlarda yüksek düzeyde kalifiye eleman yetiştirmek,
- Öğrencilerin entelektüel gücünü ve kültürünü artırarak, onların özgür düşünceli, araştırmacı ve yaratıcı niteliklere sahip kişiler olarak yetiştirilmesini sağlamak ve
- Hizmetinde bulunduğu toplumun ortak kültür ve standardını yükseltmek (Çakın, 198, s.61).

Üniversitelerin bu amaçlarını gerçekleştirmede kütüphanelerin önemli bir rolü bulunmaktadır. Bu bağlamda geçmişten günümüze üniversite kütüphanelerinin amaçlarında da değişiklik meydana gelmiştir.

Üniversite kütüphanelerinin amacı, “Üniversitede verilen eğitim ve yapılan araştırmalar ile ilgili her türlü basılı ve görsel materyali toplayıp düzenleyerek onlardan faydalanacak olan kişilere bir hizmet olarak sunmak” şeklinde belirtilmiştir (Sezgen, 1992, s.12). Zamanla bu tanımlar da değişmiştir.

Üniversite kütüphaneleri, akademik topluluk için gerekli olan birçok amaç ve işleve hizmet eder. Bunlar, çok çeşitli bilimsel kaynaklara erişim sağlamayı, öğretme ve öğrenme faaliyetlerini desteklemeyi, yenilik ve araştırmayı teşvik etmeyi içerir.

Günümüz teknolojik gelişimleri ile sayıca artan bilgi ve belge yığınları arasında, kanıtlara dayalı bilgilerle oluşan belgelerin bu yığının içerisinde ayrıştırılarak araştırmalar ve araştırmacılar için düzenlenmesi özellikle kütüphanelere, veritabanlarına ve onlara içerik sağlayan kütüphanecilere de büyük bir yükümlülük getirmektedir (Sert ve Çolaklar, 2011).

Buradan da görüldüğü üzere üniversite kütüphaneleri toplumun ihtiyaçlarına göre sürekli bir değişim içerisinde. Üniversite kütüphanelerinin işlevleri aşağıdaki şekilde de belirtilebilir:

- “Amaç/amaçlarını gerçekleştirmek için yeterli sayı ve nitelikte eleman sağlamak,
- Kullanıcıların eğitim-öğretim ve araştırma etkinliklerinden dolayı gereksinim duydukları çeşitli bilgi kaynaklarını sağlamak,
- Bilgi kaynaklarından daha etkin bir şekilde yararlanılmasını sağlayacak ödünç verme, danışma, enformasyon vb. hizmetlerin yanı sıra çeşitli bibliyografik kaynak ve araçları hizmete sunmak,

- Değişik amaçlı okuma ve çalışma alanlarını sağlamak ve düzenlemek,
- Kullanıcı grubunun okuma alışkanlığının geliştirilmesi ve boş zamanlarının değerlendirilmesinde yardımcı olmak,
- Kütüphane ve kütüphane kaynaklarından yararlanmayı artırmak amacıyla, kullanıcı eğitimi programlarını planlamak ve geliştirmek,
- Üniversite yayınları ve diğer kaynakların kaydını oluşturmak,
- Diğer kütüphane ve kuruluşlarla iş birliğine gitmek,
- Dermeyi gelecek kuşaklar için korumak” (Çelik, 1999, ss.51-52).

Üniversite kütüphaneleri, Web 2.0 uygulamalarının entegrasyonu (Han ve Liu, 2010), mobil hizmetler (Paterson ve Low, 2011) ve özellikle COVID-19 pandemisi gibi olaylara yanıt olarak hizmetlerin çevrimiçi sağlanmasına yönelik geçiş gibi teknolojik gelişmelere uyum sağlama konusunda kritik bir rol oynamaktadır (Ifijeh ve Yusuf, 2020; Tsekea ve Chigwada, 2020; Temiz ve Salelkar, 2020). Ayrıca, üniversite kütüphaneleri, öğrenme ve sosyalleşme için çok fonksiyonlu merkezler olarak hizmet veren kütüphane kafeteryaları gibi uygun öğrenme alanları oluşturmaya katkıda bulunmaktadır (Deng ve diğerleri, 2017). Dahası, üniversite kütüphaneleri, bilimsel iletişim hizmetleri sağlama ve araştırma çıktılarının yayılmasını destekleme konusunda giderek daha etkin bir rol oynamaktadır (Walters, 2012; Mears ve Bandy, 2017). Üniversite kütüphaneleri vermiş olduğu hizmetleri var olan görevleri kapsamında yürütmekte ve geliştirmektedir. Bu bağlamda üniversite kütüphanelerinin görevleri şu şekilde sıralanabilir:

- Kullanıcıların ihtiyaç duydukları her türlü bilgiyi toplamak, düzenlemek ve yayınlamaya sunmak.
- Kullanıcıların erişemediği kaynaklara erişebilmesini sağlamak.
- Sürekli gelişen teknolojiyi takip ederek, güncel yayınları bünyesinde bulundurmak ve kullanıcıya sunmak.
- Üniversite bünyesinde bulunan ders materyallerini eğitime destek vermek amacıyla kullanıma sunmak.
- Kullanıcılarına ders materyallerinin dışında araştırma yapabilecekleri alanlarda (kültürel, sosyal vb.) kaynak sunmak (Küçükcan, 2007, s.22).

1.4. Üniversite Kütüphanelerinin Yapısal Unsurları ve Sunulan Hizmetler

Üniversite kütüphaneleri eğitim ve öğretim merkezlerinin kalbidir. Üniversite kütüphaneleri, işleyişi için hayati öneme sahip çeşitli unsurları kapsayan çok yönlü kurumlardır. Bu unsurlar binayı, dermeyi, personeli, bütçeyi ve kullanıcıları içerir.

1.4.1. Kullanıcı

Üniversite kütüphanelerinin amaçları ve işlevleri doğrultusunda hizmet ettiği grup kullanıcı grubudur. Kullanıcı olmazsa kütüphanelerin sunduğu hizmetlerin ve fırsatların bir önemi kalmayacaktır; bu sebeple kullanıcı dâhil bütün unsurlar aslında birbirini tamamlar ve birbirinin ayrılmaz bir parçasıdır. Üniversite kütüphanelerinde kullanıcı unsuru, üniversite mensubu (öğrenci, idari personel, akademik personel) ve dışarıdan bağımsız araştırmacılardan oluşmaktadır. Kullanıcılar, kütüphanelerin sunduğu hizmetlerden faydalanarak aradıkları bilgiye erişmeye ve araştırmalarını geliştirmeye çalışırlar. Kullanıcılar kütüphanelerin sunduğu birçok fırsattan yararlanarak kendi gelişimine katkıda bulunabilmektedir. Kütüphane hizmetlerinin sürekli iyileştirilmesi için kullanıcıların ihtiyaçlarını ve algılarını anlamak çok önemlidir. Bu sebeple bazı çalışmalar üniversite kütüphanelerinde kullanıcılarının ihtiyaçlarını, gereksinimlerini ve farklı parametrelere yönelik algılarını keşfetmeye çalışmıştır (Liu ve diğerleri, 2019).

1.4.2. Derme

Bir üniversite kütüphanesindeki derme temel bir unsurdur. Türk Dil Kurumu dermeyi “Aynı türden bir araya getirilmiş şeylerin hepsi; koleksiyon” olarak tanımlamıştır (TDK, 2024b). Bu bağlamda kütüphanelerde bulunan her türden farklı materyal dermeyi oluşturmaktadır. Derme olmadan kütüphane düşünülemez. Kütüphanenin, modern teknolojileri kullanarak kullanıcıların dinamik ihtiyaçlarını karşılamak için sürekli olarak daha iyi ve daha kullanışlı hizmetler sunmaya çalışması esastır (Zha ve diğerleri, 2015). Araştırmalar kütüphanenin sunduğu hizmetin kalitesinin kullanıcının memnuniyetini ve sadakatini doğrudan etkilediğini göstermektedir (Alam, 2020). Kütüphane hizmet kalitesi ise derme ile doğrudan ilişkilidir. Derme geliştirme, kütüphaneler ve bilgi merkezleri için evrensel bir süreçtir. Bir süreç olarak derme geliştirme altı ana bileşenden oluşur; toplum analizi, seçim, seçim politikaları, sağlama, ayıklama, değerlendirme ve koruma’dır (Evans ve Zarnosky, 2004; Evans ve Saponaro, 2005, 2012, Cengiz ve diğerleri, 2019).

1.4.3. Personel

Personel üniversite kütüphanelerinin kritik bir unsurudur. Kütüphane personelinin yetkinliği ve eğitimi, etkili kullanıcı eğitimi sağlamak ve kütüphane kaynaklarının verimli yönetimini sağlamak için şarttır (Liu ve diğerleri, 2019). Üniversite kütüphanelerinde görev alan personel kütüphanenin tüm işleyişine hâkim, kullanıcının ihtiyacını anlayan ve destek olan, bütçeyi iyi değerlendirebilen, kütüphane binasını kullanıcıya en iyi hizmeti verebilecek şekilde kullanabilen, dermeyi güncel tutan ve araştırmacılara sunan kişilerdir. Kütüphanelerde görev alan personelin (kütüphaneci) büyük çoğunluğu Bilgi ve Belge Yönetimi bölümü mezunudur. Bunların dışında farklı disiplinlerden personel de kütüphanelerde görev almaktadırlar. Kütüphane personeli kullanıcıya en doğru bilgiyi, en kısa zamanda sunmak ve kullanıcıya rehberlik etmekle görevlidir. Bunun dışında personel kütüphanenin düzenini sağlamakla görevlidir.

1.4.4. Bina

Kütüphane binasının üniversitenin en stratejik konumunda yapılandırması son derece önemlidir. Daha önce de belirtildiği üzere, kütüphaneler üniversitenin kalbidir. Bu bakımından tüm kullanıcıların kolaylıkla erişebilecekleri, fiziksel olarak eşit düzeyde erişme imkânı sağlayacak binalar kullanıcılar için önem arz etmektedir. Bir üniversite kütüphanesinin fiziksel binası, kullanıcı deneyiminin şekillenmesinde hayati bir rol oynar. Araştırmalar, kütüphane alanlarının tasarım öğelerinin kullanıcıların öğrenme deneyimini önemli ölçüde etkilediğini göstermiştir (Peng ve diğerleri, 2022). Bununla birlikte, kütüphane binalarının iç mekânı da kullanıcılara uygun tasarlanmalıdır. Kütüphane binası içinde yön bulmanın kullanıcılar için bir zorluk olduğu tespit edilmiştir, bu da etkili tabela, yönlendirme ve düzenin önemini göstermektedir (Rakshikar ve Powdwal, 2020).

1.4.5. Bütçe

Bütçe “Devletin, bir kuruluşun, bir aile veya bir kimsenin gelecekteki belirli bir süre için tasarladığı gelir ve giderlerinin tümü” şeklinde belirtilmektedir (TDK, 2023a). Yeşiltaş kütüphanelerde bütçe yönetimi ile ilgili yaptığı çalışmasında kurum bütçelerinin genel özelliklerini şu şekilde sıralamıştır:

- Bütçe, belirli bir zaman içerisinde yapılması düşünülen çalışmaların finansal planıdır.

- Bütçe, planlanan ve uygulama sonucu ortaya çıkan sonuçların karşılaştırılmasında kullanılan bir ölçü aracı bir standarttır.
- Bütçe, uygulandığı alanda işletmenin uyacağı politikayı belirler.
- Bütçe, değiştirilemez bir araç değildir. Periyodik olarak incelenir, gözden geçirilir ve yeni olaylar ve durumlar karşısında işletmenin yapması gerekenleri ortaya koyar.
- Bütçe, yöneticilere işletmeyi kontrol altına alma yönünde yardımcı olan bir araçtır (Yeşiltaş, 2000).

Üniversite kütüphanelerinin etkin işleyişi için bütçe unsuru oldukça önemlidir. Kütüphanelerin eğitim, öğretim ve araştırmaya gerektiği gibi destek verebilmelerinin en önemli ön koşullarından biri, kütüphanelere yeterli ve sürdürülebilir bir bütçe sağlanmasıdır (Akbaytürk ve diğerleri, 2014, s.10). Bilgi teknolojisinin kütüphane yönetimi üzerindeki pazarlama perspektifinden etkisi, üniversite kütüphaneleri için, kullanıcı odaklı hizmetler ve personel yeterliliği alanlarında yüksek derecede entegrasyonu içeren kritik başarı faktörlerini vurgulamaktadır (Aremu ve Saka, 2014). Bu durum, üniversite kütüphanelerinin başarısı için bilgi teknolojisine ve kullanıcı odaklı hizmetlere bütçe ayrılmasının şart olduğunu göstermektedir. Kütüphane bütçesi kütüphane yönetimi tarafından etkin bir şekilde kullanılmalıdır. Yontar yıllar önce yazdığı doktora tezinde kütüphanelerde maliyet hesaplamaları ve sorunlarına değinmiştir. Çalışma o yıllarda kütüphanelerde maliyet konusu hakkında geniş kapsamlı yapılan ilk çalışma olması ile dikkat çekmektedir. Kütüphanelerin o yıllarda da benzer mali sıkıntılar içerisinde olduğu, kütüphanelerde mali masrafların azaltılması gerektiği ve mali hesaplamaların elzem olduğu ile ilgili bizlere önemli bilgiler vermektedir (San (Yontar), 1983). Yıllar önce devam eden mali sıkıntıya çözüm, masrafların kısıtlanması ve kütüphane personelinin mali hesaplamalar konusunda dikkat etmesi iken günümüzde bu durum yerini kütüphaneler için farklı mali destekler bulmaya yani fonlara evrilmiştir.

1.5. Üniversite Kütüphanelerinde Sunulan Hizmetler

Kütüphaneler toplumsal kuruluşlardır ve hizmetlerini vermede kâr amacı gütmazler. Var olan hizmetleri kendi bütçelerinden karşılarlar. Kütüphanelerin çok çeşitli sunmuş olduğu hizmetler bulunmaktadır. Bu hizmet belirli başlıklar altında verilmektedir. Kütüphane hizmetleri genel olarak kullanıcı hizmetleri ve teknik hizmetler olarak sunulsa da dijital çağın getirdiği gerekliliklerle birlikte günümüzde teknoloji tabanlı hizmetler de artık üçüncü bir hizmet kolu olarak varlık göstermektedir.

Bu bağlamda kütüphane hizmetleri “kullanıcı hizmetleri”, “teknik hizmetler” ve “teknoloji tabanlı hizmetler” olarak üç grup altında incelenecektir.

1.5.1. Kullanıcı Hizmetleri

Kullanıcı hizmetleri kütüphanelerin kullanıcı odaklı sunduğu hizmetlerin bütünüdür. Bu hizmetlerin doğası, teknolojik gelişmelere ve kullanıcı davranışlarındaki değişikliklere bağlı olarak önemli ölçüde gelişmiştir (Trott, 2012). Kullanıcı memnuniyeti, kütüphane hizmetlerinin kalitesinin değerlendirilmesinde çok önemli bir rol oynamaktadır. Araştırmalar, kütüphane hizmetlerinden memnuniyet düzeyinin farklı akademik disiplinler arasında farklılık gösterdiğini ve hizmetlerin farklı kullanıcı gruplarının özel ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde uyarlanması gerektiğini vurguladığını göstermiştir (Mohindra ve Kumar, 2015). Kullanıcı hizmetleri, danışma hizmeti, ödünç verme hizmeti, kullanıcı eğitimleri, halkla ilişkiler ve hizmetlerin pazarlanması başlıkları altında aktarılmaya çalışılacaktır.

1.5.1.1. Danışma (Referans) Hizmeti

Kütüphanelerde kullanıcının bilgi ihtiyaçlarını giderme, doğru yönlendirme, sorularını yanıtlama, araştırma yapmalarına yardımcı olma ve rehberlik etme görevini üstlenen birimdir. Danışma hizmetleri, geleneksel yüz yüze etkileşimlerden dijitalleştirilmiş çevrimiçi ortamlara geçerek kullanıcıların referans kütüphanecileriyle uzaktan iletişim kurmasına olanak tanımıştır (Onyeisi ve diğerleri, 2019). Kütüphane kaynaklarının kullanılmasına yönelik öğretim, danışma sorularını yanıtlama, derme geliştirme, halkla ilişkiler ve kütüphanenin tanıtımı danışma kütüphanecisinin temel sorumlulukları arasındadır (Özarslantürk, 2018, s.25)

1.5.1.2. Ödünç Verme Hizmeti

Ödünç verme hizmeti, kitapların kullanıcıya belirli süreler dâhilinde kullanılmak amacıyla ödünç verilmesi, teslim alınması ve iade edilmesinin yanı sıra cezalar ve gecikmiş yayınların ele alınması da dâhil olmak üzere kütüphane faaliyetlerini kapsamaktadır. Bunun dışında kütüphane dermesinde mevcut olmayan ama başka bir kütüphanede var olan kaynakların belirli sistemler kullanılarak kütüphaneye getirilmesi ve kullanıcıya sunulması hizmetine de kütüphanelerarası ödünç verme hizmeti denilmektedir. Ayrıca günümüz değişen mobil teknolojilerin hayatımıza girmesiyle birlikte tablet PC, dizüstü bilgisayar, hesap makineleri, vb. ekipmanlar da kullanıcılara ödünç verme hizmetleri kapsamında sağlanabilmektedir.

1.5.1.3. Kullanıcı Eğitimleri

Kullanıcıların kütüphane kaynaklarını nasıl etkili bir şekilde kullanacakları, araştırma yapacakları ve bilgi okuryazarlığı becerilerini nasıl geliştirecekleri vb. konularda eğitmek için tasarlanmış programları ve eğitim faaliyetlerini kapsayan hizmet çalışmalarıdır. Kullanıcı eğitimleri kullanıcıların ihtiyaçları da göz önünde bulundurularak öğrenme yönetim sistemlerinin (LMS) kullanımları ile birlikte yüz yüze, çevrimiçi, hybrid (melez), senkron, asenkron olacak yöntemlerle sağlanabilmektedir. Ayrıca davetli konuşmacılar, yayıncı firma çalışanları ve yazar çalıştayları ile üniversite mensubu öğretim üyelerinin de katılımları ile bu eğitimler araştırmacılar için planlanabilmektedir.

1.5.1.4. Halkla İlişkiler ve Hizmetlerin Pazarlanması

Kütüphane kullanıcıları için etkinlikler, konferanslar, kitap kulüpleri, yazar konuşmaları, farkındalık pratikleri (mindfulness) ve diğer eğitimsel veya kültürel programlar düzenlemek bu birim tarafından gerçekleştirilir. Eğitim hizmetlerinin yanı sıra pazarlama konusunda da nitelikli kütüphane personeli; kullanıcılar ile kuracakları iletişim ve diyaloglar sayesinde kütüphanenin etkin kullanımı açısından önemli bir rol üstlenecektir (Konya, 2013, s.149).

1.5.2. Teknik Hizmetler

Teknik hizmetler, kütüphane materyallerinin sağlanması, düzenlenmesi ve bakımıyla ilgili perde arkası görevlerini içerir. Bu hizmetler, kütüphane koleksiyonlarının verimli bir şekilde yönetilmesini ve kullanıcılar için erişilebilir olmasını sağlar. Teknik hizmetler bölümü, adı üzerinde hizmetlerin daha çok teknik kısımlarını ilgilendiren kısımdır. Teknik hizmetler bölümü bir bakıma kütüphanelerin mutfağıdır. Bu bölümde kütüphanedeki hizmetlerin kullanıcıya sunulmadan önceki aşamaları gerçekleştirilmektedir. İlgili bölüm daha çok teknik bilgi ve beceri isteyen iş ve uğraşlardan oluşmaktadır. Üniversite kütüphanelerindeki teknik hizmetler, verimliliklerini ve etkililiklerini artırmak için ekipler halinde yeniden organize edilmiştir (Zhu, 2011). Teknik hizmet faaliyetlerinin ve bunların kütüphane kullanıcıları üzerindeki etkisinin değerlendirilmesi, sürekli iyileştirme için esastır. Teknik hizmetler birimlerinde değerlendirme faaliyetlerine ilişkin raporlar mevcutken öğretim üyeleri, personel ve öğrenciler üzerindeki genel etkiyi dikkate alan bütünsel değerlendirmelerin eksikliği bulunmaktadır (Mugridge, 2014). Teknik hizmetlerdeki personelin gelişen stratejik yönler ve kullanıcı davranışlarıyla uyumlu hale getirilmesi, yaptıkları işin değerinin ortaya çıkarılmasında giderek daha önemli hale gelmiştir

(LeBlanc ve Kurth, 2018). Bu bölümde teknik hizmetler faaliyetleri, “seçim ve sağlama”, “satın alma”, “sürelî yayınlar”, “kataloglama” ve “kurumsal akademik arşiv” olarak aktarılmaya çalışılacaktır.

1.5.2.1. Seçim ve Sağlama

Kütüphane dermesine eklenecek kaynakların seçimi, iş süreçlerinin planlanması faaliyetleri bu bölümde yürütülmektedir. Kütüphane dermesine eklenecek materyaller değişim, satın alma ve bağış yoluyla sağlanmaktadır.

1.5.2.2. Satın alma

Kütüphane koleksiyonuna eklenecek materyallerin seçilmesi, sipariş edilmesi, alınması ve faturalanması süreci satın alma birimi tarafından gerçekleştirilir. Buna kitaplar, dergiler, elektronik kaynaklar ve diğer materyaller dâhil olabilir.

1.5.2.3. Sürelî yayınlar

Sürelî yayınlar “yılda birden fazla sayıda, düzenli ya da düzensiz olarak yayımlanan, her sayıda birden fazla kişinin yazılarının bulunduğu (edebî ya da bilimsel) ve yayın hayatının son bulacağı zamanın önceden bilinemediği yayınlar” olarak tanımlanmıştır (Keseroğlu, 2006, s.305). Abonelik kayıtlarının alınması, kontrol edilmesi ve bakımı da dâhil olmak üzere sürelî yayınlara (örneğin dergiler, dergiler) aboneliklerin yönetilmesi sürelî yayınlar birimi tarafından gerçekleştirilmektedir.

1.5.2.4. Kataloglama

Kütüphane dermesinde bulunan kitaplar belirli uluslararası standartlara göre düzenlenip, sınıflanmaktadırlar. Kitaplara, konu başlığı, anahtar kelimeler ve yer numarası verilerek bir standarda uygun hale getirilip tanımlanması ve kullanıcıya daha rahat bir biçimde ulaşılmasını sağlayacak bir dizi teknik iş ve süreci içeren işleme kataloglama ve sınıflama adı verilmektedir. Buna yeni kitapların kataloglanması, kayıtların güncellenmesi ve kütüphane kataloğunun bütünlüğünün korunması da dâhildir. Bunlar dışında kataloğu yapılan kitapların ya da materyallerin kullanıcıya hazır hale getirilmesi için etiketlemesi ve rafa yerleştirilmesi gibi bir dizi işlemi de içermektedir.

1.5.2.5. Kurumsal Akademik Arşiv

Kurumsal akademik arşivler, üniversitelerin bünyesinde oluşturulmaktadır. Kurumsal akademik arşivler, üniversitelerin akademik çıktılarının açık erişime sunulmasının en önemli araçlarından biri olarak kabul edilmektedir. Kurumsal akademik arşiv; üniversitelerin bünyesinde oluşturulan makale, tez, bildiri vb. tüm

akademik çalışmaların ulusal ve uluslararası standartlara uygun hale getirilerek dijital ortamda arşivlendiği yerdir (Cengiz, 2021, s.42). Bu bağlamda, dijital kaynaklar için üst verilerin oluşturulması, etkili erişim için doğru açıklama ve indekslemenin sağlanması önemlidir.

1.5.3. Teknoloji Tabanlı Hizmetler

Kütüphanelerdeki teknoloji tabanlı hizmetler, kütüphane operasyonlarını geliştirmek, kullanıcı deneyimini geliştirmek ve dijital kaynaklara erişim sağlamak için çeşitli teknolojilerin kullanımını kapsar. Kütüphanelerdeki yaygın teknolojik hizmetlerden bazıları şunlardır:

Çevrimiçi Kataloglar ve Keşif Sistemleri: Kullanıcılara kitaplar, dergiler ve dijital kaynaklar da dâhil olmak üzere kütüphane koleksiyonlarına erişimleri için aranabilir çevrimiçi kataloglar ve keşif sistemleri sağlamak işlevi üstlenirler.

Kütüphane Yönetim (Otomasyon) Sistemleri: Satın alma, kataloglama, dolaşım, kullanıcı yönetimi, istatistik ve raporlama gibi kütüphane işlemlerini yönetmek için entegre kütüphane yönetim yazılımının uygulanması ve sürdürülmesi işlemlerini yerine getirirler.

Dijital Kütüphaneler ve Depolar: Dijitalleştirilmiş koleksiyonları, kurumsal depoları ve dijital arşivleri depolamak, düzenlemek ve bunlara erişim sağlamak için afet planlı (birden fazla coğrafi lokasyonda günlük yedeklenerek) dijital depoların oluşturulması ve sürdürülmesi işlemlerini gerçekleştirmeye yardımcı olurlar.

Elektronik Kaynak Yönetimi (ERM): Veri tabanları başta olmak üzere, e-dergi, e-kitap, makale gibi tüm elektronik kaynakların abonelik ve lisans süreçlerini yönetirler. Kütüphane adına firmalarla iletişime geçerek arada bir köprü görevi görürler. Ayrıca günümüz gelişen teknolojileri de göz önünde bulundurulduğunda Bloomberg terminali, Springshare kütüphane sistemleri, OpenAthens kimlik doğrulama sistemleri, vb. platform ve terminallere dair lisansları düzenler, güncel e-kitap listelerinin kontrolünü sağlayarak sistemlerde güncel tutulmasını hedefler; ayrıca veri tabanları ve çevrimiçi dergiler gibi elektronik kaynaklara erişimi etkin bir şekilde yöneterek kütüphane rapor ve istatistiklerine de katkı sağlarlar.

RFID Teknolojisi: Verimli ve otomatik dolaşım süreçleri, envanter yönetimi ve güvenlik sistemleri için radyo frekansı tanımlama (RFID) teknolojisini kullanarak hizmetlerin kolaylıkla uygulanmasını sağlarlar.

Self-Servis Teknolojileri: Kütüphane materyallerinin hızlıca ödünç alınması veya iade edilmesi, materyallerin sürelerinin uzatılması ya da gerektiğinde cezaların ödenebilmesi gibi görevler için kullanılan otomatize edilmiş makineler veya çevrimiçi portallar aracılığıyla self servis seçenekleri sunarlar.

Kablosuz İnternet Erişimi: Kullanıcıların kendi cihazları ile özel güvenli ağına bağlanarak çevrimiçi kaynaklara erişimi sağlamak amacıyla kütüphane olanakları içerisinde kablosuz internet erişiminin sağlanmasını gerçekleştirirler.

Dijital Referans Hizmetleri: Kullanıcılara araştırma soruları ve bilgi ihtiyaçları konularında yardımcı olmak için anlık çevrimiçi iletişim yazılımları ile, sohbet, e-posta veya video konferans yoluyla sanal referans hizmetleri sağlamaya yardımcı olurlar.

Mobil Uygulamalar ve Web Siteleri: Kütüphane kaynaklarına, hizmetlerine ve bilgilerine mobil cihazlara uyumlu bir şekilde erişim sağlamak için mobil uygulamalar ve duyarlı (responsive) web siteleri geliştirmeye destek olurlar.

Teknoloji Eğitimi ve Desteği: Kullanıcıların kütüphane teknolojilerini ve dijital kaynakları etkili bir şekilde kullanmalarına yardımcı olmak için atölye çalışmaları, eğitim oturumları ve teknik destek sunarlar.

Veri Tabanı Yönetimi: Elektronik veri tabanlarının ve dijital koleksiyonların bakımı ve yönetimi, kütüphane kullanıcıları için erişim ve kullanılabilirliğin sağlanmasını gerçekleştirirler.

Teknoloji Erişimi ve Desteği: Bilgisayarlar, internet erişimi, baskı ve kopyalama hizmetlerinin sağlanması ve ayrıca kütüphane teknolojilerinin kullanılmasına yönelik teknik yardım sağlar.

Bu teknolojik hizmetler, kütüphanelerin modernleştirilmesinde, bilgiye erişimin genişletilmesinde ve günümüzün dijital çağında kütüphane kullanıcılarının gelişen ihtiyaçlarının karşılanmasında çok önemli bir rol oynamaktadır. Yalçinkaya ve Cibaroğlu (2019, s.2) çalışmalarında kütüphaneler ve kütüphaneciler açısından bilgi ve iletişim teknolojilerinin gelecek kütüphane süreçleri açısından değerleri üzerinde durmuşlardır. Özellikle gerek veri üretimi gerekse bu verilerden elde edilecek yeni verilerin stratejik anlamda kullanımları kütüphane hizmetlerini büyük oranda pozitif yönde geliştirecektir. Bu sebeple bilginin bir güç olarak değerlendirildiği çağımız yeni teknolojilerine kütüphane ve kütüphanecilerin mesafeli durmaları bir yana; bu teknolojilerin özümsemesi kütüphanelerin varlıklarını devam ettirebilmeleri için

oldukça kritiktir. Bu bağlamda gerek ilgili teknolojilerin alımı, gerekse yönetilebilmesi için gereken personelin mesleki gelişimleri açısından da eğitim fonları, hibeler ya da burslar büyük değeri taşımaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

ULUSAL VE ULUSLARARASI FONLAR

2.1 Ulusal ve Uluslararası Fonlar ve Türleri

Kütüphane ve akademik araştırma dünyası bağışlar ve fonlarla gelişmektedir. Ulusal ve uluslararası alanlarda okullara, halk kütüphanelerine, araştırmacılara, akademik kurumlara, kültür kurumlarına ve hatta bireylere araştırma, eğitimi geliştirme veya çeşitli diğer ilgili amaçlar için parasal destek sağlayan birçok finansman kaynak sağlayıcının mevcut olduğu bilinmektedir. Konumuz kapsamında bizim değineceğimiz fon türleri kütüphane ve arşivlerin sürdürülebilirliğini sağlamak için ulusal ve uluslararası düzeyde sunulan finansman kaynakları olacaktır.

Landau 2011 yılında yayınladığı kitabında Grand Valley State Üniversitesi Dorothy A. Johnson Filantropi Merkezi'nin Kâr Amacı Gütmeyen Kuruluşlar İyi Uygulama Kılavuzu'nda bulunan sözlükten faydalanarak hibeleri amaçları kapsamında aşağıdaki kategorilere ayırarak listelemiştir:

- **Blok hibe:** harcanma şekline ilişkin yalnızca genel hükümler içeren toplu bir hibe parasıdır.
- **İnşaat veya yenileme hibesi:** bir mülkün inşası, yenilenmesi, yeniden modellenmesi veya rehabilitasyonu için verilen hibedir.
- **Kapasite geliştirme hibesi:** başvuru sahibinin hizmet kapasitesini genişletmeye yönelik bir hibedir.
- **Sermaye hibesi:** Maddi malların (örneğin binalar, araçlar, donanım, vb.) satın alınması için verilen hibedir. Genellikle önemli miktarda nakit içindir.
- **Kategorik hibe:** nasıl harcanacağı konusunda katı ve spesifik hükümler içeren bir miktar hibe parasıdır.
- **Zorlayıcı hibe:** hibe alanın diğer kaynaklardan belirli bir miktarda ek fon toplamasını gerektiren bir hibedir. Başkalarının bağış yapmasını teşvik etmek için kullanılır.
- **Kanıtlama hibesi:** Büyük bir fon sağlanmadan önce bir kavram veya teoriyi kanıtlamak veya çürütmek (test etmek) için kullanılan bir hibedir.
- **Gelir sağlama/Yatırım hibesi:** belirli bir kurum veya amaca fayda sağlamak üzere yatırılması için ya da yatırıma yönlendirmek amacıyla verilen bir hibedir. Bu hibenin getirileri ilgili kuruma veya amaca yarar sağlar.

- **Değerlendirme hibesi:** Bir projenin veya projelerin dış değerlendirmesini destekleyen hibedir.
- **Yardım hibesi:** bir projeyi veya programı desteklemek amacıyla bir kuruma ya da kişiye verilen hibedir.
- **Maddi yardım hibesi:** nakit yerine mal veya hizmet şeklinde yapılan hibedir.
- **Eşleştirme hibesi:** hibe alan kişinin ya da başka bir kaynağın sağladığı finansmanları eşleştirmek üzere verilen hibedir. Zorlayıcı hibe karşılığında verilen hibedir.
- **Çok yıllık hibe:** Bir hibe sağlayıcının, hibe alanın tatmin edici performansına bağlı olarak bir yıldan daha uzun bir süre (genellikle iki ila beş yıl) destek sağlama taahhüdü verdiği hibedir.
- **Operasyonel hibe:** devam eden temel faaliyetleri desteklemek için kullanılan bir hibedir. Çekirdek finansman hibesi, işletme destek hibesi veya genel destek hibesi olarak da bilinir.
- **Performans veya üretim hibesi:** sahne sanatları prodüksiyonlarının montajı ile ilgili özel maliyetleri karşılamak için kullanılan bir hibedir.
- **Planlama hibesi:** Hedef belirleme, bilgi toplama, ihtiyaç değerlendirmesi, koalisyon oluşturma veya daha büyük bir hibe için planlama gibi çabaları destekleyen bir hibedir.
- **Program veya proje hibesi:** genel amaçlı hibelerin aksine, belirli bir zaman dilimi içinde projeye ilgili belirli bir sonuca veya çıktıya ulaşmak için verilen hibedir.
- **Araştırma hibesi:** Araştırma ve laboratuvar veya klinik deneylerin masraflarını karşılamak için bir kuruma verilen hibedir. Bireylere verilen araştırma hibeleri genellikle burs olarak adlandırılırlar.
- **Kısıtlı hibe:** Belirli bir proje veya amaç için bir kuruma verilen hibedir. Fonlar sadece hibe sağlayıcı tarafından belirlenen amaç(lar) için kullanılabilir.
- **Özel proje hibesi:** bir bütün olarak kurumdan ziyade belirli bir projeye ilgili maliyetleri desteklemek için verilen hibedir.
- **Başlangıç veya tohum sermayesi hibesi:** Bir kurumun bir faaliyeti başlatmasına yardımcı olmak için verilen hibedir. Uzun vadeli finansmanın diğer kaynaklardan sağlanması beklenir.
- **Ek veya tamamlayıcı hibe:** mevcut bir hibe taahhüdünü artırmak için verilen ek taahhüt hibesidir. Kısaca ek hibe olarak da adlandırılır.

- **Sürdürülebilirlik hibesi:** bir hizmet veya projenin sürdürülmesi için verilen hibedir.
- **Teknik destek hibesi:** Kâr amacı gütmeyen bir kuruluşa yönetim desteği kapsamında daha etkin çalışabilmesi için verilen parasal hibe veya aynı katkıdır. Muhasebe, danışmanlık, finansal planlama, fon yaratma ve hukuki destek yaygın teknik destek türlerinden bazılarıdır.
- **Gençlik hibesi:** genellikle gençlikle ilgili projeler için gençleri hibe verme sürecine dâhil eden programlardır. (Landau, 2011)

2.1.1 Ulusal Fonlar

Ulusal Kültürel Miras Fonları²: Ülkelerin kültürel mirasını koruma ve teşvik etme hedefi kapsamında fon sağlar. Bununla birlikte kültürel etkinlikleri destekleme, kütüphane/arşivlerin bu konu kapsamında yapacakları faaliyetleri destekleme koleksiyonlarını koruma rolü bulunmaktadır.

Çeşitli Bakanlıklara Ait Fonlar: Bu fonlar çeşitli bakanlıkların doğrudan kendilerinin vermiş olduğu ya da bakanlıklara bağlı alt kuruluşların (İstanbul Kalkınma Ajansı (İSTKA), Kültür ve Turizm Bakanlığı, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, KOSGEB Destekleri vb.) verdiği fonlardan oluşmaktadır. Birçok bakanlık ve bağlı kuruluş kütüphane ve arşivler için kaynakların etkin kullanımını sağlama, mevcut potansiyellerini ortaya çıkarma, sürdürülebilirliği sağlama, kültürel mirasa katkı ve benzeri amaçlarla destek sağlamaktadır.

İlerleyen başlıklarda ulusal fonlar kapsamında İstanbul Kalkınma Ajansının sağladığı destek programları içerisinde kütüphaneler ve kütüphanelere yönelik hizmet veren kurumların başarılı projeleri listelenmiştir.³

Yerel Yönetim Fonları: Belediyeler, il özel idareleri, belediyelere bağlı idareler, mahalli idare birlikleri, kalkınma ajansları ve gençlik spor il müdürlüklerinin kütüphaneler ve arşivler için sağladığı fonlardan oluşmaktadır.

Vakıflar ve Sivil Toplum Kuruluşlarına Ait Fonlar: Vehbi Koç Vakfı, Sabancı Vakfı, İstanbul Kültür Sanat Vakfı (İKSV), Türkiye Üçüncü Sektör Vakfı (TÜSEV), vb. çeşitli büyük vakıfların, kültürel mirasın korunması, dijitalleşme ve erişim

² Ayrıntılı bilgi için bakınız : <https://www.stgm.org.tr/fon-kaynaklari/kuresel-miras-fonu>

³ Ayrıntılı bilgi için bakınız: <https://www.istka.org.tr/destek-arsivi>

projeleri gibi birçok farklı projeye doğrudan veya dolaylı olarak sağlayabildikleri fonlardır.

2.1.1.1 Kütüphaneler ve Kütüphanecilik Kapsamında Fon Veren Ulusal Kuruluşlar:

Kalkınma Ajansları Destek Programları: Türkiye'deki Kalkınma Ajansları, bölgelerin ekonomik, sosyal ve kültürel gelişimini desteklemek amacıyla kurulmuş bölgesel kuruluşlardır. "Türkiye'de bulunan 26 Kalkınma Ajansı sorumlu oldukları bölgenin öncelikli ihtiyaçlarına göre kalkınmayı teşvik edici destek programları yürütmektedir. Her ajansın kurum web sayfasından mali ve teknik desteklere ilişkin güncel duyuruları, proje teklif çağrıları takip edilebilir"⁴ (T.C. İç İşleri, 2024). İlgili kalkınma ajansları, sorumlu oldukları bölgeler listesi ve erişim linkleri aşağıdaki gibidir:

- Ahiler Kalkınma Ajansı, Aksaray-Kırıkkale-Kırşehir-Niğde-Nevşehir
<https://www.ahika.gov.tr>
- Ankara Kalkınma Ajansı, Ankara
<https://www.ankaraka.org.tr/>
- Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı, Antalya-Burdur-Isparta
<https://www.bakka.gov.tr>
- Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı, Bartın-Karabük-Zonguldak
<https://www.bakka.gov.tr>
- Bursa, Eskişehir, Bilecik Kalkınma Ajansı
<https://www.bebka.org.tr>
- Çukurova Kalkınma Ajansı, Adana-Mersin
<https://www.cka.org.tr>
- Dicle Kalkınma Ajansı, Batman-Mardin-Şırnak-Siirt
<https://www.dika.org.tr>
- Doğu Akdeniz Kalkınma Ajansı, Hatay-Kahramanmaraş-Osmaniye
<https://www.dogaka.gov.tr>
- Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı, Bitlis-Hakkari-Muş-Van
<https://www.daka.org.tr>
- Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı, Artvin-Giresun-Gümüşhane-Ordu-Rize-Trabzon
<https://www.doka.org.tr>

⁴ Erişim linki: <https://www.siviltoplum.gov.tr/bilgimerkezi/kalkinma-ajanslari>

- Doğu Marmara Kalkınma Ajansı, Bolu-Düzce-Kocaeli-Sakarya-Yalova
<https://www.marka.org.tr>
- Fırat Kalkınma Ajansı, Bingöl-Elazığ-Malatya-Tunceli
<https://fka.gov.tr>
- Güney Ege Kalkınma Ajansı, Aydın-Denizli-Muğla
<https://geka.gov.tr>
- Güney Marmara Kalkınma Ajansı, Balıkesir-Çanakkale
<https://www.gmka.gov.tr>
- İpekyolu Kalkınma Ajansı, Adıyaman-Gaziantep-Kilis
<https://www.ika.org.tr>
- İstanbul Kalkınma Ajansı, İstanbul
<https://www.istka.org.tr>
- İzmir Kalkınma Ajansı, İzmir
<https://www.izka.org.tr>
- Karacadağ Kalkınma Ajansı, Diyarbakır-Şanlıurfa
<https://www.karacadağ.gov.tr>
- Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı, Çankırı-Kastamonu-Sinop
<https://www.kuzka.gov.tr>
- Kuzey Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı, Bayburt-Erzincan-Erzurum
<https://www.kudaka.org.tr>
- Mevlana Kalkınma Ajansı, Karaman-Konya
<https://www.mevka.org.tr>
- Orta Anadolu Kalkınma Ajansı, Kayseri-Sivas-Yozgat
<https://www.oran.org.tr>
- Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı, Amasya-Çorum-Samsun-Tokat
<https://www.oka.org.tr>
- Serhat Kalkınma Ajansı, Ağrı-Ardahan-Iğdır-Kars
<https://www.serka.gov.tr>
- Trakya Kalkınma Ajansı, Edirne-Kırklareli-Tekirdağ
<https://www.trakyaka.org.tr>
- Zafer Kalkınma Ajansı, Afyon-Kütahya-Manisa-Uşak
<https://zafer.gov.tr/>

Yukarıda paylaşılan 26 kalkınma ajansı arasından bölgesel sorumluluklar kapsamında İstanbul bölgesi incelendiğinde ilgilisi olan İstanbul Kalkınma Ajansının (İSTKA) Destek programları arasında kütüphaneler, kültürel miras arşivleri ve kütüphanelere hizmet veren kuruluşlara dair başarılı bulunan projelerden örnekler kronolojik olarak aşağıda paylaşılmıştır:

2021 Yılı İSTKA Programları:

- **Yenilikçi İstanbul Mali Destek Programı**
 - TR10/21/YEP/0051; İstanbul Kültürel Miras Dijital Kütüphanesi (İSTkmdk); İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü
- **Yaratıcı Endüstriler Mali Destek Programı**
 - TR10/21/YES/0035; İTÜ TMDK Türk Müziği Kültür Mirasının Dijitalleştirilmesi; İstanbul Teknik Üniversitesi

2018 Yılı ISTKA Programları:

- **Yenilikçi ve Yaratıcı İstanbul Mali Destek Programı**
 - TR10/18/YMP/0006; Bezmîâlem Valide Sultan Kültürel Mirası Projesi; Bezm-i Alem Vakıf Üniversitesi
 - TR10/18/YMP/0068; OCR Teknolojileri Kullanılarak Metin Haline Getirilen Osmanlıca Eserlerin Türkçe Latin Harflerine Çevrilmesi Projesi; İslam Tarih, Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi
 - TR10/18/YMP/0144; İstanbul'un Dijital Kütüphanesi; İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür Varlıkları Daire Başkanlığı

2016 Yılı ISTKA Programları:

- **Yenilikçi ve Yaratıcı İstanbul Mali Destek Programı**
 - TR10/16/YNV/0034; Yazma Eserlerin (Nesih, Rika, Talik, Nestalik) Ocr Teknolojileri Geliştirilerek Sayısallaştırılması; İslam Tarih, Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi
 - TR10/16/YNV/0101; Unutma İstanbul: İnsanları, Eserleri, Mekanları ve Tarihiyle İstanbulun Görsel Belleği; İstanbul Şehir Üniversitesi

2015 Yılı ISTKA Programları:

- **Yenilikçi İstanbul Mali Destek Programı**

- TR10/15/YNK/0001; İstanbul'daki Osmanlıca Matbu Eserlerin OCR Teknolojileri Geliştirilerek Taranması ve Ortak Platform Üzerinden Yayınlanması; İslam Tarih, Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi
- TR10/15/YNK/0012; Beyoğlu Araştırma Merkezleri Platformu ve Kütüphane Toplu Kataloğu Projesi; Koç Üniversitesi Kütüphane Müdürlüğü

2012 yılı ISTKA Programları 1. Dönem:

- **Bilgi Odaklı Ekonomik Kalkınma Mali Destek Programı**
 - BIL-233; İbb Kütüphane ve Müzeler Müdürlüğü'nde Bulunan Osmanlı Dönemi Nadir Eserlerin Kataloglanması, Dijital Ortama Aktarılması ve Elektronik Ortamda Kullanıma Sunulması; İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Daire Başkanlığı

2012 yılı ISTKA Programları 2. Dönem:

- **Bilgi ve İletişim Teknolojileri Odaklı Ekonomik Kalkınma Mali Destek Programı (İşletmeler)**
 - TR10/12/BTI/0045; E-İmza Destekli Akıllı İçerik, Süreç ve Doküman Arşiv Yönetim Sistemi; Arşivist Dizayn Arşiv Kütüphane Belge Bilgi Yönetimi ve Bilişim Sistemleri Ltd. Şti.
- **Yaratıcı Endüstrilerin Geliştirilmesi Mali Destek Programı (İşletmeler)**
 - TR10/12/YEI/0024; Hiperlink E-Yayınlarının Uluslararası Standartlara Getirilmesi; Hiperlink Eğitim İletişim Yay. San. Paz. Ve Tic.Ltd. Şti
- **Yaratıcı Endüstrilerin Geliştirilmesi Mali Destek Programı (Kar Amacı Gütmeyenler)**
 - TR10/12/YEK/0041; Vakıf Kültür Varlıkları Restorasyon ve Konservasyon Laboratuvarı, Uygulama ve Araştırma Merkezi; Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi

TÜBİTAK Ulusal Destek Programları: TÜBİTAK (Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu), 1963 yılında Türkiye'de bilimsel ve teknolojik araştırmaları desteklemek ve yönlendirmek amacıyla kurulan bir devlet kurumudur. TÜBİTAK, bilim ve teknoloji alanındaki ilerlemeleri teşvik eder, çeşitli araştırma projelerine finansman sağlar ve bilimsel iş birliğini destekleyerek gelişime katkıda bulunur. TÜBİTAK, toplumun yaşam kalitesini artırma ve ülkenin sürdürülebilir kalkınmasına katkıda

bulunma vizyonunu benimser. Bilim ve teknoloji alanlarında yenilikçi, katılımcı ve paylaşımcı bir kurum olarak, akademik ve endüstriyel Ar-Ge çalışmalarını destekler. Ayrıca, ulusal öncelikler doğrultusunda Ar-Ge enstitülerini işletir ve Türkiye'nin bilim ve teknoloji politikalarını belirler. Bilim insanlarının yurt içi ve yurt dışı faaliyetlerini burs ve ödüllerle teşvik ederken, üniversiteler, kamu kurumları ve sanayi projelerine fon sağlayarak ülkenin rekabet gücünü artırmayı amaçlar⁵ (TÜBİTAK, 2024).

TÜBİTAK'ın destek programları arasında kütüphanelerin ve kütüphanecilerin ve faydalanabileceği birkaç program yer almaktadır. Bu programlar, bilgiye erişim, dijitalleşme, bilimsel araştırma ve teknolojik gelişmeleri desteklemeye yöneliktir. Aşağıda TÜBİTAK kapsamında kütüphanelerin ve kütüphanecilerin faydalanabileceği destek programları listelenmiştir:

- 1001 - Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Projelerini Destekleme Programı
- 1002 - Hızlı Destek Programı
- 4004 - Doğa Eğitimi ve Bilim Okulları
- 4005 - Bilim ve Toplum Yenilikçi Eğitim Uygulamaları Destekleme Programı
- 5000 - TÜBİTAK ULAKBİM Destekleri
- TEYDEB Programları (Teknoloji ve Yenilik Destek Programları)

Bu programlar, üniversite kütüphanelerinin teknolojik altyapısını geliştirmek, kütüphanecilerin mesleki gelişimini desteklemek ve bilgiye erişimi artırmak için kullanılabilir. Kütüphaneler, bu projeleri yürüterek topluma ve araştırmacılara daha kaliteli hizmetler sunabilir.

Kütüphanecilerin TÜBİTAK'tan faydalanabileceği çeşitli burslar da bulunmaktadır. Bu burslar, kütüphanecilerin mesleki gelişimlerini, akademik araştırmalarını ve yurt içi/yurt dışı deneyimlerini desteklemeyi amaçlamaktadır. Aşağıda ilgili TÜBİTAK bursları paylaşılmıştır:

- 2211 - Yurt İçi Lisansüstü Burs Programı
- 2214 - Yurt Dışı Araştırma Burs Programı (Doktora Sonrası)
- 2219 - Yurt Dışı Doktora Sonrası Araştırma Burs Programı
- 2224-A - Yurt Dışı Bilimsel Etkinliklere Katılım Desteği
- 2224-B - Yurt İçi Bilimsel Etkinliklere Katılım Desteği
- 2232 - Uluslararası Lider Araştırmacılar Programı

⁵ Erişim Linki: <https://tubitak.gov.tr/tr/kurumsal/hakkimizda>

- 2247-C - Stajyer Araştırmacı Burs Programı (STAR)
- 2218 - Yurt İçi Doktora Sonrası Araştırma Burs Programı

Bu burslar, kütüphanecilerin akademik ve mesleki gelişimlerine katkıda bulunurken, bilgi ve belge yönetimi gibi alanlarda araştırma yapmalarına da olanak tanır. Kütüphaneciler, bu programlardan yararlanarak bilgi birikimlerini artırabilir ve mesleklerine yönelik yenilikçi projeler üretebilirler.

2.1.2 Uluslararası Fonlar

UNESCO Kültürel Fonları⁶: UNESCO fonları özellikle eğitim, bilim, kültür, bilgi ve iletişim alanlarında uluslararası iş birliğini teşvik ederek barış ve güvenliğe katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. UNESCO gibi uluslararası kuruluşlar, kültürel mirasın korunması ve kütüphane/arşiv erişiminin teşvik edilmesi için kamu kurum ve kuruluşlarına çeşitli fonlar ve programlar sağlamaktadır.

Avrupa Birliği Fonları: Avrupa Birliği, kültürel ve tarihî mirasın korunması ve kültürel çeşitliliğin teşvik edilmesi için çeşitli fonlar sunar. Ufuk Avrupa (Horizon Europe), Dijital Avrupa, Kültür Programı ve Yaratıcı Avrupa gibi programlar aracılığıyla kütüphaneler ve arşiv projeleri desteklenmektedir.

Büyük Vakıflar ve Bağışlar: Dünya çapında faaliyet gösteren vakıflar ve bağış kuruluşları, kültürel mirasın korunması ve erişilebilirliğinin artırılması için önemli fonlar sağlarlar. Örneğin, Gates Vakfı, Arcadia Vakfı, Barakat Trust ve Getty Vakfı gibi kuruluşlar kütüphane ve arşiv projelerine destek verirler.

Araştırma ve Eğitim Vakıfları: Küresel düzeyde birçok vakıf ve bağış kuruluşu, kültürel mirasın korunması ve erişilebilirliğin artırılması için fonlar sağlamaktadır. Bu fonlar, kütüphane ve arşivlerin dijitalleştirilmesi, koleksiyonların korunması ve erişim projeleri gibi çeşitli alanlara odaklanabilir. Örneğin, Fulbright Programı ve Soros Vakfı gibi kuruluşlar, kütüphane ve arşivlerin sürdürülebilirliğine yönelik projelere destek sağlarlar.

Ayrıca Deborah Ward 2006 yılındaki çalışmasında vakıfları dört gruba ayırmıştır:

- **Bağımsız vakıflar**: Aile vakıfları da dâhil olmak üzere kâr amacı gütmeyen özel fon sağlayıcılarıdır.

⁶ Ayrıntılı bilgi için bakınız : <https://www.unesco.org.tr/Home/AnnouncementDetail/6301>

- **Şirket destekli vakıflar:** Kâr amacı güden bir işletmenin varlıklarıyla kurulan ve finanse edilen vakıflardır.
- **Topluluk/Cemaat vakıfları:** Belirli coğrafi alanlarda fon toplayan ve bağış yapan vakıflardır.
- **İşletme vakıfları:** Belirli faaliyetleri yürütmek için var olan ve nadiren hibe veren vakıflardır (Ward, 2006; Landau, 2011).

2.1.2.1 Kütüphane ve Kütüphanecilik Kapsamında Fon Veren Uluslararası Kuruluşlar:

ARCADIA Vakfı: Arcadia, 2002 yılında Lisbet Rausing ve Peter Baldwin tarafından kurulmuş bir aile vakfıdır. Arcadia'nın misyonu, kültürel mirasın belgelenmesini, korunmasını ve restorasyonunu finanse ederek bilgiye açık erişimi sağlamaktır. Vakfın sağladığı destekler kapsamında kütüphanelerin fayda sağlayabileceği programlar aşağıda listelenmiştir:⁷

Tehlike altındaki modern arşivler programı/Modern Endangered Archives Programme (MEAP): Los Angeles'taki California Üniversitesi (UCLA) Kütüphanesi'nin ev sahipliğini yaptığı Tehlike Altındaki Modern Arşivler Programı, dünya çapında yok olma, ihmal edilme veya fiziksel bozulma tehlikesiyle karşı karşıya olan modern arşivlerin dijital ortama aktarılması için hibe desteği vermektedir.

Hibe destekli projeler 20. yüzyılın ortalarından itibaren basılı materyalleri, el yazmalarını, fotoğrafları, görsel-işitsel kayıtları ve doğuştan dijital materyalleri kapsamaktadır. Program, halen özel mülkiyette bulunan koleksiyonların yanı sıra kamu kurumlarında bulunan koleksiyonları da kapsamaktadır. Modern Tehlike Altındaki Arşivler Programı 2018'den bu yana toplamda 118 projeye finansman sağlamıştır.

Tehlike altındaki arşivler programı/Endangered Archives Programme (EAP): Kültürel mirası korumayı ve mümkün olduğunca geniş bir kitlenin erişimine sunmayı amaçlamaktadır. 1950 öncesi, tehlike altındaki arşivlerin dijitalleştirilmesi ve belgelenmesi için hibeler sağlar ve projenin yürütüldüğü ülke veya bölgede yerel çalışmaların geliştirilmesini kolaylaştırmayı amaçlar. EAP, doğayı korumak, kültürel mirası muhafaza etmek ve bilgiye açık erişimi teşvik etmek için çalışan bir hayır vakfı olan Arcadia tarafından finanse edilmektedir. Programın başladığı 2004 yılından bu

⁷ Erişim linki: <https://www.arcadiahfund.org.uk/grants-programmes>

yana 530'dan fazla ödöl verilmiş ve 13 milyondan fazla görüntü ve 35.000'den fazla ses dosyası Britanya Kütüphanesi'nin (British Library) web sitesi aracılığıyla araştırma, ilham vb. için kullanıma sunulmuştur.

UFUK AVRUPA Destek Programları: Avrupa Birliği'nin 9. Çerçeve Programı olan Ufuk Avrupa 2021-2027 yılları arasında 95,5 milyar Avro'luk bütçeyle bilim ve yenilik faaliyetlerinin desteklenmesi hedefi ile yürütölen en büyük araştırma ve yenilik programıdır. Bilimsel araştırmaları, teknolojik yenilikleri ve sürdürölebilir kalkınmayı desteklemeyi hedefler.

“Ufuk Avrupa Programın amaçları;

- Avrupa Birliği'ni bilimsel ve teknolojik yönden güçlendirmek,
- Avrupa'nın yenilik kapasitesini, rekabetçiliğini ve istihdamını yükseltmek, toplum önceliklerini karşılamak,
- Avrupa'nın sosyoekonomik model ve değerlerini sürdürmektir.”⁸

Ufuk Avrupa, bilim insanların, akademisyenlerin, sanayi kuruluşlarının, kütüphanelerin ulusal ve uluslararası iş birlikleri sağlayarak çeşitli projeler geliştirmelerine olanak tanır.

Andrew W. Mellon Vakfı: Andrew W. Mellon Vakfı, demokratik toplumlar için gerekli olan sanat ve beşerî bilimleri güçlendirmek, teşvik etmek ve savunmak amacıyla 1969 yılında kurulmuştur. Fon sağlamanın yanı sıra uzmanlık ve danışmanlık da sunarak hibe verdikleri kurumlarla ortaklıklar kurmayı da amaçlamaktadırlar. Genellikle fon sağladıkları alanlar yükseköğretime, beşerî bilimlere ve sanata erişimin genişletilmesini savunan projelerden oluşmaktadır.⁹ Bilginin herkese ulaşılabilir olmasını destekledikleri “Public Knowledge” Kamu Bilgisi fon programı, kültür ve beşeri bilimlerde bilgi üretimi ve dağıtımının temelini oluşturan arşivler, yayınevleri, ulusal ve küresel kütüphanelerle birlikte çalışmaktadır. Programın amacı, toplumlar için değerli olan bilgiye eşit erişimi artırmaktır. Ağları ve sürdürölebilir altyapıyı geliştirmeyi, dijital katılımı genişletmeyi ve özgün hikayelerin, sözlü tarih çalışmalarının ortaya çıkarılmasını, korunmasını ve anlatılmasını sağlamayı amaçlar (Mellon, 2024).

⁸ Erişim Linki: <https://ufukavrupa.org.tr/tr/ufuk-avrupa-genel-bilgiler>

⁹ Mellon Vakfı Erişim Linki: <https://www.mellon.org/history>

UNESCO World Heritage Fund: Dünya Mirası Fonu kapsamındaki uluslararası yardım programı, Dünya Mirası Listesinde yer alan kültürel alanların (anıtlar, tarihi sit alanları, arkeolojik kazı alanları, vb.) ve doğal alanların korunmasına destek olmak amacıyla taraf devletlere verilen maddi bir yardımdır. Tehlike Altındaki Dünya Mirası Listesinde yer alan kültürel veya doğal miras alanlarına öncelik verilmektedir. Fonun yürütücüsü olan Dünya Mirası Merkezi, doğal ve kültürel çeşitliliğin uzun vadede korunmasını sağlamak amacıyla yeni ortaklıklar kurmaktadır. Bu ortaklar genellikle; devlet kurumları, ulusal ajanslar, kamu üniversiteleri, devlet organları, sivil toplum kuruluşları, özel sektör, medya, vb. olabilmektedir (UNESCO, 2024).

Bill & Mellinda Gates Vakfı: Microsoft şirketinin kurucu ortağı Bill Gates ve eşi Mellinda French Gates'in kurmuş oldukları Gates Vakfı, dünya çapında eşitsizliği azaltmak için çalışan vergiden muaf özel bir vakıftır. Gelişmekte olan ülkelerde, insanların sağlıklarını iyileştirmeye ve halkın açlık ile aşırı yoksulluktan kurtulması için fırsatlar sağlamaya odaklanır.¹⁰ ABD özelinde ise, tüm insanların, özellikle de en az kaynağa sahip olanların, okulda ve hayatta başarılı olmak için ihtiyaç duydukları fırsatlara erişebilmelerini sağlamayı amaçlamaktadır. 2000 yılından beri toplamda 53.8 milyar dolar destek sağlayan vakfın Türkiye'ye sağladığı toplam altı proje yer almaktadır. Bunlardan iki tanesi Global Libraries Hibe Başlığı altında Hacettepe Üniversitesi "Hacettepe Teknoloji Transfer Merkezi" tarafından 2013 yılında Türkiye'de halk kütüphaneleri aracılığıyla bilgiye ve bilgi ve iletişim Teknolojileri hizmetlerine ücretsiz erişim sağlamak; 2015 yılında ise Türkiye genelinde halk kütüphane sistemi içinde ilgili hizmetlerin tasarımında ve sunumunda dönüştürücü ve sürdürülebilir değişimi teşvik etmek, halk kütüphanelerini ziyaret eden insanların yaşamlarında iyileştirmeler sağlamak amacıyla destek almışlardır¹¹ (Gates, 2024)

Getty Vakfı: Sanat tarihi araştırmalarını destekleyen, sanat ve mimariyi koruyan, müze koleksiyonlarına ve arşivlerine erişimi artıran ve görsel sanatlar profesyonellerini eğiten hibeler vererek Los Angeles ve dünyanın dört bir yanındaki kişi ve kuruluşlarla ortaklık kurmaktadır. Getty Fonları dört temel alana odaklanarak sanat tarihi, koruma, müze ve arşiv koleksiyonları ve profesyonel gelişimi desteklemektedir (Getty, 2024).

¹⁰ Erişim Adresi: <https://www.gatesfoundation.org/about/financials>

¹¹ Erişim Adresi: <https://www.gatesfoundation.org/about/committed-grants?country=Turkey>

The Barakat Trust Vakfı: Birleşik Krallık merkezli uluslararası bağımsız bir hayır kurumudur. Vakıf genel olarak arkeolojik kazılar, müze sergileri, öğrenci bursları, akademik araştırmalar, yayınlar, dijitalleştirme, koruma, konferanslar, kamu katılım çalışmaları ve daha fazlasını finanse ederek İslam Dünyasındaki sanat, mimari, arkeoloji, sanat, miras ve kültürün incelenmesini ve korunmasını desteklemektedir. Müzeler, kütüphaneler ve arşivler “Barakat Major Awards” kapsamında 10.000£ GPT değerindeki hibeye başvurabilmektedir (Barakat, 2024).

International Council on Archives (ICA) Fonları: Arşivlerin ve arşiv kurumlarının yönetimi ve organizasyonu konusunda profesyonel deneyimleri, araştırmaları ve fikirleri paylaşarak, uluslararası iş birliği yoluyla, tüm formatlardaki kayıtların, arşivlerin ve verilerin etkin ve verimli bir şekilde yönetilmesini ve kullanılmasını ve insanlığın kültürel ve kanıtsal mirası olarak korunmasını desteklemekte ve teşvik etmektedir. ICA’nın sağladığı Uluslararası Arşiv Geliştirme Fonu (FIDA), özellikle zorlu koşullarda çalışan arşiv profesyonelleri ve kurumlarına yardım etmek amacıyla gelişmekte olan ülkeleri desteklemektedir. Fonun ana hedefi, arşivcilerin kendilerini geliştirmelerine ve daha sonra öğrenimlerini, deneyimlerini başkalarına aktarabilecekleri beceriler kazanmalarına yardımcı olmaktır. Bu nedenle, FIDA bireysel beceri gelişimine odaklanarak destek sağlamaktadır (ICA, 2024).

Uluslararası Üniversite Kütüphaneleri Birliği (IATUL) Uluslararası Araştırma ve Eğitim Programı: IATUL, bilgi hizmetleri ve kaynakları yönetiminden sorumlu kütüphane müdürleri veya üst düzey yöneticileri tarafından temsil edilen bir grup kütüphaneden oluşan gönüllü bir uluslararası sivil toplum kuruluşudur.¹² Uluslararası Üniversite Kütüphaneleri Birliği, her yıl üye kütüphanelerin personeline, üniversite kütüphaneleri için önemli olan güncel konuları araştırmaları ve bu kapsamdaki bulgularını sunmaları için 4.000 €'ya kadar hibe sağlamaktadır (IATUL, 2024),

Türkiye Ulusal Ajansı (TUA) Kapsamında Erasmus + ve Avrupa Dayanışma Programı: Türkiye Ulusal Aransı, Erasmus+ programı ve Avrupa Dayanışma Programı gibi Avrupa Birliği fonlu programların Türkiye’de uygulanmasından sorumlu olan kuruluştur. 2003 yılında kurulmuş olan bu ajans, eğitim, gençlik, spor ve sosyal projelerin desteklenmesi ve geliştirilmesi amacıyla çeşitli faaliyetler yürütmektedir. “Yurt dışında eğitim, öğretim, staj, profesyonel gelişim, yaygın öğrenme temelli gençlik aktiviteleri ile kurumlar arasındaki iş birliklerini desteklemektedir. Avrupa

¹² Erişim Adresi: <https://www.iatul.org/about/who-we-are.html>

Dayanışma Programı ise topluma yarar sağlayan projelerde gönüllülük, dayanışma ve ağ kurma faaliyetlerine imkân sağlar.” Gençlerin kişisel, eğitim, sosyal, sivil ve mesleki gelişimlerini desteklemek amacıyla, kendi ülkelerinde veya yurtdışında topluma fayda sağlayan projelerde gönüllü çalışmalara katılmaları, iş yapmaları veya ağ oluşturmaları için fırsatlar sunan, toplumsal ihtiyaçları karşılamayı amaçlayan bir Avrupa Birliği girişimidir (TUA, 2024).

2.2 Bağışların Üniversite Kütüphane Bütçelerine Etkisi

Birçok uluslararası üniversite kütüphaneleri, koleksiyonlarını genişletme, hizmet ve çalışma alanlarını yenileme, kültürel miras çalışmaları kapsamında materyalleri dijitalleştirme ve burs sağlama gibi çeşitli girişimleri desteklemek için bağış toplama çabalarında bulunmaktadır. Türkiye’de konu kapsamında ilgili olabilecek 2860 sayılı “Yardım Toplama Kanunu” ile “Yardım Toplama Esas ve Usulleri Hakkında Yönetmelik” yer almaktadır. Türkiye’deki kişi ve kuruluşlar bağış sürecinde ilgili mevzuattan yararlanmaktadır. Türkiye’de henüz bir kütüphane yasası olmadığı için bağış süreçlerini doğrudan ilerletebilecek bir iş akışı bulunmamaktadır. Dünyanın en önde gelen üniversite kütüphanelerinde ise bazı ülkelerde vergi indirimi, bazı ülkelerde bağışlar için vergiden muaf tutulma gibi yöntemler kullanılmaktadır. En önemlisi ise kütüphanelerde bağış süreçleri “kütüphane yasası” ve “kamu yararına çalışan vakıf yasaları” kapsamında ilerlemektedir. Bağış toplama faaliyetlerine sıkça katılan bazı tanınmış üniversite kütüphanelerine aşağıdaki örnekler verilebilir:

- Harvard Üniversitesi Kütüphanesi
- Yale Üniversitesi Kütüphanesi
- Stanford Üniversitesi Kütüphaneleri
- Oxford Üniversitesi Bodleian Kütüphaneleri
- Cambridge Üniversitesi Üniversite Kütüphanesi
- Columbia Üniversitesi Kütüphaneleri
- Chicago Üniversitesi Kütüphanesi
- California Üniversitesi, Berkeley Kütüphanesi
- Princeton Üniversitesi Kütüphanesi
- Massachusetts Teknoloji Enstitüsü (MIT) Kütüphaneleri

Vakıf ya da devlet üniversitesi farketmeksizin, bağış yoluyla elde edilecek ek bütçeler, öğrenciler için burs olanaklarını artıracı, araştırmacılar için yeni bilgi kaynakları, ekipmanlar, veri tabanları vb. sağlayabilecektir. Böylece üretilecek yeni

akademik çıktıları ya da buluşlar sadece üniversiteye katkı sağlamayacaktır; aynı zamanda ülkenin kalkınması için gereken üretime de destek sağlayacaktır. Yeni teknolojilerin üretilmesi için gereken maliyetler bu sayede milli firmalar ve üniversiteleri bir araya getirebilecek; ortak proje paydaşları oluşması için doğal bir ortam sağlayacak ve en önemlisi ise Avrupa Birliği'nin desteklediği fon gereklilikleri olarak paydaşların varlığı maddesi açısından da bir artı sağlayacaktır. Özellikle buradaki paydaşların uluslararası ya da Avrupa bağlantılı olmaları fon alımları için büyük bir avantaj da sağlayacaktır. Bu durum Türkiye'de bulunan kâr amacı gütmeyen yükseköğretim kurumları olan üniversiteler ve kütüphanelerinin araştırmacıları ve araştırmaları en iyi şekilde destekleyebilmek, yeni teknolojik ihtiyaçları karşılayabilmek adına kanunda düzenleme ve değişim gerekliliğini açıkça ortaya koymaktadır. Kanundaki gerekli değişim sadece üniversite kütüphaneleri ile sınırlı olmamalı; kâr amacı gütmeyen tüm kütüphane türleri özellikle halk kütüphaneleri de yine bu kanun kapsamında "izin almadan yardım toplama hakkına sahip kuruluşlar" listesine dâhil edilmelidir. Kütüphanelerin halk bilincini ve gelişimini hedefleyecek projeler, hibrid eğitim programları, yeni teknolojik ekipmanlar, yazılımlar, ihtiyacı olanlara kitap bursları vb. fonksiyonları hızlıca yerine getirebilmesi adına yardım toplama faaliyetlerine izin veriliyor ve denetleniyor olması; yardımların sürekliliğini korumak, kütüphanelerin gelişmelerini sağlamak, yeni istihdamlar yaratmak ve toplumda kütüphanelere olan algıyı, yaklaşımı köklü olarak değiştirebilmek adına oldukça önemlidir. Bu vesile ile kütüphaneler halk arasında yeni eğitim kurumları olarak ortaya yeni bilgilerin oluşturulduğu ve halkın gönüllülük esasına dayalı olarak kendi kendisini eğitebileceği ve kişisel gelişimine olanak sağlayacak değeri anlaşılır, varlık fonksiyonu yerinde kullanılacak kurumlar haline geleceklerdir. Artan ekonomik ihtiyaçlar göz önünde bulundurulduğunda, gelir getirme fonksiyonu olmayan kütüphanelerin araştırmaları destekleyebilmek adına en güncel bilgileri içeren elektronik kaynaklara üyelik için artan bütçe ihtiyaçlarına da çözüm olabilecektir. Bu sebeple her tür basılı ya da elektronik kaynağın sağlanabilmesi, ihtiyaç olan ekipman ya da yazılımların alınabilmesi ve bu kaynakların kullanımını aktarabilecek gönüllülere ulaşabilmek adına gereken bütçenin sürekli artması, ekonomik koşulların her geçen gün daha da zorlu bir hal aldığı ülkemizde farklı ek bütçe olanaklarının değerlendirilebilmesini sağlamak, özellikle kütüphaneler açısından büyük önem arz etmektedir.

2.3 Ulusal ve Uluslararası Fonların Üniversite Kütüphanelerine Etkisi

Ulusal ve uluslararası fonların üniversite kütüphaneleri üzerindeki etkisi, onların gelişimi ve işleyişi açısından kritik bir unsurdur. Üniversiteler, yeni fikirleri teşvik etmek ve çeşitli akademik programları ve araştırma projelerini desteklemek için kaynaklara katkıda bulunur (Mdeleleni, 2021).

Nijerya'daki federal üniversitelere fon sağlanması, üniversite kütüphanelerinde internet olanaklarına sahip bilgisayarların sağlanmasını ve bakımını olumlu yönde etkilemiştir; bu da finansmanın teknolojik altyapı üzerindeki doğrudan etkisine işaret etmiştir (Baro ve Asaba, 2010). Ek olarak, Nijerya'daki üniversite kütüphanelerinde bilgi ve iletişim teknolojisinin (BİT) etkili bir şekilde benimsenmesini etkileyen temel engellerden biri yetersiz fonlar olarak belirlenmiştir ve teknolojik ilerlemede finansmanın kritik rolü vurgulanmıştır (Ani ve diğerleri, 2005). Bir başka örneğe göre, üniversite kütüphaneleri için Afrika üniversite kütüphanelerinin mali destekleri konusu endişe kaynağı olmuş, ulusal hükümetlerin mali destek yetersizliğinden sorumlu tutulmuş ve kütüphane hizmetlerinin sürdürülmesinde ulusal fonlamanın kritik rolü vurgulanmıştır (Boadi, 2006).

Ulusal Tıp Kütüphaneleri Ağı'ndan (NLM) sağlanan finansmanın üye kurumların sosyal yardım yürütme kabiliyeti üzerindeki etkisi, kütüphane sosyal yardım girişimlerini geliştirmede ulusal finansmanın öneminin altını çizmektedir (Dennis, 2012).

Nijerya'da sanal kütüphanelerin gelişimi, üniversite kütüphanelerine ayrılan fonun düşük düzeyde olması nedeniyle engellenmiştir; bu durum, finansmanın sanal kütüphane altyapısının geliştirilmesi üzerindeki doğrudan etkisine işaret etmektedir (Ani, 2005). Ayrıca, küresel ekonomik krizin Malavi'deki üniversite kütüphaneleri üzerindeki etkisinin minimum düzeyde olduğu tespit edilmiş ve bu durumda yeterli finansmanın, dış ekonomik zorlukların kütüphane operasyonları üzerindeki etkisini hafifletebileceğini düşündürmüştür (Chaputula, 2011).

Kütüphanelerin ve öğrenim kaynaklarına yönelik stratejik vizyonu desteklemek için kaynak yaratma ihtiyacı, kütüphane gelişimini ve girişimlerini ilerletmede çeşitli finansman kaynaklarının öneminin altını çizmektedir (Mapulanga, 2013).

Malavi Üniversitesi'ndeki belge tedariki üzerinde ulusal para birimi değer kaybının, nakit bütçe sistemlerinin ve bilgi teknolojisinin etkisi, yetersiz finansmanın kütüphane sistemlerine olan olumsuz etkilerini ortaya koymuştur; bu durum,

kütüphane işletmelerinin sürdürülmesinde finansmanın yani fonların kritik rolünü vurgulamaktadır (Chiweza, 2000).

Sonuç olarak, ulusal ve uluslararası fonların üniversite kütüphaneleri üzerindeki etkisi çeşitli bağlamlarda açıkça görülmektedir; bu durum, finansmanın teknolojik ilerleme, altyapı geliştirme, sosyal yardım girişimleri ve kütüphane operasyonlarının genel sürdürülebilirliği üzerindeki kritik rolünü vurgulamaktadır.

2.3.1 Kullanıcılara Etkisi

Ulusal ve uluslararası fonların kütüphane kullanıcıları üzerindeki etkisi, kütüphane hizmetlerinin ve kaynaklarının çeşitli yönlerini kapsayan çok yönlü bir konudur. Araştırmalar, finansmanın kütüphane hizmetlerinin kalitesini ve erişilebilirliğini şekillendirmede çok önemli bir rol oynadığını göstermiştir. Örneğin, yetersiz finansmanın Nijerya'da kütüphane hizmetlerinin küreselleşmesine yönelik büyük bir zorluk olduğu ve ilgili BT altyapılarının sağlanmasını, insan kaynakları kapasitesi gelişimini ve BT'de kullanıcı eğitimini etkilediği tespit edilmiştir (Ani ve diğerleri, 2005).

Fonların kütüphane kullanıcıları üzerindeki etkisi kullanıcı memnuniyeti alanına kadar uzandığı bilinmektedir. Çalışmalar elektronik kaynaklara yönelik finansmanın artırılmasının kütüphane kullanıcı memnuniyetinin yalnızca bir belirleyicisi olduğunu göstermektedir (Heinrichs ve diğerleri, 2005). Buna ek olarak, halk kütüphanesi hizmetlerinin yönetişimi ve yönetimi, halk kütüphanesi kullanıcılarına etkili hizmet sunumunu etkileyen belirli yönetim ve yönetim sorunlarıyla birlikte, finansmandan önemli ölçüde etkilenmektedir (Salman ve diğerleri, 2018). Doğu Afrika Malavi'de ulusal para biriminde yaşanan devalüasyonun etkileri sebebiyle kamu tarafından finanse edilen kuruluşlar için aylık nakit bütçe sistemleri getirilmiştir. Bu sistem, Malawi Üniversitesi'ndeki kütüphane sistemleri, kaynaklar üzerinde yıkıcı etkiler yaratmıştır. Bu durum ne kadar yetersiz de olsa Malawi Üniversitesi ve kütüphanesinin bağışçı programlarına güvenmeyi zorunlu kılmıştır (Chiweza, 2000). Kütüphane ve bilgi bilimi alanındaki hibe destekli araştırmaların etkisi araştırılmış, hibe programları aracılığıyla finanse edilen araştırmaların özellikleri ve etkisi ve bunun finanse edilmeyen araştırmalarla karşılaştırılması ortaya çıkarılmıştır (Zhao, 2010). Bu, kütüphane ve bilgi bilimi alanındaki araştırma faaliyetlerini yönlendirmede finansmanın önemini vurgulamaktadır.

Genel olarak, ulusal ve uluslararası fonların kütüphane kullanıcıları üzerindeki etkisi, hizmet kalitesi, kullanıcı memnuniyeti, yönetim ve araştırma faaliyetleri dâhil olmak üzere çeşitli boyutlarda açıkça görülmektedir. Kütüphanelerin karşılaştığı zorlukların üstesinden gelmek ve hizmetlerin kullanıcılara etkili bir şekilde sunulmasını sağlamak için yeterli finansman çok önemlidir.

2.3.2 Personel Üzerindeki Etkisi

Ulusal ve uluslararası fonların kütüphane personeli üzerindeki etkisi, kütüphane faaliyetlerinin çeşitli yönlerini kapsayan çok yönlü bir konudur. Mushtaq ve Shah (2023), Pakistan'ın Punjab kentindeki halk kütüphanelerinin karşılaştığı, koleksiyon geliştirme için fon eksikliği ve personel eğitimi için yetersiz mali kaynak gibi zorlukların altını çizmişlerdir. Benzer şekilde Mwilongo ve diğerleri (2020) personel uzmanlığını, depolama araçlarını ve kütüphane personeli için mesleki gelişim eğitim programlarını desteklemek için önemli miktarda fon ihtiyacını vurgulamıştır. Bu örnekler, kütüphane personelinin eğitim ve gelişim ihtiyaçlarının karşılanmasında fonların kritik rolünün altını çizmektedir.

Mapulanga (2014) tarafından yapılan araştırmada akademik kütüphanelerin bütçelerinin önemli bir kısmını personel gelişimine ayırdıkları, kütüphane personelinin profesyonel gelişimini desteklemede finansal kaynakların önemi vurgulanmıştır. Ayrıca Cao ve diğerleri (2020), kütüphanelerdeki yaratıcı alanlar için finansman kaynaklarına dikkat çekerek, bütçe tahsisinin kütüphane personeline fayda sağlayan yenilikçi girişimlerin uygulanmasını önemli ölçüde etkilediğini belirtmiştir.

Collins (2015) tarafından yapılan bir başka araştırmaya göre, halk kütüphanesi personelinin sağlık sigortası kaydına yönelik sosyal yardım çabalarını destekleme konusundaki kararlılığını ortaya koymuş ve kütüphane personelinin toplum odaklı girişimlere katılmasını sağlamada fonların rolünün altını çizmiştir. Bu durum, kütüphane personelinin belirli gruplar için bilgi okuryazarlığı oturumları düzenlemesinin önemini vurgulayan ve bu tür programları kolaylaştırmak için mali desteğe ihtiyaç olduğunu belirten (Sackers ve diğerleri, 2008) bulgularıyla doğru orantılır.

Sonuç olarak, ulusal ve uluslararası fonların kütüphane personeli üzerindeki etkisi, personel eğitimi, mesleki gelişim ve hem kütüphane personeline hem de topluma fayda sağlayan girişimlerin uygulanmasına verilen destekte açıkça

görülmektedir. Kütüphane personelinin çeşitli ihtiyaçlarını karşılamak ve yüksek kalitede hizmet ve programlar sunabilmelerini sağlamak için yeterli finansman şarttır.

2.3.3 Bütçe Üzerindeki Etkisi

Ulusal ve uluslararası fonların kütüphane bütçeleri üzerindeki etkisi, kütüphane yönetiminin kritik bir yönüdür. Literatür, kütüphanelerin bütçelerinin istikrarlı artışlar yaşadığını ve bunun koleksiyon geliştirme faaliyetlerini, personel alımını ve eğitimini, altyapı gelişimini ve iç ve dış seyahatleri olumlu yönde etkilediğini ortaya koymaktadır (Chaputula, 2011).

Kütüphanelerin idari bütçelerinin %89'unun enflasyona ayak uyduramadığı ve %52'sinin satın alma bütçelerinin sabit kaldığını veya azaldığı bilinen bir gerçektir (Saunders, 2015). Bu zorluklara yanıt olarak, materyal bütçesinin arttırılması için lobi çalışmaları yapılması hem yerel hem de uluslararası kuruluşlar tarafından olası finansman için tekliflerin hazırlanması ve öğrenciler tarafından ödenecek bir kütüphane ücretinin getirilmesi gibi müdahaleler önerilmiştir (Chaputula ve Boadi, 2010). Ayrıca, çoğu akademik kütüphanenin, fonların daha geleneksel planlanması ve izlenmesine ek olarak daha iyi bütçe iletişimi ve savunuculuğu gerektiren artan finansman zorluklarıyla karşı karşıya olduğu vurgulanmaktadır (Savova ve Price, 2019).

Ulusal ve uluslararası fonların etkisi, ülkelerin bütçe dengeleri ve kamu borç seviyeleri üzerindeki önemli etkiyi hafifletmek için uluslararası kurumların fon sağlamada önemli bir rol oynayacağı öne sürülen küresel salgın bağlamında da belirgindir (Poljašević ve diğerleri, 2020). Ek olarak, kütüphane projeleri için bilime yönelik devlet bütçesinden, Avrupa Sosyal Fonu'ndan ve Avrupa Bölgesel Kalkınma Fonu'ndan dış finansman kaynağı sağlama ihtiyacı, bilimsel kütüphanelerin gelişim stratejilerinin önemli bir yönü olarak vurgulanmaktadır (Willecki, 2020).

Kütüphanelerin bütçelerini yönetmede karşılaştıkları zorluklar, mevcut e-dergi pazarının üniversite kütüphanesi bütçe yapıları üzerindeki etkisinin yanı sıra konsorsiyum lisans anlaşmaları ve "büyük anlaşma" düzenlemelerinin uyguladığı baskılarla daha da vurgulanmaktadır (Roberts ve diğerleri, 2004). Ayrıca, satın alma bütçesinin satın alma gücündeki düşüş nedeniyle kütüphane kaynaklarının aşınması, akademik kütüphanelerin karşılaştığı en gözle görülür ekonomik zorluklardan biri olarak tanımlanmaktadır (Atkinson, 1994).

Sonuç olarak, ulusal ve uluslararası fonların kütüphane bütçeleri üzerindeki etkisi hem olumlu artışları hem de önemli zorlukları kapsamı bakımından çok yönlüdür. Kütüphanelerin bu karmaşıklıkları aşmak ve koleksiyonlarının ve hizmetlerinin geliştirilmesi için kaynakların en uygun şekilde tahsis edilmesini sağlamak için stratejik planlama, daha fazla finansman için savunuculuk ve etkili bütçe yönetimi ile meşgul olmaları zorunludur.

2.3.4 Derme Üzerindeki Etkisi

Ulusal ve uluslararası fonların kütüphane dermeleri üzerindeki etkisi çok yönlüdür ve çeşitli bağlamlarda incelenmiştir. Derme için metinde koleksiyon kelimesi de kullanılmıştır. Ulusal ve uluslararası fonlar, kütüphane koleksiyonunun geliştirilmesi ve hizmetlerinin desteklenmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Örneğin araştırmalar, Ulusal Tıp Kütüphaneleri Ağı (NNLM) gibi kuruluşlardan sağlanan fonların, üye kurumların sosyal yardım yürütme ve koleksiyon geliştirme faaliyetlerini destekleme becerilerini önemli ölçüde artırdığını göstermiştir (Dennis, 2012). Ek olarak, akademik kütüphaneler için bağış toplama, koleksiyonları geliştirmek ve kütüphane kaynaklarını ve hizmetlerini destekleyecek yeni bağışçıları çekmek için önemli bir yol olarak belirlenmiştir (Huang, 2006). Ancak kütüphanelere ayrılan finansman azaldığında zorluklar ortaya çıkar ve bu da koleksiyon geliştirme faaliyetlerinde ve yeni materyal ve hizmet edinme becerisinde sınırlamalara yol açar (Chaputula ve Boadi, 2010).

Ayrıca, ulusal ve uluslararası fonların etkisi koleksiyon geliştirmenin ötesine geçerek daha geniş kütüphane hizmetlerini ve girişimlerini kapsayacak şekilde genişler. Çalışmalar, Afrika'da kütüphanelerin kalkınmadaki rolünü ve kütüphanelere destek sağlamak için ulusal düzeyde savunuculuk ihtiyacı da dâhil olmak üzere karşılaştıkları zorlukları vurgulamıştır (Young ve diğerleri, 2021). Pakistan'ın Pencap kentindeki halk kütüphaneleri bağlamında, yetersiz mali kaynaklar ve koleksiyon geliştirme için finansman eksikliği, koleksiyon geliştirmeye yönelik uluslararası standartların korunmasını etkileyen önemli zorluklar olarak tanımlanmıştır (Mushtaq ve Shah, 2023).

Bir başka çalışmada, kütüphane destekli açık erişim fonlarının etkisi incelenmiş olup, bu durum disiplinler arası çeşitli etkileri ve bu tür fonlar tarafından desteklenen araştırmaların erişim ve etkisinin artma potansiyelini göstermiştir (Click ve Borchardt, 2019). Ek olarak, akademik kütüphanelerde araştırma destek hizmetlerinin rolü, küresel ve ulusal etkenlere yanıt olarak gelişmiştir ve bu durum,

finansmanın kütüphane hizmetleri ve altyapı üzerindeki daha geniş etkisini yansıtmaktadır (Brown ve diğerleri, 2018).

Özetle, ulusal ve uluslararası fonların kütüphane koleksiyonu geliştirme ve hizmetleri üzerinde önemli bir etkisi vardır; bu da sosyal yardım, koleksiyon oluşturma, araştırma desteği ve daha geniş girişimleri etkiler. Ancak, finansmanın azalması ve kaynaklardaki sınırlamalar gibi zorluklar, özellikle gelişmekte olan ülkelerde kütüphanelerin koleksiyonlarını koruma ve geliştirme yeteneklerini engelleyebilmektedir.

2.3.5 Bina Üzerindeki Etkisi

Ulusal ve uluslararası fonların kütüphane yapımına etkisi, kütüphanelerin gelişimini ve sürdürülebilirliğini etkilemesi açısından önemlidir. Kütüphaneler genellikle tutarsız ve kısa vadeli finansmana/bütçeye dayanır ve bu da onların uzun vadeli gelişimini engellemektedir (Lynch ve diğerleri, 2020). Ulusal ve uluslararası finansman fırsatları, kütüphanelere çok önemli destek sağlayarak yerel algıyla ilgili zorlukların üstesinden gelmelerine ve kalkınma için kaynaklara erişim kazanmalarına olanak sağlamaktadır (Young ve diğerleri, 2021). Kütüphanelerde kapasite geliştirme ve etkili hizmet sunumu için yeterli finansman şarttır (Igbokwe, 2023). Ayrıca hayırsever bağışçılar ve kâr amacı gütmeyen kuruluşlar kütüphane gelişiminin desteklenmesinde önemli bir rol oynamaktadır (Adekoya, 2020). Küreselleşme bağlamında, hükümetlere, etkili kütüphane hizmetleri ve ulus inşası için çok önemli olan ilgili BT altyapılarının sağlanmasını sağlamak amacıyla kütüphanelere yönelik yeterli finansmana öncelik vermeleri çağrısında bulunmaktadır (Ani ve diğerleri, 2005). Ayrıca, yardımların ve bağışların akademik kütüphane hizmetlerinin sürdürülmesindeki etkisi, kütüphaneleri desteklemek için alternatif bir finansman kaynağı olarak kabul edilmiştir (Godwin, 2017).

Kütüphane binalarının tasarımı da enerji tüketiminde rol oynamaktadır ve çalışmalar, bina tasarım faktörlerinin halk kütüphanelerinde enerji kullanımı üzerindeki etkisini araştırmıştır (Su, 2016). Ek olarak, araştırma veri hizmetlerinin kurulması ulusal girişimler tarafından desteklenmiştir; bu durum, ulusal finansmanın yeni hizmetleri yönlendirmede ve kütüphanelerde artan ihtiyaçları karşılamadaki rolünü göstermiştir (Williamson, 2023). Ayrıca, Ulusal Sağlık Enstitüleri (NIH) ve Ulusal Tıp Kütüphanesi (NLM) gibi ulusal kuruluşların sosyal yardım projelerini finanse etme taahhüdü, ulusal finansmanın kütüphanelerde iş birliğini ve araştırmayı kolaylaştırma üzerindeki etkisini göstermektedir (Edwards ve diğerleri, 2014). Tüm

bunların yanında fon çalışmaları kütüphanelere in ulusal ve uluslararası arenada görünürlüğünü artırmaktadır.

Sonuç olarak, ulusal ve uluslararası fonların kütüphane inşası üzerinde önemli bir etkisi vardır ve kapasite geliştirme, enerji tüketimi, sürdürülebilirlik ve yeni hizmetlerin geliştirilmesi gibi çeşitli hususları etkilemektedir. Yeterli finansman, zorlukların üstesinden gelmek, altyapıyı desteklemek ve kütüphanelerde yenilikçiliğı teşvik etmek için çok önemlidir.

2.4 Fon alışmaları Sırasında Dikkat Edilmesi Gereken Konular

Landau (2021) alışmasında iyi bir fon çalışması için 5 bölümden oluşan toplamda 25 adımın dikkatlice izlenmesi gerektiğini belirtmektedir. Bu adımlar sırasıyla:

1. Başvuru Öncesi Pazar Analizi ve Başvuru Planlaması

- Başarılı bir hibe kazanımı için kurumun kararlılığı, kaynakları ve uygunluğu mutlaka doğrulanmalı.
- Misyon ve kapsamı ihtiyaca uyan bir hibe sağlayıcısı bulunmalı.
- Başvuru öncesi sorular için mutlaka iletişim kişileri belirlenmeli.
- Hibe başvuru detayları edinilmeli.
- Hibe başvuru kuralları incelenmeli ve analiz edilmeli.
- Ön araştırma ve bilgi toplama çalışmaları yürütülmeli.
- Başvuru için devam edilmesi/devam edilmemesi kararı verilmeli.

2. Başvuru Yönetimi ve Proje Planlama

- Proje detayları için araştırma ve bilgi toplama yapılmalı.
- Başvuru teklifi yazım ve teslim takvimi oluşturulmalı.
- Proje mantıksal olarak özetlenmeli.
- Başvuru mantıksal olarak özetlenmeli.
- Başvuru teklif bütçesi detaylandırılmalı ve fon kullanımı için gereken meblağlar belirlenmeli.
- Başvuru teklifi yazma ekibi oluşturulmalı ve hazırlanan kaynaklar organize edilmeli.
- Proje için güçlü, tamamlayıcı partnerler/ortaklar aranmalı (isteğe bağı/fon gerekliliklerine bağı).

3. Başvuru Yazımı

- Başvuru teklifi hazırlanmalı.
- Mantıklı bir başvuru teklif taslağı oluşturulmalı.

4. Başvurunun Oluşturulması, Düzenlenmesi, İncelenmesi ve Sunulması

- Başvuru teklif formu gönderilmeden önce mutlaka kontrol edilmeli.
- Tüm kontroller sonrası onaylanan başvuru teklifi gönderilmeli.

5. Başvuru Sonrası Pazarlama ve Proje Başlatma

- Proje kapsamında iletişim taraflarla korunmalı.
- Varsa kayıplarla ilgili bilgilendirme yapılmalı (uygunsa).
- Gerekli belgeler tamamlanmalı ve sözleşmeler imzalanarak yürütülmeli.
- Başlangıç toplantıları yapılmalı.
- Proje görevleri dağıtılmalı ve başlatılmalı.
- Hibe kullanım detayları raporlanmalı
- Projenin sürdürülebilirliği sağlanmalı (Landau, 2021).

Yukarıda belirtilen başlıklar genel olarak fon çalışmalarında kütüphanelerin ve kütüphanecilerin dikkat etmeleri gereken hususlardır. Bu kapsamda yukarıdaki detaylar da göz önünde bulundurularak aşağıda fon çalışmalarında dikkat edilmesi gereken hususlar detaylandırılmaktadır.

2.4.1 Fon Veren Kuruluş Gereksinimlerine Uyum

Projeleri için mali destek arayan araştırmacılar için finansman sağlayan kuruluşun gerekliliklerine uyum esastır. Fon sağlayan kuruluş tarafından belirlenen yönerge ve ölçütlere uyumun sağlanması, yalnızca hibe alma olasılığını artırmakla kalmaz, aynı zamanda araştırma sürecinde hesap verebilirlik ve şeffaflığı da gösterir. Araştırmacıların, tam uyumluluğu sağlamak için finansman sağlayan kuruluş tarafından belirtilen uygunluk ölçütlerini, başvuru prosedürlerini ve raporlama gerekliliklerini dikkatle incelemesi gerekir. Ek olarak, başvuru süreci boyunca finansman sağlayan kuruluşla açık iletişimin sürdürülmesi, her türlü soru veya endişenin giderilmesine yardımcı olabilir ve sonuçta başarılı bir hibe başvurusu şansını artırabilir. Araştırmacılar, finansman sağlayan kuruluşun standartlarına ve beklentilerine bağlı kalarak, mali desteği güvence altına alma ve araştırma hedeflerini ilerletme fırsatlarını en üst düzeye çıkarabilirler (Prayle ve diğerleri, 2012)

2.4.2 Proje Önerisi Hazırlama

Finansman için bir proje teklifi hazırlamak, başarı şansını artırmak için çeşitli temel unsurlara dikkatle dikkat edilmesini gerektirir. Bir projeye öneri hazırlamak, finansmanı elde etme şansını artırmak için çeşitli hususları içeren titiz bir çalışmayı içeren bir süreçtir. Fon başvurusu yapan araştırmacılar bu süreç için önemli miktarda zaman harcamaktadırlar. Araştırmalara göre yeni bir proje önerisi hazırlamak yaklaşık 50 iş günü sürebildiği görülmektedir (Schweiger, 2023). İlk olarak araştırmacılar ve/veya kurumlar, teklif ettikleri projeye uyum sağlamak için finansman sağlayan kuruluşun hedeflerini ve önceliklerini iyice anlamalıdır. Projenin araştırma sorularını, hedeflerini ve beklenen sonuçlarını açıkça tanımlamak, projenin önemini ve potansiyel etkisini ortaya koymak çok önemlidir. Alandaki mevcut bilgi durumunu belirlemek ve önerilen araştırmanın ele almayı amaçladığı boşluğu vurgulamak için kapsamlı bir literatür taraması yapılmalıdır. Araştırma tasarımı, veri toplama yöntemleri ve analiz tekniklerini içeren metodoloji, fizibilite ve titizlik sağlanacak şekilde açıkça belirtilmelidir. Ek olarak, projeye ilgili maliyetleri doğru bir şekilde tahmin eden ve her harcamayı gerekçelendiren ayrıntılı bir bütçe hazırlanmalıdır. Projenin fizibilitesini ve tamamlanma zaman çizelgesini göstermek için zaman çizelgeleri ve kilometre taşları açıkça tanımlanmalıdır. Ayrıca sürdürülebilirlik ve başarıyı sağlamak için teklifin kapsamı kurumun uzun vadeli araştırma stratejisiyle uyumlu olmalıdır (Hooland ve diğerleri, 2011). Son olarak araştırmacılar, teklifin iyi yazıldığından ve değerlendiriciler için anlaşılmasının kolay olduğundan emin olmak için biçimlendirmeye, dil bilgisine ve dilin netliğine çok dikkat etmelidir. Araştırmacılar, bu unsurları dikkatli bir şekilde ele alarak, araştırmalarının önemini ve fizibilitesini etkili bir şekilde ileten ve finansman sağlama olasılığını artıran ilgi çekici bir proje teklifi oluşturmalarıdır.

2.4.2.1 Proje Önerisi Hazırlama Süreçleri ve Zorluklar

Bir proje teklifi hazırlama süreci, her biri kendine özgü zorluklara sahip olan birkaç temel aşamadan oluşmaktadır. Başlangıçta, araştırmacıların bir araştırma konusunu veya problem alanını belirlemesi ve mevcut bilgiyi anlamak ve alandaki boşlukları belirlemek için kapsamlı bir literatür taraması yapması gerekir. Bu aşama, mevcut literatürün çokluğu ve kaynakların eleştirel bir şekilde değerlendirilmesi ihtiyacı nedeniyle zorlayıcı olabilmektedir.

Araştırma konusu tanımlandıktan sonra araştırmacıların, projenin genel hedefleriyle uyumlu olmasını sağlarken kesin olarak formüle etmesi zor olabilecek

açık araştırma soruları, hedefleri ve hipotezleri geliştirmesi gerekir. Önerilen araştırmanın önemi ve uygunluğuna dair ikna edici bir argüman hazırlamak da çok önemlidir ancak özellikle sınırlı finansman için diğer araştırma teklifleriyle rekabet ederken zorlayıcı olabilir.

Metodoloji bölümü, araştırmacıların çalışmayı dikkatli bir şekilde tasarlaması, uygun veri toplama yöntemlerini seçmesi ve önerilen zaman çizelgesi ve bütçe kısıtlamaları dâhilinde fizibilitiyi sağlarken potansiyel sınırlamaları ele alması gerektiğinden, başka bir dizi zorluk sunmaktadır. Gerçekçi bir bütçe geliştirmek ve harcamaları gerekçelendirmek çoğu zaman zordur ve proje için ihtiyaç duyulan tüm tahmini maliyetlerin ve kaynakların dikkatli bir şekilde değerlendirilmesini gerektirir.

Teklifin kendisinin yazılması, zaman alıcı ve göz korkutucu bir görev olabilir; çünkü araştırmacıların karmaşık fikirleri ve araştırma planlarını, fon veren kuruluşun formatlama ve sunum kurallarına bağlı kalarak açık ve öz bir şekilde etkili bir şekilde iletmeleri gerekir. Ek olarak, ekip üyeleriyle iş birliği yapmak ve katkıları koordine etmek, özellikle disiplinler veya kurumlar arasında çalışırken lojistik zorluklar ortaya çıkarabilir.

Son olarak, tekliflerin farklı fikir ve önceliklere sahip bu alandaki uzmanlar tarafından değerlendirilmesi nedeniyle emsal değerlendirme süreci başka bir karmaşıklık katmanı daha ekler. İncelemeyi yapanların geri bildirimlerini dikkate almak ve teklifi buna göre revize etmek, ayrıntılara dikkat edilmesini gerektirir ve birbiriyle çelişen talepler ve öncelikleri dengelemek için zor kararlar almayı gerektirebilir.

Genel olarak, bir proje teklifi hazırlamak, araştırma sorularının tanımlanmasından fon sağlanmasına ve sonuçta araştırmanın yürütülmesine kadar sürecin her aşamasında çok sayıda zorluğun üstesinden gelmeyi içerir. Ancak dikkatli planlama, iş birliği ve azimle bu zorlukların üstesinden gelmek, etkili araştırma projelerinin başarılı bir şekilde geliştirilmesine ve uygulanmasına yol açabilir.

2.4.3 Kaynak Tahsisi ve Kullanımı

Fon başvurusu bağlamında, kaynak tahsisi ve kullanımı süreci, önerilen projenin başarısının ve sürdürülebilirliğinin sağlanmasında önemli bir rol oynamaktadır. Kaynak tahsisi, bir projenin yaşam döngüsü boyunca kaynakların görevlere atandığı devam eden bir süreçtir (Chilton, 2022). Araştırmacılar, proje teklifinde belirtilen çeşitli etkinlikleri desteklemek için mali, insan ve malzeme

kaynakları dâhil olmak üzere mevcut kaynakları dikkatli bir şekilde tahsis etmelidir. Projeler arasındaki çatışmaları önlemek ve kaynak kullanım verimliliğini artırmak için insan kaynaklarının etkili bir şekilde tahsis edilmesi önemlidir (Liang ve diğerleri, 2021). Bu, her bir proje bileşeninin özel ihtiyaçlarının ve gereksinimlerinin belirlenmesini, ilgili maliyetlerin tahmin edilmesini ve kaynak kullanımının etkisini ve verimliliğini en üst düzeye çıkarmak için yatırımların önceliklendirilmesini içerir. Ek olarak araştırmacılar, tahsis edilen kaynakların planlama, uygulama ve değerlendirme aşamaları da dâhil olmak üzere proje yaşam döngüsü boyunca nasıl kullanılacağına dair net bir anlayışa sahip olduklarını göstermelidir. Etkin kaynak yönetimi, harcamaların izlenmesini, potansiyel risklerin veya kısıtlamaların belirlenmesini ve proje kalitesini ve bütünlüğünü korurken kaynakların en iyi şekilde kullanılmasını sağlamak için gereken ayarlamaları yapmayı içerir. Araştırmacılar, ihtiyatlı kaynak tahsisi ve kullanım stratejileri göstererek, finansman başvurularının güvenilirliğini ve uygulanabilirliğini artırabilir ve önerilen projeler için destek alma olasılığını artırabilir.

2.4.4 Fonlama Fırsatlarını Belirleme

Finansman fırsatlarını belirlemek, projeleri ve girişimleri için finansal destek arayan araştırmacılar ve kuruluşlar için kritik bir adımdır. Bu süreç, devlet kurumlarından, özel vakıflardan, kâr amacı gütmeyen kuruluşlardan ve diğer kuruluşlardan sağlanan çeşitli finansman kaynaklarını keşfetmek için kapsamlı bir araştırma yapılmasını içerir. Araştırmacılar yaklaşan hibe döngüleri, finansman öncelikleri ve potansiyel finansman kuruluşları tarafından belirlenen uygunluk kriterleri hakkında bilgi sahibi olmalıdır. Çevrimiçi veritabanlarından, hibe arama motorlarından ve abonelik hizmetlerinden yararlanmak, belirli araştırma ilgi alanlarına ve proje hedeflerine göre uyarlanmış ilgili finansman fırsatlarının belirlenmesi sürecini kolaylaştırabilir. Bununla birlikte, meslektaşlarla ağ kurmak, finansman çalıştaylarına katılmak ve finansman sağlayan kuruluşlarla etkileşimde bulunmak, gizli finansman olanaklarını ortaya çıkarmak için değerli bilgiler ve bağlantılar sağlayabilir. Araştırmacılar, fon fırsatlarını proaktif bir şekilde arayıp değerlendirerek, araştırma çabalarını ilerletmek ve kendi alanlarına anlamlı katkılar sağlamak için finansal destek alma şanslarını en üst düzeye çıkarabilirler.

2.4.5 Proje Önerisi Geliştirme

Bu süreç, projenin amaçlarını, hedeflerini ve beklenen sonuçlarını tanımlamakla başlayan birkaç önemli aşamayı içerir. Araştırmacıların, projelerinin finansman sağlayan kuruluşun öncelikleri ve kriterleriyle olan ilişkisini dikkatli bir

şekilde değerlendirmeleri ve artan başarı şansı için uyum sağlamaları gerekir. Hedefler belirlendikten sonra araştırmacılar bu hedeflere ulaşmak için net bir metodoloji belirlemelidir. Bu, araştırma tasarımının, veri toplama yöntemlerinin ve kullanılacak analiz tekniklerinin detaylandırılmasını içerir. Ayrıca, projeyle ilgili maliyetleri doğru bir şekilde tahmin eden kapsamlı bir bütçe geliştirmek de önemlidir. Proje teklifi geliştirme sürecinde, iş birliği fırsatlarını araştırmak ve ek kaynaklardan veya uzmanlıktan yararlanmak için potansiyel işbirlikçileri veya ortaklarıyla etkileşime geçmek de önemlidir. Paydaşlarla açık iletişim ve koordinasyon, önerilen projenin fizibilitesini ve etkisini artırabilir. Son olarak, projenin önemini, potansiyel etkisini ve fizibilitesini etkili bir şekilde ileten ilgi çekici bir anlatı hazırlamak çok önemlidir. Proje teklifi iyi yazılmış, kısa ve ikna edici olmalı ve finansman sağlayan kuruluşun olası endişelerini veya sorunlarını ele almalıdır. Genel olarak, bir proje teklifi geliştirme süreci, finansman veya destek için güçlü ve ikna edici bir durum yaratmak amacıyla dikkatli planlama, araştırma ve iletişim gerektirir.

2.4.6 İnceleme ve Onay Süreçleri

İnceleme süreci sırasında hakem, tekliflerin bütünlüğü ve gelişimini desteklemek amacıyla geri bildirim ve öneriler sunar. Teklifteki güçlü ve zayıf yönleri belirleyen hakemler, proje ekibi tarafından ele alınması gereken önerilerde bulunabilirler. Bu geri bildirim ve öneriler, çözümün netliğini, titizliğini ve uygulanabilirliğini geliştirme açısından oldukça değerlidir. İnceleme işlemlerinin ardından proje teklifi, alınan geri bildirimlere göre daha fazla düzeltmeye tabi tutulabilir. Teklif gerekli standartları karşıladıktan sonra ve inceleme sırasında dile getirilen sorunlar giderildikten sonra onay aşamasına geçilir. Bu genellikle finansman sağlayıcı, yönetim organı ya da dâhili karar vericilerin teklifin değerlendirilmesi ve kaynak veya destek konusunda nihai bir karar verilmesini içerir. Onay süreci tamamlandıktan ve destek sağlanmasına karar verildikten sonra proje ekibi ilgili tavsiyeleri alır, önerilen zaman aralıkları ve bütçe kalemlerine bağlı kalarak uygulamaya geçebilir. Genel olarak, inceleme ve onay süreçleri; teklifin bütünlüğü, fizibilitesi ve işleyişi açısından önemli bir rol oynar. Bu aşamaların başarılı bir şekilde tamamlanması, projenin sağlıklı bir şekilde uygulanmasına ve hedeflenen sonuçların elde edilebilmesine önemli ölçüde katkı sağlar.

2.4.7 Başvuru Gönderme

Proje başvuru süreci, girişimleri için finansman veya destek arayan araştırmacılar veya kuruluşlar tarafından üstlenilen kapsamlı planlama ve hazırlığın

doruk noktasını işaret eder. Araştırmacılar genellikle gerekli finansman miktarını belirlemek için bir bütçe oluşturarak başlarlar (Lazar ve diğerleri, 2023). Bu aşamada, başvuru sahipleri proje teklifi, bütçe, destekleyici materyaller ve finansman sağlayan kuruluş tarafından talep edilen ek bilgiler de dâhil olmak üzere gerekli tüm belgeleri derler. Başvuru yapmadan önce, başvuru sahipleri başvuru paketlerinin finansman kuruluşu tarafından belirtilen tüm gereklilikleri ve yönergeleri dikkatlice incelemeli ve karşıladığından emin olmalıdır. Bu, gerekli tüm formların doğru şekilde doldurulduğunun, tüm bütçe kalemlerinin gerekçelendirildiğinin ve tüm destekleyici belgelerin dâhil edildiğinin doğrulanmasını içerir. Başvuru paketi tamamlandıktan sonra, genellikle fon sağlayan kuruluş tarafından belirlenen başvuru portalı veya platformu aracılığıyla gönderilir. Başvuru sahipleri, belirtilen son tarihlere uymalı ve başvurularının incelenmek üzere dikkate alınması için belirlenen süre içinde alındığından emin olmalıdır. Başvurunun ardından, başvuru sahipleri, başvurularının başarıyla gönderildiğine dair güvence sağlayan, finansman sağlayan kuruluştan alındı onayını alabilirler. Bu onay genellikle gönderim tarihi ve saati gibi ayrıntıların yanı sıra inceleme süreciyle ilgili diğer talimatları veya bildirimleri içerir. Başvuru süreci genellikle fon teklifleri için seçilen hakem heyetleri tarafından değerlendirildiği akran incelemesini içerir (Bollen ve diğerleri, 2019). Başvurunun ardından, başvuru sahiplerinin, başvurularının uzmanlar veya bir inceleme paneli tarafından değerlendirileceği inceleme sürecinin sonucunu beklemeleri gerekebilir. Finansman kuruluşu tarafından herhangi bir ek bilgi veya açıklama talep edilmesi durumunda, bu süre zarfında başvuru sahiplerinin erişilebilir ve duyarlı olmaları esastır.

2.4.7.1 Fon Başvuru Süreçleri ve Zorluklar

Fon başvuru süreci, her biri kendi içinde çeşitli zorluklarına sahip olarak birkaç aşamadan oluşmaktadır. İlk adım genellikle araştırmacıların projenin doğasını ve paydaşları etkili bir şekilde dâhil etme zorluklarını tanımladığı sorunsallaştırmayı içerir (Callon, 1984). Başlangıçta, finansman arayan araştırmacılar veya kuruluşlar, proje hedefleri ve öncelikleriyle uyumlu uygun finansman fırsatlarını belirlemelidir. Bu, devlet bağışları, özel vakıflar ve hayır kurumları dâhil olmak üzere çeşitli finansman kaynaklarının kapsamlı bir şekilde araştırılmasını ve anlaşılmasını gerektirir. Potansiyel finansman fırsatları belirlendikten sonra, başvuru sahipleri projenin hedeflerini, metodolojisini, bütçesini ve beklenen sonuçlarını özetleyen kapsamlı bir teklif hazırlamalı ve sunmalıdır.

Projenin önemini ve potansiyel etkisini etkili bir şekilde ileten ilgi çekici bir teklif hazırlamak genellikle zordur ve güçlü yazma becerileri ve ayrıntılara dikkat gerektirir. Proje tekliflerinin hazırlanmasındaki karmaşıklık ve zorluklar, karmaşık süreci başarıyla yürütmek için esneklik, açıklık ve istikrar gerektirir (Malinic ve diğerleri, 2021). Teklifi gönderdikten sonra, başvuru sahipleri genellikle tekliflerinin alandaki uzmanlar veya bir inceleme paneli tarafından değerlendirildiği sıkı bir inceleme sürecinden geçer. Hakemler teklifleri uygunluk, fizibilite, yenilik ve etki potansiyeli gibi kriterlere göre değerlendirir. İnceleme süreci sırasında dile getirilen geri bildirimlerin ve endişelerin ele alınması, teklifte revizyonlar yapılmasını veya ek açıklamalar yapılmasını gerektirebileceğinden zorlayıcı olabilir. Ayrıca, başvuru sahibi sayısına kıyasla mevcut kaynaklar genellikle sınırlı olduğundan, finansman için rekabet önemli bir zorluk teşkil edebilir. Bu, başvuru sahiplerinin tekliflerini ayırt etme ve neden diğerlerinden daha fazla finansmanı hak ettiklerini gösterme ihtiyacını yoğunlaştırıyor. Finansman başvurularıyla ilgili idari gereklilikler ve prosedürlerde gezinmek, özellikle ilk kez başvuranlar veya sürece aşina olmayanlar için göz korkutucu olabilir. Bu, belirli biçimlendirme kurallarına bağlı kalmayı, destekleyici belgeler sağlamayı ve son teslim tarihlerini karşılamayı içerebilir. Genel olarak, finansman başvuru süreci, çeşitli zorlukların üstesinden gelmek ve projeler ve girişimler için başarılı bir şekilde finansman sağlamak için dikkatli planlama, araştırma ve azim gerektirir.

Nijerya yükseköğretim kurumlarındaki akademik personelin araştırma hibelerine nasıl eriştiğini araştırmayı ve karşılaştıkları engelleri belirlemeyi amaçlayan bir çalışmada, fon başvurusu sürecindeki birtakım zorluklar belirlenmiştir. Araştırma hibelerine erişimin önündeki engeller arasında teklif seçiminde siyasi faktörler, hibe fırsatlarının yetersiz tanıtımı ve mevcut finansman kaynaklarına ilişkin farkındalık eksikliği yer almaktadır. Bununla birlikte bulgular, Nijerya'daki yükseköğretim kurumlarındaki akademik personelin yalnızca azınlığının araştırma bursu sağlamada başarılı olduğunu ve birçoğunun sınırlı kurumsal destek nedeniyle kişisel fonlara bel bağladığını ortaya çıkarmıştır. Yükseköğretim Vakfı Fonu, hibe alanların ana finansman kaynağı olarak ortaya çıkmıştır (Baro, Bosah ve Obi, 2017).

2.4.8 Değerlendirme ve Seçme

Değerlendirme ve seçim fon başvurularında kritik adımlardır. Bu süreç başvurulmuş fonun etkili ve umut verici projeye verilmesi ve finansmanın alındığı kısımdır. Değerlendirme süreci tipik olarak alandaki uzmanların tekliflerin bilimsel değerini, fizibilitesini ve potansiyel etkisini değerlendirdiği emsal değerlendirmesini

içermektedir (Bornmann ve diğerleri, 2008). Bu süreç uzmanların önyargılarının azalttığı ve adaleti sağlamak için şeffaf ve sistematik kriterlere yoğunlaşılmasını gerektirmektedir. Kriterler genellikle araştırma sorusunun özgünlüğünü, metodolojinin titizliğini, araştırma ekibinin niteliklerini ve projenin finansman kuruluşunun stratejik öncelikleriyle uyumunu içerir. Aksi halde önyargılı davranılarak ırk gibi faktörlere bağlı olarak finansman sonuçlarında eşitsizlikler olduğu, her şey uygun olsa dahi finansmanı sağlama olasılığının daha düşük olduğu durumlar ortaya çıkan bir başka çalışmanın sonucudur (Ginther ve diğerleri, 2011).

2.4.9 Müzakere ve Anlaşma

Müzakere ve anlaşma, fon başvuru sürecinin temel bileşenleridir ve karşılıklı yarar sağlayan sonuçlara ulaşmak için stratejik bir yaklaşım gerektirir. Müzakere süreci, çatışan çıkarlara sahip, ortak zemin arayan tarafları ve ilgili herkesin yararına olacak anlaşmaları içerir (Ding ve diğerleri, 2014). Akademisyenler genellikle anlaşmayı müzakerelerin doruk noktası olarak kavramsallaştırır ve tüm tarafları tatmin edecek bir fikir birliğine varmanın öneminin altını çizerek (Friedman ve diğerleri, 2019). Müzakere, çatışmaları çözmeye ve kazan-kazan anlaşmalarını kolaylaştırmaya yönelik esnek bir yaklaşım olarak görülmektedir (Omezzine ve diğerleri, 2017). Uluslararası çevre müzakerelerinde, prosedürel ve dağıtımsal adaleti vurgulayan adalet hususları hem müzakere sürecinde hem de nihai anlaşmada hayati öneme sahiptir (Albin ve Druckman, 2016). Arabulucular, önemli bilgileri koruyarak, potansiyel anlaşmalar önererek ve tarafların nihai anlaşmalara varmalarına yardımcı olarak müzakere süreçlerine yardımcı olabilirler (Piya, 2019). Müzakere süreci dinamiklidir; teklif alışverişlerini ve karşılıklı fayda sağlayan anlaşmaların peşinde koşmayı içerir (Prietula ve Weingart, 2011). Genel olarak, fon başvurularındaki müzakere, ilgili tüm tarafların hedefleri ve beklentileriyle uyumlu anlaşmalara varmayı amaçlayan çıkarların, stratejilerin ve karar alma süreçlerinin karmaşık bir etkileşimini kapsar.

2.4.10 Fon Alımı Sonrası Süreçler, Yükümlülükler ve Zorluklar

Fon alımı sonrası tahsilat süreçleri, kuruluşların finansmanı sağladıktan sonra karşılaştıkları çeşitli yükümlülükleri ve zorlukları kapsar. Zaman çizelgelerine uyum, ön çalışma, raporlama, hesap verebilirlik ve kaynak yönetimi, fonların etkin kullanımını sağlamak için titizlikle dikkat edilmesi gereken kritik unsurlardır. Fon alımı başarılı bir şekilde gerçekleşikten sonra fon sağlayıcının da beklentileri bulunmaktadır. Bunlardan en zorlarından birisi fon süreci sırasında belirtilen zaman

tablosuna uyumdur. Bu süreçle ilgili belirli aralıklarla rapor yazmak bir diğer adımdır. Araştırmancının nasıl gittiği, hangi aşamada olduğu vb. konular hakkında fon sağlayıcıya rapor verilmektedir. Bu raporlar genellikle 3/6 aylık ara raporlar ve proje sonunda ise sonuç yani final raporu olarak bilinmektedir. Araştırmalar, raporlama standartlarını iyileştirme çabalarına rağmen raporlanmayan araştırmaların sayısı ile ilgili endişelerle birlikte, klinik araştırmaların kaydedilmesi ve raporlanmasına ilişkin politikalara uygunluğun izlenmesinde zorluklar bulunduğunu göstermektedir (Knowles ve diğerleri, 2020). Ek olarak, fon sağlayıcılar tarafından araştırmaya açık erişimin uygulanması, yazarların uyumluluğunun sağlanmasında zorluklara neden olmakta ve fon bilgilerinin raporlanmasına yönelik standartlaştırılmış yaklaşımlara olan ihtiyacın altını çizmektedir (Larivière ve Sugimoto, 2018). Ayrıca, kamu tarafından finanse edilen hizmetleri alma eğiliminin belirleyicilerine odaklanan çalışmalarda da gösterildiği gibi, fonların alınması mali hesap verebilirlik ve şeffaflığı gerektirmektedir (Mery ve diğerleri, 2016). Özellikle Ulusal Sağlık Enstitüleri gibi kurumların hibe tahsisi bağlamında finansman sonuçlarındaki eşitsizliklerin ele alınması, kaynakların adil dağılımını sağlamak için çok önemlidir (Lewit ve diğerleri, 2021). Etkili fon sonrası tahsilat süreçleri, yalnızca raporlama yönergelerine bağlı kalmayı değil, aynı zamanda fon tahsislerinin etkisini en üst düzeye çıkarmak için şeffaflığa ve sorumlu kaynak yönetimine bağlılığı da gerektirir. Bunlar dışında kaynak yönetimi de fon alım sürecinden sonraki bir diğer adımdır. Bu adımda kaynakların nasıl yönetildiği diğer bir deyişle elde bulunan finansmanın ne kadarının nereye harcandığı, harcamalarının planlamalarla örtüşüp örtüşmediği, süreçlerde ilgili personelin görevleri, risk değerlendirmelerinin yapıldığı, vb. adımların ayrıntılı bir şekilde planlanıp yürütüldüğü bir süreç dizisidir.

VAKA İNCELEMESİ: KOÇ ÜNİVERSİTESİ SUNA KIRAÇ KÜTÜPHANESİ ÖRNEĞİ

Suna Kıraç Kütüphanesi 12 Ekim 1993 tarihinde 1590 cilt kitaptan oluşan bir derme ile İstinye'deki eski kibrit fabrikası alanına inşa edilen kampüste kurulmuştur. Bilgisayar ve Bilgi Teknolojileri Ofisi Direktörü Dr. Ahmet Şimşek, 1993 yılının Aralık ayına kadar eş zamanlı olarak, Kütüphane Direktörlüğü görevini yürütmüştür.

1994 yılında Princeton Üniversitesi Kütüphanesi'nden gelen Dolores M. Hoelle, Kütüphane Direktörü olmuştur. Bilkent Üniversitesi'nden BLISS online katalog ve otomasyon sistemi satın alınmıştır. 1995 yılında Amerikan Kongre

52

Kütüphanesi'nde uzun yıllar görev yapmış olan Jane Ann Lindley Kütüphane Direktörü olmuştur. 1994 ve 1995 yıllarında, Washington'da bulunan Smithsonian Enstitüsü'nde İslam sanatı konusunda tanınmış bir uzman olan Dr Esin Atıl'ın kitap, slayt, fotoğraf ve makalelerinden oluşan özel koleksiyonu satın alınmıştır. 1998 yılında Vehbi Koç Vakfı, Kütüphane'de istihdam edilmek üzere nitelikli iki Türk gencine, resmen denkliği bulunan bir Amerikan Kütüphanecilik Okulu'nda yüksek lisans derecesi almaları için tam burs olanağı sağlamıştır. 1999 senesinde Nişantaşı'nda bulunan Hemşirelik Okulu'nda (eski adıyla Sağlık Bilimleri Yüksekokulu) ilk branş kütüphanesi açılmıştır. Kütüphane, İstinye Kampüsü'nden, Rumeli Feneri'ne inşa edilen yeni üniversite kampüsünde merkezi bir konuma yerleştirilmiştir. Böylece tüm noktalardan erişimin daha kolay olduğu hizmet binasına kavuşmuştur.

Resim 2. Koç Üniversitesi Suna Kiraç Kütüphanesi-Rumelifeneri Kampüsü¹⁴

2001 yılında BLISS kütüphane otomasyon sistemi yerine Millenium sistemi kullanılmaya başlanmıştır. 2000 yılında başlayan geçiş süreci, kataloglama, dolaşım, kütüphaneler arası ödünç verme, satınalma ve süreli yayın modüllerinin kurulmasıyla birlikte 2001 yılında tamamlanmıştır. 2003 yılında Kütüphane Direktörlüğü görevinden

¹⁴ Flickr Erişim Adresi: <https://www.flickr.com/photos/sklibrary/14165085028/in/album-72157662408229647> (Suna Kiraç Library, 2014)

ayrılan Jane Ann Lindley'in yerine o dönem direktör yardımcısı olan Didar Bayır atanmıştır. 2005 yılında ikinci branş kütüphanesi olan Anadolu Medeniyetleri Araştırma Merkezi Kütüphanesi, Taksim Merkez Han'da hizmete girmiştir. ANAMED, Sanat Tarihi, Arkeoloji ve Türkiye Tarihi konularında Türkiye'de açılan ilk gelişmiş araştırma merkezidir. 2006 yılında ANAMED Kütüphanesi, daimî yerine taşınmıştır. 2007 yılında Getty Vakfı, Kütüphane'ye 150.000 dolarlık kaynak bağışlamıştır. Bu kaynak, ANAMED Kütüphanesi'nin, Bizans ve Osmanlı dönemlerinin yanı sıra, Klasik Yunan, Hellenistik, Roma İmparatorluğu ve Geç Dönem Antik Sanat, Mimarlık ve Arkeoloji koleksiyonlarının geliştirilmesinde kullanılmıştır. 2011 yılında Tuba Akbaytürk Çanak Kütüphane Direktörü olmuştur. 2013 yılında basılı kitap sayısı 200.000'i geçmiştir. 2014 yılında Vehbi Koç Ankara Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi (VEKAM) Kütüphane ve Arşivi üçüncü branş kütüphanesi merkez kütüphaneye dâhil olmuştur. VEKAM Kütüphane ve Arşivi koleksiyonunda, Ankara üzerine yapılmış her tür basılı yayın, fotoğraflar, belgeler, kartpostallar, haritalar ve belgesel filmler mevcuttur. Merkez Ankara Keçiören'de hizmet vermektedir. 2015 yılında HYO (Hemşirelik Yüksek Okulu) Nişantaşı'ndaki binasından, Topkapı'da bulunan Koç Üniversitesi Sağlık Bilimleri Kampüsü'ndeki yeni yerine taşınmıştır. Temmuz 2015'ten beri Sağlık Bilimleri Kütüphanesi olarak, Koç Üniversitesi Hastanesi binasının 3. katında hizmet vermektedir. 2016 yılında Suna & İnan Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Merkezi-AKMED Kütüphanesi dördüncü branş kütüphanesi olarak yerini almıştır. AKMED Kütüphane, özellikle coğrafya ile ilgili Eskiçağ Bilimlerine yönelik araştırmacıların da istekleri doğrultusunda oluşturulan bir koleksiyona sahiptir. Kütüphanede belge, fotoğraf ve dia arşivleri yerli-yabancı araştırmacıların yararına sunulmaktadır. Kütüphane Antalya Kaleiçi'nde hizmet vermektedir. 2016 yılında Hollanda Araştırma Enstitüsü (NIT) Kütüphanesi'nin idari sorumluluğu Koç Üniversitesi Suna Kıraç Kütüphanesi'ne geçmiştir. NIT Kütüphanesi, özellikle Anadolu, Yakındoğu ve Balkanlar arkeolojisi ve mimarlık tarihi konularda yayınlar içermektedir. Bu konu kategorilerine ait kazı raporları, mimarlık, sanat, malzeme bilimi çalışmaları, çevresel ve jeoarkeoloji alanlarında da yayınlara sahiptir. Kütüphane, prehistoryaya ağırlık verilmekle beraber Osmanlı döneminin sonuna dek bütün dönemler ve çağlarla ilgili yayın bulunmaktadır. Anadolu ve Antik Yakındoğu tarihi ve dilleri, İstanbul'un tarihi ve kültürel mirası ve Benelüks ülkelerinin sanat tarihine ait yayınları da içeren Kütüphane, hâlâ NIT'in bir parçasıdır ve Taksim, Merkez Han'da hizmet vermektedir. 2017 yılında ANAMED Kütüphanesi alanını

büyütmek amacıyla kapsamlı bir restorasyon geçirmiştir ve bu genişleyen alana iki değerli koleksiyon eklenmiştir: Amerikan Araştırma Enstitüsü (ARIT) ve Türk Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü (TEBE). ANAMED'deki ARIT İstanbul Kütüphanesi, Bizans, Osmanlı ve modern Türkiye dönemlerini kapsayan yaklaşık 10.500 cilt içermektedir. TEBE Kütüphanesi'nin koleksiyonu, Tarih Öncesi Arkeoloji ve Klasik Arkeoloji ile Tarih Öncesi, Antik Tarih, Epigrafi, Hitit, Antik Yunan, Latin, Asur, Bizans, Mimari ve Restorasyon konuları ile ilgilidir. Koç Üniversitesi ve Kütüphane, 2023 yılında 30. yılını kutlamıştır.

SKL, 22 kütüphaneci, 9 diğer uzmanlıklara sahip kütüphaneci olmayan ve 6 yardımcı personelden oluşan bir ekiple toplam 5 farklı lokasyonda hizmet vermektedir. Koç Üniversitesi'nde eğitim dili İngilizce'dir. Bu, koleksiyonun dillere göre dağılımını karakterize eder. Koleksiyon ağırlıklı olarak İngilizce'dir. Bunu Türkçe, Fransızca ve Almanca takip etmektedir. Suna Kırac Kütüphanesi (SKL), açık raflarda toplam 320.000 basılı kitaba sahiptir. Kütüphane 122 veritabanına ve 85.000 e-dergi aboneliğine sahiptir. Ayrıca 315.000 e-kitaba erişim sağlamaktadır. Basılı kitap koleksiyonunun büyüklüğüyle SKL, Türk vakıf üniversiteleri arasında ikinci sıradadır. Yıllar içinde, basılı kaynaklardan elektronik kaynaklara önemli bir geçiş, ana bütçenin dağıtımını etkilemiştir. Bu durum bütçenin %90'ı e-kitaplar, e-dergiler, veri paketleri ve veritabanları dâhil olmak üzere elektronik kaynaklara harcanmaktadır. Bütçe sınırları içinde iyiliği en üst düzeye çıkarmak için, koleksiyon geliştirme politikası aktif olarak izlenmektedir. Belirli disiplin tabanlı koleksiyon geliştirme politikaları da mevcuttur. Hediye ve bağışların yanı sıra hibelerin edinilmesi, Kütüphanelerin değerli bir parçasıdır Kuruluşundan sonraki yıllarda, Kütüphaneler değerli bağışların merkezi haline geldi. Birçok ulusal ve uluslararası akademisyen ve kitap koleksiyoncusu koleksiyonlarını Koç Üniversitesi'ne bağışlamaya karar verdi. Bu bağışçılara örnek olarak, ancak bunlarla sınırlı olmamak üzere, Ekonomi alanında Nobel Ödülü sahibi Merton Miller, Türkoloji alanında emekli emekli profesör Sınasi Tekin, Bizans tarihi alanında emekli emekli Prof. Antony Bryer, Bizans sanat tarihçileri Eunice Dauterman Maguire ve Prof. Henry Maguire verilebilir (Akbatürk Çanak, 2023).

Dünya çapında, büyük üniversite kütüphaneleri önemli arşiv koleksiyonlarını barındırır ve bunları gelecek nesiller için korur. Kütüphaneler, mevcut teknolojileri kullanarak bu koleksiyonları çevrimiçi olarak erişilebilir hale getirmek için dijitalleştirmeye başladı. Koç Üniversitesi Kütüphanesi, Türkiye'de arşiv koleksiyonlarını tutan ve akademik bir kütüphane olarak bunları sürekli olarak

dijitalleştiren nadir kurumlardan biridir. Kütüphaneler bu koleksiyonları bir öğrenme birimi olarak görür. Kütüphaneler, devam eden bir çalışma olmasına rağmen birincil kaynakları kullanarak öğretimi teşvik eder. Bu kişisel koleksiyonlar, 1993'teki kuruluşundan bu yana saygın akademisyenler ve koleksiyonculardan alınmıştır. Şu anda, kütüphanenin “Dijital Koleksiyonlar” platformunda 34 koleksiyonu¹⁵ bulunmaktadır. Bununla birlikte kütüphane, 344 ciltte 687 el yazmasına¹⁶ sahiptir. Tematik olarak, bu koleksiyon Türk edebiyatı, Türk şiiri, hukuk, coğrafya, astronomi, Osmanlı tasavvufu ve İslam çalışmaları konusunda güçlüdür. Bu koleksiyonda kullanılan başlıca diller Türkçe ve Arapçadır. Farsça, Karamanlı Türkçesi ve diğer Türk lehçelerindeki el yazmaları da bu koleksiyonun bir parçasıdır.

3.2. Ulusal ve Uluslararası Fonlarla İş Birliği

2019-2023 yılları arasında süregelen COVID-19 Pandemisi ile uzaktan eğitim modeline geçiş ve sonrasında bu etkilerle eğitim modellerinden olan melez (hybrid) eğitim modeli ile devam eden üniversitelerin sayısının artması, özellikle kaynaklara erişim kapsamında kütüphanecilere açık erişimli kaynaklar ve sayısallaştırılmış (kurumsal, kültürel miras, akademik) arşivlerin araştırmalar ve araştırmacılar için ne kadar değerli olduğunu bir kez daha göstermiştir. Bu bilinçle Koç Üniversitesi Suna Kırarç Kütüphanesi, arşiv belgelerinin sayısallaştırılması ve erişime açılması için çalışmalarına daha büyük bir azimle devam etmiştir.

Kurumsal akademik açık arşivlerin yanı sıra kültürel miras değeri taşıyan arşiv belgelerinin dijital ortama açık erişimli olarak aktarılmasını sağlamak için gerekli olan tüm çalışmalar ciddi bir zaman ve bütçe ihtiyacını da beraberinde taşımaktadır. Kullanılan tarama ekipmanları, yazılımlar, personel, danışman, dijital saklama alanları, fiziksel saklama alanları, arşiv için özel olarak üretilmiş asitsiz saklama malzemeleri ihtiyaçları, maaliyeti artıran başlıklar olarak sıralanabilirler. Koç Üniversitesi'nin benimsediği “Sıfır Tabanlı Bütçeleme” stratejisi ile bir önceki yılın bütçesi baz alınmadan her yeni dönem ya da yılda bütçe ihtiyacının gerekçelendirilmesi ve doğal kaynakların etkin kullanımının gerekliliği, arşiv çalışmaları açısından ön görülemeyen harcamaların oluşması durumunda ek finansman ihtiyaçlarının düşünülmesini gerekli kılmaktadır. İlgili çalışmalar

¹⁵ Daha fazla bilgiye <https://librarydigitalcollections.ku.edu.tr/> adresinden erişebilirsiniz.

¹⁶ Daha fazla bilgiye <https://librarydigitalcollections.ku.edu.tr/collection/el-yazmalari-koleksiyonu/> adresinden erişebilirsiniz.

kapsamında ek finansman ya da ödenek bulunamadığı durumlarda proje ihtiyaçlarının karşılanması bir sonraki yıla kalabilmektedir.

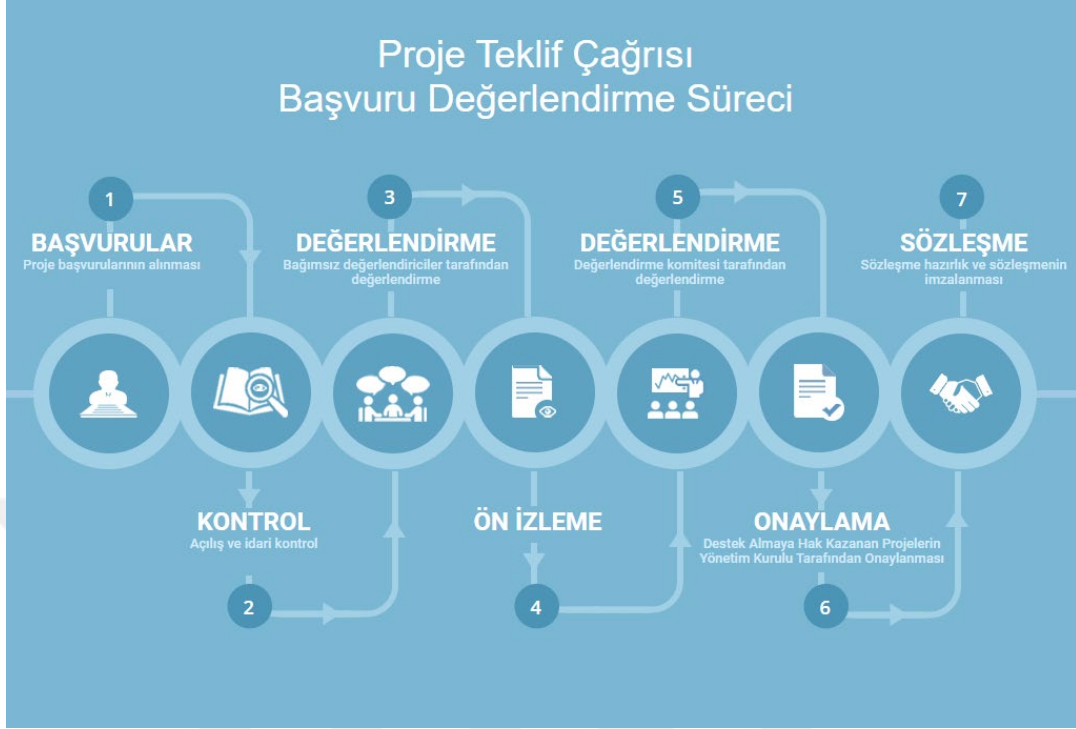
Maaliyetlerin sürekli arttığı günümüz ekonomik şartlarında arşiv ve sayısallaştırma çalışmaları için gerekli süreçlerin ve bütçe ihtiyaçlarının eksiksiz bir şekilde karşılanabilmesi, kurum doğal kaynaklarının kullanımının minimal düzeyde tutulması ve projelerin zamanında tamamlanabilmesi için gelir getirici ödül, fon, hibe başvuruları da yıllık bütçeleme stratejileri kapsamında değerlendirilmektedir.

3.3. Fon Çalışmalarının Süreçleri

Koleksiyonların bağış yoluyla alımı koleksiyon geliştirme çalışmaları açısından ne kadar önemli ise; benzer bir şekilde Koç Üniversitesi Suna Kıraç Kütüphanesi için de bağış yoluyla gelen koleksiyonlara ilaveten, fon, hibe, ödül, vb. alımı için gereken çalışmaların yapılması ve bu süreçler çerçevesinde fonların gerekliliklerinin karşılanması da büyük önem arz etmektedir. Genel olarak hibe belirli bir amaç doğrultusunda karşılıksız olarak verilen bir yardımken, fon daha geniş kapsamlı bir finansal kaynak ya da yatırım aracını ifade etmektedir. Literatürde fon ve hibe arasında bazı farklılıklar olsa da yerine göre terim ve tanımları birbiri yerine de kullanılabilir. Çalışmada hibe geçen yerlerin fon olarak düşünülmesi önem arz etmektedir. Aşağıda SKL'nin tüm fon başvuru süreçleri ayrı başlıklar halinde ayrıntılı bir şekilde aktarılmıştır.

3.3.1. İstanbul Kalkınma Ajansı – Yenilikçi İstanbul Mali Destek Programı

Koç Üniversitesi Suna Kıraç Kütüphanesi, 2015 yılında İstanbul Kalkınma Ajansı'nın (İSTKA) "Yenilikçi İstanbul Mali Destek Programı" kapsamında referans numarası "TR10/15/YNK/0012" olan ve proje başlığı "Beyoğlu Araştırma Merkezleri Platformu ve Kütüphane Toplu Kataloğu Projesi" ile 501.319TL'lik destek almaya hak kazanmıştır. İSTKA'nın bu projeye maddi desteği %89,96'dır. Projenin ana amacı, sosyal ve beşerî bilimler alanlarında araştırma ve faaliyetler için daha fazla iş birliği sağlamak adına farklı araştırma merkezlerinin kataloglarını bir araya getiren bir platform oluşturmaktır. 2016 Aralık ayı itibarıyla canlıya alınan BiblioPera: Beyoğlu Araştırma Merkezleri Ağı projesi, Koç Holding A.Ş. tarafından düzenlenen "2016 En Başarılı Koçlular" ödül sisteminde "İş birliği Geliştirenler" kategorisinde birincilik ödülünün de sahibi olmuştur.

Şekil 1. İstanbul Kalkınma Ajansı'nın Proje Başvuru Değerlendirme Süreçleri¹⁷

2024 yılı itibarıyla yürütücülüğünü halen Koç Üniversitesi Kütüphane Direktörlüğü'nün yaptığı Bibliopera: Beyoğlu Araştırma Merkezleri Ağı, www.bibliopera.org web sayfası üzerinden 13 üye kuruma ait katalog kayıtları ve etkinlik bilgileri ile araştırmacılara hizmet vermeye devam etmektedir. Üye kurumlara ait güncel katalog kayıtlarının sisteme aylık periyodlarla eklenmesi, değişen teknolojik ihtiyaçlar doğrultusunda sunucu donanım ve yazılımlarının güncel tutulması, site güvenliğinin sağlanması için gerekli olan maddi kaynak ihtiyaçlarını sağlamak her geçen yıl daha da zor hale gelmektedir.

3.3.2. GLAMi Ödülleri: Akademisyenler ve Araştırmacılar için Kaynaklar (Resources For Scholars And Researchers)

2007 yılında Josephine Powell koleksiyonunun Koç Üniversitesi Kütüphanesi'ne dâhil olmasıyla hız kazanan Kültürel Miras ve Arşiv çalışmalarında her geçen yıl ile büyük gelişmeler yaşanmaya başlamıştır.

Artan arşiv koleksiyonlarının yanı sıra; kurulan yeni iş birlikleri, yeni arşiv personeli istihdamı, koruma ve saklama politikaları kapsamında hayata geçirilen özel iklimlendirmeli arşiv deposu, kullanıcı deneyimlerini iyileştirmek adına yenilenen web

¹⁷ İSTKA sitesinden [16 Mayıs 2024 tarihinde] erişilmiştir: <https://www.istka.org.tr/>

sayfası ve envantere dâhil edilen yeni sayısallaştırma ekipmanları bu gelişimlere örnektir. Yapılan büyük yatırımlar ve gelişimler sayesinde araştırmacılar arşiv çalışmaları kapsamında kültürel miras değeri taşıyan ve sayısallaştırılarak erişime açılmış arşiv belgelerine kolaylıkla erişim sağlamaya başlamışlardır. Ancak erişim sağlanan platformun kullanıcı deneyimleri açısından yetersizliği sebebi ile yeni bir web sayfasının hazırlık çalışmalarına 2019 yılı itibariyle başlanmıştır. Gelişen teknolojik altyapıyla birlikte değişen kullanıcı ihtiyaçları da ele alınarak dünya standartlarında bir kullanım deneyimi sunabilmek adına arayüz yenilenmiştir (<https://librarydigitalcollections.ku.edu.tr>).

Koç Üniversitesi kurumsal kimlik yapısına uygun bir görünümün ayrıca hedeflendiği yeni web sayfası için birçok uluslararası örnek incelenmiş ve tarama alanından koleksiyon alt sayfalarına kadar tamamen özel olarak yeniden tasarlanmıştır. Araştırmacılara iyi bir kullanım deneyimini sağlamayı amaçlayan web sayfasının 2020 yılı itibariyle canlıya alınması ile birlikte dijital koleksiyonların kullanım istatistiklerinde belirli bir oranda artış gözlemlenmeye başlanmıştır. 2019 ile 2020 yılları arasında yeni web sayfası ile sayfa ziyaret sayılarında %212,91 artış gözlemlenmiştir.

2020 yılı itibariyle değişen dijital koleksiyonlar web sayfası ile yapılmakta olan kültürel miras çalışmaları ve sunulan hizmetlerin dünyaya tanıtılması adına 2021 yılında “*KUrate: Koç Üniversitesi Dijital Koleksiyonlar Kürasyon Projesi*” adı ile “Koç Üniversitesi Suna Kıraç Kütüphanesi Özel Koleksiyonlar ve Arşivler Birimi”, MuseWeb (eski adıyla Museums and the Web) topluluğunun her yıl gerçekleştirdiği ve kültürel kurumların dijital dünyadaki rolünü tartışmak ve paylaşmak amacıyla düzenlenen “MuseWeb21 Konferansı” kapsamında galeriler, kütüphaneler, arşivler ve müzelere yönelik kategoriler ile dijital sergiler, web siteleri, mobil uygulamalar, dijital eğitim projeleri ve diğer dijital girişimler gibi çeşitli alt başlıklarla sektörün enlerinin belirlendiği ve bu kapsamda projelerin ödüllendirildiği GLAMi Ödülleri’ne (eski adıyla Best of the Web Award) “Akademisyenler ve Araştırmacılar için Kaynaklar” (Resources For Scholars And Researchers) kategorisinde katılım sağlamıştır.

Resim 3. GLAMi Ödülleri KURate Projesi

MuseWeb, kültürel miras alanına adanmış profesyonellerden oluşan ve başlıca ilgi alanları, geçmiş toplumların tarihi varlıklarını toplama, erişime açma ve koruma konularında yenilikler yapmayı amaçlayan uluslararası bir topluluktur. 1997 yılından itibaren faaliyetini sürdüren MuseWeb, 40'tan fazla ülkeden 80.000'i aşkın üye sayısı ile hatırı sayılır bir topluluk oluşturmaktadır. Mevcut kültürel miras kurumlarına yeni fikirler entegre etmek ve bu alandaki devrim niteliğindeki ilerlemeleri belgelemek amacıyla yıllık konferanslarla bir araya gelmektedir. Her yıl ortalama 800 katılımcının bulunduğu yıllık konferanslar, Kuzey Amerika ve Asya'da düzenlenmektedir.¹⁸

Koç Üniversitesi Suna Kırış Kütüphanesi ödöl başvurusu ile kültürel miras çalışmaları ile uluslararası platformlarda görünür olmayı amaçlamış, ekip içi motivasyonu da yüksek seviyelerde tutmayı hedeflemiştir. KURate projesi yapılan değerlendirmeler sonrasında ilk elemeleri geçerek finalistler arasında yerini almıştır. GLAMi ödülleri kapsamında "Akademisyen ve Araştırmacı Kaynakları" kategorisinde finalistler arasında yapılan değerlendirmeler sonucu kategorisi içerisinde dördüncü olarak son derece değerli bir başarıya da imza atmıştır.

¹⁸ MuseWeb Hakkında Erişim Linki: <https://mw23.my.mw/about/>

Ödül Başvurusu kapsamında MuseWeb tarafından istenilen Suna Kır   Kütüphanesi KURate Projesi tanıtım videosu:

<https://www.youtube.com/watch?v=-HvLmhWqVNs> linki üzerinden izlenebilir.

3.3.2.1. GLAMi   d  lleri Başvuru Süreci

GLAMi   d  lleri başvuru için gerekli bilgilendirme maili 1 Mart 2021 tarihinde iletilmiştir. İletilen mesajda   d  l başvuruları için son tarihin 19 Mart 2021 olduğu bilgisi ayrıca belirtilmiş ve mevcut başvuru s  resinin kısa olması sebebiyle süreçlere ivedilikle başlanmıştır. Başvuru koşullarında daha önceki yıllardan farklı olarak başlangıç tarihi ne olursa olsun Mart 2020-Mart 2021 tarihleri arasında aktif kullanımda olan her projenin coğrafya/ülke farketmeksizin değerlendirmeye alınacağı paylaşılmıştır. 2021 yılına ait bir başvuru için proje tarihlerinin 2020'den itibaren aktif olması kuralı ile 2020 yılından önce de aktif olan çalışmaların dâhil edilebileceği ve tarih aralıklarının proje bazında daha geniş bir aralıkta değerlendirilebilmesine olanak sağlamıştır. Her yıl   d  l kategori başlıkları değişen GLAMi   d  lleri için Galeri, Kütüphane, Arşiv ve Müze kuruluşlarının geliştirdiği dijital girişim ve projelere yönelik aşağıda belirtilmiş altı farklı kategoride başvuruların değerlendirileceği ifade edilmiştir:

- **Etkileşimli ve Sürükleyici:** Bu projeler, bir şeyler yapmak isteyen izleyicilerle etkileşim/bağlantı kurabilmeyi sağlamalı. Yerinde   evrimi  i etkileşimler, ses, görsel ve videoları bir araya getirerek hazırlanan multimedya sistem kurulumları, sanal ve artırılmış gerçeklik uygulamaları (VR/AR), mobil uygulamalar, sesli turlar ve dijital yayınları (broadcasts) içerir.
- **Genel İzleyiciler ve Aileler için Kaynaklar:** Kategori,    retmenler, aileler, sınıflar ve bağımsız ziyaretçiler dâhil olmak üzere yetişkinler ve çocuklar için dijital içeriği içerir. Örnekler arasında sergi mikro siteleri,    retmen kaynakları, ders planları, önceden planlama ve ziyaret sonrası içerik bulunur.
- **Akademisyenler ve Araştırmacılar için Kaynaklar:** Kategori,   alı  ma ve araştırma amacıyla hazırlanmış dijital içeriği içerir. Çevrimiçi koleksiyonlar, dijital yayınlar ve birincil kaynak ve arşiv içeriği dâhildir. A   kaynaklarında toplanmak üzere hazırlanan materyaller bu kategoride değerlendirilebilir.
- **Pazarlama ve Tanıtım:**   ncelikli olarak izleyicileri, basını ve bağışçıları bir organizasyonun programları ve faaliyetleriyle tanıştırmak için geliştirilen

materyaller ve projeler bu kategoride sunulmalıdır. Örnekler arasında sosyal medya kampanyaları, dijital reklam kampanyaları, çevrimiçi basın kaynakları, yıllık raporlar ve bağış kampanyaları bulunur.

- **Araçlar ve Profesyonel Uygulamalar:** Bu kategorideki projeler, personel ve geniş topluluk için daha etkili, verimli veya geniş kapsamlı uygulamalar sağlamak üzere donanım, yazılım ve diğer dijital araçları kullanır. Örnekler arasında iş ve içerik sistemleri, altyapı, veritabanları ve iletişim sistemleri bulunur.
- **Tasarım:** Yeni veya yeniden tasarlanmış web siteleri, uygulamalar ve multimedya kaynakları için örnek tasarımlar için özel bir kategori. Jüriler, bir projenin grafik tasarımını, kullanıcı deneyimi (UX) tasarımını ve erişilebilirliğini değerlendireceklerdir.

Başvuru kategorilerinin üzerine düşünmek ve kütüphanenin listelenen kategoriler arasından bir seçim yaparak hangi proje ile ödül başvurusu yapması gerekliliği süreçlerin doğru ilerleyebilmesi adına verilecek en önemli adımı oluşturmaktadır. Kütüphanenin ve projenin güçlü yanlarını en iyi şekilde ortaya koyabilecek proje fikrini belirlemek başvuru sürecinin en zorlayıcı kısmını da ayrıca oluşturmaktadır. GLAMi Ödüllerinin ve MuseWeb girişiminin genel olarak kültürel miras çalışmalarına yönelik genel teması olması sebebiyle projeler kapsamında kütüphanenin dijital koleksiyon çalışmalarına yönelik bir proje ile başvuru yapılması kararlaştırılmıştır. Bu kapsamda 2019 yılında çalışmalarına başlanan ve 2020 yılında canlıya alınan dijital koleksiyonlar web sayfası yenileme projesi ile birlikte araştırmacılara sunulan birincil kaynak niteliğindeki kültürel miras ve tarihi değer taşıyan arşiv çalışmaları ile “Akademisyenler ve Araştırmacılar için Kaynaklar” kategorisinde başvurunun yapılmasına karar verilmiştir.

Ödül başvurusunun yapılabilmesi için MuseWeb tarafından oluşturulmuş form içerisindeki soruların detaylıca cevaplanması bir diğer zorlayıcı süreci beraberinde başlatmıştır. Form içerisinde bulunan soruların cevaplanabilmesi için başvuru komitesi kurulması kararlaştırılmıştır. Komite üyelerinin ödül başvurusu için gereken dil bilgi ve becerilerinin yanı sıra ilgili projenin sadece detaylı aktarılması değil, başvuru kategorisine uygun detayların da belirtilerek form metninin hazırlanması gerekmektedir. Başvuru için ayrıca 5 dakikayı geçmeyecek ve projeyi en iyi ve öz

şekilde tanıtılabilecek bir de video istenmektedir. Aşağıda paylaşılan başvuru formundaki soru başlıkları incelendiğinde projenin detayları, proje kapsamında hangi kullanıcı gruplarının ne yönde etkilendikleri, projenin araştırmalar ve araştırmacılar için faydaları, ulusal ve uluslararası düzeyde etkileri gibi birçok önemli verinin akademik düzeyde aktarılması kazanım için büyük önem arz etmektedir.

3.3.2.2. GLAMi Ödülleri Başvuru Formu İçerikleri:

GLAMi Ödülleri başvuru formu 10 ana başlıktan oluşmaktadır. Bu başlıklar sırasıyla:

- Proje başlığı
- Kurum bilgisi
- Kurumu temsilen iletişim kurulacak kişi ismi
- Kurumu temsilen iletişim kurulacak kişiye ait e-posta adresi
- Ajans, medya, tasarım, yazım ve prodüksiyon partnerleri
- Başvuru yapılacak kategori
- Proje tanımı
- Projeyi destekleyici resim ya da ek video
- Değerlendirme sürecini bilgilendirmeye yönelik ek sorular (her biri maksimum 1500 karakter):
 - Proje için hedef kitleniz kim(ler)dir?
 - Proje, kuruluşunuzun mevcut misyonuna ve hedeflerine nasıl uyuyor?
 - İç ve dış personel, sürdürülebilirlik planları ve her türlü finansman/gelir fırsatları da dâhil olmak üzere proje bütçesini ve kaynaklarını açıklayın.
 - Proje için başarı ölçütleriniz nelerdir? Tanıtım ve değerlendirme planlarınız nelerdir?
 - Erişilebilirlik hedefleriniz nelerdir? Proje bunları başardı mı?
- Proje linki
- Video linki

Yukarıda listelenen başlıklar arasında özellikle proje tanımı başlığı başvuru kapsamında projenin önemine en çok vurgu yapılması gereken başlıkların en önünde gelmektedir. Bu başlık altında başvurusu yapılacak olan proje ile ilgili tüm detayların verilmesi önemlidir. Projenin kapsamı, içeriği, kaynak türleri, erişim sıklığı, çeşitliliği, özgünlüğü, ulusal/uluslararası iş birlikleri, partnerlikleri, projeden doğan yeni bilgi kaynakları burada verilmelidir.

Önem sırasındaki bir diğer başlık ise değerlendirme sürecini bilgilendirmeye yönelik ek sorulardır. Bu başlık altında projenin ulaşmaya çalıştığı hedef kitle bilgileri, kurumun misyonuna uygunluğu ve projenin reel amaçları ile hedefleri hakkında detay bilgiler verilmesi aranmaktadır. Ayrıca ek soru başlıkları altında proje için harcanan bütçe, kazanılan hibe/fonlar, istihdam edilen kurum içi/kurum dışı personel ve görevleri, projenin sürdürülebilirliğini sağlamak için kısa/orta/uzun vadede planlar, erişim hedefleri ile başarıyı ölçebilmek için projeye ait istatistik ve verilere de yer verilmesi beklenilmektedir.

Başvuru formuna ait aslen bir diğer önemli bölüm olan video linki beraberinde farklı bilgi birikim ve beceriyi gerektirmektedir. Mevcut projenin, 5 dakikayı geçmeyecek bir şekilde anlatımının içerik ve çözünürlük açısından kaliteli bir video ile yapılabilmesi için videoda kullanılacak çekim alanlarının belirlenmesi, senaryonun oluşturulması, konuşma metnlerinin düzenlenmesi, çekim sahnelerinin sıralanması, web üzerinde olan proje için ekran kayıtlarının alınması, kullanıcı görüşlerinin kullanıcılarla iletişime geçilerek istenmesi ve son aşama olan video düzenleme ile tüm bu çalışmaları birleştirmek olmuştur. Bu kapsamda yeterli teknik ekipmanın da gereksinimi sebebiyle başvuru süreçleri açısından süreyi iyi kullanabilmek adına komite bu çalışmalar için oldukça hızlı bir karar alarak Koç Üniversitesi Medya ve Görsel Sanatlar Bölümü'nden destek almaya karar vermiştir. Bu sayede ihtiyaç olan teknik ekipman ve beceri sorunu da tamamen ortadan kalkarak videonun hazırlanması aşamasına geçilmiştir. Videonun belki de en önemli kısmı tüm bu süreçlerin ve projelerin anlam kazandığı kullanıcı, araştırmacı, fakülte üyeleri görüş ve paylaşımları olmuştur.

Başvurular arasından sıyrılarak finalistler arasına giren KUrte (Koç Üniversitesi'nin baş harfleri ve Curate-Sergilemek/Kürasyon kelimelerinin birleşimi) projesi son değerlendirme aşamasında birinci olamamış olsa da başvurular arasında 4. sırada yerini bulmuş; ancak en önemli kazanımı olarak ödül başvuru süreçleri içerisinde gelecek yıllarda yapılabilecek başvurular için gerekli deneyim, bilgi ve birikime sahip olmuştur.

3.3.3. Avrupa Arşivleri Portalı (Archive Portal Europe (APE)) Askeri Tarih Koleksiyonu Fon Başvurusu ve Süreçleri

Avrupa Komisyonu tarafından fonlanarak ortaya çıkan Avrupa Arşivleri Portalı (APE) kısaca, Avrupa'daki ve Avrupa'dan gelen arşiv mirasına açılan çevrimiçi bir kapı

olarak tanımlanabilmektedir. Avrupa tarihiyle ilgili birçok belge ve kayıt dünyanın dört bir yanına dağılmış durumdadır. Ayrıca Avrupa’da bulunan arşiv kurumları dünyanın geri kalanıyla ilgili de farklı arşiv belgeleri ve kayıtlara sahiptir. Dijital teknolojilerin varlığından önce yurt dışında bulunan kurumlara ve arşivlere ulaşmak, fiziksel yollar üzerinden gitmeyi gerektirmesi sebebiyle uzun ve pahalı yolculukları zorunlu kılmaktaydı. Bu kurumlarda bulunan kayıtlara fiziksel olarak ulaşılmış olsa dahi birbirleriyle ilgili belgeler aynı kurum içerisinde kolayca bulunamıyor ya da ilişkilendirilemiyordu. APE, bu örnekler göz önünde bulundurulduğunda dünyanın herhangi bir yerinde, tek bir tıklamayla, bölgeye dağılmış sayısız arşivi erişilebilir kılmak için çalışmalar yürütmektedir. 30'dan fazla ülkeden, 20'den fazla dilde ve 5 farklı alfabede çok çeşitli kurumlardan tanımlayıcı kayıtları bir araya getirmektedir. Ayrıca katılım gösteren ulusal arşivler, topluluk arşivleri, cemaat arşivleri, üniversite arşivleri, kurumsal ve özel arşivler de bu platform üzerinden erişilebilir kılınmaktadır.

Portalda şu anda yaklaşık 7000 arşiv kurumu hakkında bilgi bulunmakta ve bu kurumlar arasında binden fazlası aktif olarak platforma tanımlayıcı kayıtlarla arşivlerine dair içerikleri ile katkıda bulunmaktadır.

APE Portalı mevcudiyetini sağlayabilmek için APE Vakfına bağlı olarak iki ana organ tarafından yönetilmektedir. Bunlar ortaklar meclisi ve yönetim kuruludur.

APE Vakfı, arşivciler, kültürel miras uzmanları ve dijital kürasyon uzmanları tarafından kurulan ve yönetilen bir ağıdır. Amacı, Avrupa arşiv mirasını dijital teknolojilerle entegre etmek, yeni standartlar oluşturmak ve arşiv kurumlarının dijital geleceklerini güvence altına almaktır. Vakıf, kurumlar ve bireyler arasında iş birliğini teşvik etmeyi de amaçlar. Bu sayede, Avrupa ve diğer ülkelerdeki araştırmacılar ve arşiv profesyonelleri için bir bilgi merkezi haline de gelmektedir. Vakıf, Hollanda yasalarına göre tüzel bir kişiliğe sahiptir ve APE portalını geliştirmek için bütçe ve sorumluluklar almıştır. Ayrıca, Europeana için veri toplama görevini de üstlenerek Avrupa'daki çeşitli kültürel ve bilimsel kurumlardaki dijital miras nesnelerini sergilemektedir. Bu şekilde, Avrupa kültürel mirasının gelecek nesiller için korunmasına yardımcı olmayı hedeflemektedir.

APE, yukarıda da bahsedildiği üzere “Ortaklar Meclisi” ve “Yönetim Kurulu” olmak üzere iki ana karar organından oluşmaktadır. Ortaklar meclisi, vakfın tüm arşiv kurumlarını temsil eden ve kararlar alan bir organ olarak görev yapmaktadır. Yönetim kurulu ise vakfın politikalarını denetlemek ve genel gidişatı belirlemekten sorumludur.

Yönetim Kurulu, vakfın günlük yönetiminden sorumludur ve vakıf adına anlaşmalar yapma yetkisine sahiptir. APE içerisinde bir diğer önemli başlık olan ülke yöneticileri, portala içerik sağlayan kurumların temsilcileridir ve her ülkeden bir temsilci bulunur. Bu temsilciler, daha fazla kurumun katılımını teşvik eder ve Avrupa arşiv mirasıyla ilgili etkinlikler, sergiler, çevrimiçi çalıştaylar, vb. düzenlemektedirler.

APE, tüm görevlerinin yanı sıra içerik sağlayıcıları desteklemek, akademik ve yaratıcı projeler için araştırmaları teşvik etmek amacıyla APE hibelerini de sunmaktadır. Bu hibeler, metadata ve içerik hazırlığı için mevcut ve gelecekteki içerik sağlayıcılarına kültürel miras projeleri için destek sağlamayı hedeflemektedir. Hibeler, dijitalleştirme çalışmaları yanında üst veri oluşturma ve geliştirmeyi de kapsamaktadır. Aynı zamanda, arşiv materyallerini kullanmayı amaçlayan akademik araştırmacılar için de araştırma hibeleri sunulmaktadır. 2024 yılı itibariyle “Dijitalleştir & Yükle” hibesi ile “Üst Veri Hibesi” birleştirilerek 10.000 Euro değerinde hibe kültürel miras projeleri için sunulmaktadır. Bu hibelere başvuru tarihi genellikle Şubat ayı ortasında yapılmaktadır ve aynı yıl içerisinde başvuru projelerin belirtilen koşullara uygun olarak tamamlanmaları da çoğu zaman beklenmektedir. Akademik araştırma için iki ayrı son başvuru tarihi genellikle Mart ayı ortası ve Haziran ayı sonu olmaktadır. 2024 tarihi itibariyle 500 – 2000 Euro arasında değişen araştırma ve yaratıcı araştırma hibeleri için başvuru tarihi genellikle Nisan ayı başı itibariyle başlamaktadır. Bu hibeler genellikle her yılın sonunda bir sonraki yıl için tekrar açılmaktadır.¹⁹

Koç Üniversitesi Suna Kıraç Kütüphanesi 2021 yılında Muzaffer Ergüder ve Kuraner Askeri Koleksiyonlarını bağış olarak bünyesine dâhil etmiştir. Muzaffer Ergüder, Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemlerinde ve Erken Cumhuriyet Dönemi'nde hem sivil hem de askeri alanda önemli görevler üstlenen bir asker-devlet adamıdır. Muzaffer Ergüder'e ait evraklar, Sakarya Savaşı'ndan 1940'lara kadar uzanan belgeler, mektuplar, fotoğraflar ve ders notlarından oluşmaktadır.

Koleksiyonda doğrudan ismi bulunamayan ve bu sebeple de ancak bağışçıların soyadlarıyla anılan Kuraner koleksiyonu ise, Balkan Savaşı'ndan Kurtuluş Savaşı'na kadar uzanan belgeler içermektedir. Koleksiyon, Balkan Savaşı, I. Dünya Savaşı, Kurtuluş Savaşı ve Erken Cumhuriyet Dönemi'ne dair geniş bir harita koleksiyonuna da sahiptir. Ayrıca, Balkan Savaşları'ndaki muharebeler, askeri

¹⁹ Erişim için bakınız: <https://www.archivesportaleurope.net/about-us/>

taktikler, günlük raporlar, istihbarat bilgileri, iaşe ve asker problemleri ile esir değişimleri gibi konulara dair belgeler de bulunmaktadır.

Her iki koleksiyon içerisinde bulunan arşiv belgelerinin büyük çoğunluğu Osmanlı Türkçesi ile yazılmışlardır. Belge tanımlamaları için tarih konu alanına hakimiyetle birlikte yazılı belgeler, notlarla ilişkili belge ve haritaların belirlenmesi ve dönemin askeri taktiklerini içeren haritaların doğru belgelerle arasında bir bağ kurabilmesini sağlamak için alanında uzman danışmanlarla çalışmayı zorunlu hale getirmekteydi. Koleksiyonun aniden bağış olarak alınması, koleksiyon içerisinde bulunan belgelerin neredeyse tamamının Osmanlı Türkçesi ile yazılmış olması, belge tasnifi ve üst verilerin doğru bir şekilde belirlenebilmesi adına uzman danışman ihtiyacının olması, bir önceki seneden böyle bir bağışın kütüphaneye geleceği ön görülememiş olması ve koleksiyonun ihtiyaçları doğrultusunda bütçe kalemlerine dair girişlerin 2021 yılı kapsamında yapılmamış olması sebebiyle arşivle ilgili çalışmaların bir sonraki yıla bırakılması düşünülmekteydi; ancak 2021 Nisan ayında Avrupa komisyonu tarafından desteklenen Archival Portal Europe'un (APE) 2600 Euro (döneme ait kur ile yaklaşık 26.000TL) değerinde digitise & upload/dijitalleştir ve yükle ile metadata digest/üst veri derleme hibelerine başvuru için gerekli koşul ve bilgileri içerir bir e-posta ile APE ve mevcut hibeleri hakkında bilgi sahibi olunmuş oldu.

26 Mart 2021 tarihinde SKL'ye iletilen e-posta ile APE'nin dijitalleştir ve yükle hibesi kapsamında Askeri Tarih Koleksiyonu ile 2600 Euro değerindeki hibeye başvuru yapılabileceği kararı verilmiştir. Bu sayede danışmanlar için gereken bütçe bu hibe üzerinden sağlanarak kurum kaynaklarına destek sağlanabilecek; ayrıca uluslararası fon süreçleri kapsamında da iyi bir deneyim elde edilebilecektir. Fon başvuru şartları incelendiğinde, özellikle Askeri Tarih Koleksiyonunun bu hibeye başvuru için değerlendirilerek uygun bulunmasındaki en önemli ve başlıca sebep, yukarıda da açıklandığı üzere APE'nin Avrupa'ya dair bilgi ve belgeleri bir araya getirme misyonunu ilgili koleksiyonun bünyesinde barındırdığı I. Dünya Savaşı'na ait Avrupa cephelerine dair bilgi ve belgeleri içeriyor olmasındandır. Böylece APE tarafında hibe başvurusunun kabul edilebilmesi ve kazanım şansının artırılabilmesi adına Askeri Tarih Koleksiyonu stratejik bir yaklaşımla seçilmiştir. Genel olarak Fon başvuru şartları aşağıda detaylarıyla verilmektedir:²⁰

²⁰ Erişim için bakınız: https://archivesportaleurope.wordpress.com/wp-content/uploads/2021/03/digitise-upload-grant_2021.pdf

- **Genel Bilgiler:** APE içerisinde mevcut veya potansiyel içerik sağlayıcılar ile, aynı zamanda Europeana'ya da içerik sağlayan veya sağlamayı hedefleyen sağlayıcılara portal üzerindeki üst veriyi iyileştirmek ve/veya APE ve Europeana'da mevcut koleksiyonlara dijital nesneler eklemek isteyenlere her biri 2600 Euro değerinde dört hibe sunulmaktadır. Başvurular her sene yenilenen başvuru formu linki üzerinden çevrimiçi yapılmalıdır.
- **Fona Uygunluk:** Herhangi bir ülkeden ve her türden kuruluştan Europeana'ya içerik sağlayan veya sağlamayı hedefleyen mevcut ve potansiyel içerik sağlayıcıları, başvuru yapabilirler. İçerik sağlayıcısı olmak ücretsizdir ve Avrupa kıtasıyla ilgili koleksiyonlara sahip olan herhangi bir arşiv, ulusal veya yerel tarih dâhil olmak üzere bu fırsattan yararlanabilir.
- **Önemli Tarihler:** Başvuru için son tarih 11 Nisan 2021 Pazar günüdür. Başvuruları başarılı bulunanlar 30 Nisan 2021 Cuma günü bilgilendirilir. İlgili projelerin en geç 30 Temmuz 2021 Cuma günü tamamlanması gereklidir.
- **Kapsam:** APE platformuna yeni materyallerin eklenmesi, mevcut koleksiyonların iyileştirilmesi ve/veya dijital nesnelerin eklenmesini içerir. Hem dijitalleştirme ve dijital nesnelerin yüklenmesini hem de APE'de mevcut olan dijital nesnelerin üst veri bilgilerinin iyileştirilmesini içerebilir. Ayrıca, APE aracılığıyla Europeana'ya aktarılan nesneleri de kapsar

Başvuru sahipleri, hibeyi şu amaçlarla kullanabilirler:

- Yeni koleksiyonları dijitalleştirmek veya mevcut koleksiyonları daha yüksek kalitede dijitalleştirmek.
- Koleksiyonların APE ve Europeana'ya aktarımı için üst veri oluşturmak.
- Daha önce aktarılmış koleksiyonların üst veri bilgilerini geliştirmek. Bu fon ile, özellikle kişilere, yerlere veya konulara dair bağlantılı veri zenginleştirmeleri ve iyileştirmeler hedeflenmektedir. Bu faaliyetler için kitlesel kaynak kullanımı yöntemlerinden yararlanılması büyük oranda tavsiye edilmektedir.

- Gerekli işlemleri gerçekleştirmek için eklentiler, donanım veya yazılım satın almak (***APE'nin ticari yazılımların kullanımını aktif olarak teşvik etmediği unutulmamalıdır***). Bu tür bir satın almanın gerekçesi başvuruda ayrıntılı olarak açıklanmalıdır.
- Yukarıda belirtilen hedefler için gerekli tüm işlemleri gerçekleştirmek üzere iş gücü hesaplamasının, kişi-saat ödemesi detaylarının önden belirtilmesi ve yapılması gereklidir.

Bu hibenin, koleksiyonların dijitalleştirilmesine ve Europeana'da aktarım ve erişilebilirlik amacıyla metadata iyileştirmelerine odaklandığı unutulmamalıdır. Hibe, APE'nin sunduğu "Metadata ingestion grant"/"Üst veri alımı hibesi ile kombinasyon halinde kullanılabilir. Hibeler birlikte kullanılmak istendiği takdirde son başvuru tarihi 2 Mayıs 2021'dir.

Başvuru Rehberi:

Başvuru, çevrimiçi form aracılığıyla yapılmalıdır. Aşağıdaki paylaşılan bilgilerin sağlanması beklenmektedir.

- Yıllık cirosu dâhil başvuru sahibinin bağlı olduğu kuruma ait detaylar.
- Başvuru sahibinin bağlı olduğu kurumun APE ve Europeana'daki durumuna dair bilgi ve başvuranın ülkesinde ulusal, konu bazlı veya diğer toplayıcıları kullanıp kullanmadığı bilgisinin paylaşılması.
- Başvuru sahibinin hibe ile gerçekleştirmeyi planladığı dijitalleştirme ve alımın kapsamı, bu seçimin neden yapıldığı da dâhil olmak üzere hibenin kullanılmasıyla dijitalleştirme ve aktarım kapsamı, seçimin nedenleri (örneğin, koleksiyonların önemi, yaklaşan önemli bir güne ilişkin koleksiyonlar vb.) detaylıca açıklanmalıdır.
- Ayrıntılı bütçe, kişi-saat hesaplamalarının nasıl yapıldığı ve kurumdaki ilgili pozisyon için ortalama maaşın Euro cinsinden bilgisi detaylarıyla paylaşılmalıdır.

Başvuru İngilizce, Fransızca, Almanca, İtalyanca veya İspanyolca dillerinden biriyle doldurulabilir.

Hibe Alımı Sonrası Gerekli Çıktılar:

Başvuru sahibinin aşağıdaki bilgileri sağlaması gerekmektedir:

- Koleksiyonların APE'ye aktarımı veya Europeana kalitesinde üst veri iyileştirmesi, projede belirtilen şekilde yapılmalıdır. Aktarım, APE Üst veri değişim anlaşması (Metadata Exchange Agreement) temelinde tarafların imzaları sonrası gerçekleştirilecektir ve üst veri, dijital nesneler, Europeana'nın yönergelerine göre en az Kategori B ya da Kategori 3 kalitesinde olmalıdır. Aşağıda ilgili kalite kriterleri detayları ile verilmiştir.*
- Projenin sonunda, yapılan çalışmaları, koleksiyon tanımları, üst veri alanları, vb. özetleyen kısa bir rapor (maksimum 800 kelime) yazılması beklenmektedir.

***Europeana'nın yönergelerine göre Kategori B/Kategori 3 kapsamında üst veride aşağıdaki bilgilerin bulunması gerekmektedir:**

- Arşiv belgelerinin tanımı için kullanılan dil hakkında bilgi, bu dil materyalin dili ile aynı veya farklı olabilir.
- Bir oluşturma tarihi (gerektiği durumlarda günümüz tarihine uygun halde dönüştürülmüş tarihin de verilmesi).
- Arşiv belgelerinin asli sahibinin adı mutlaka belirtilmelidir (Creator).
- Ya bir konu başlığı ya da bir yer adı ya da her ikisi olacak şekilde üst veri alanına giriş yapılmalıdır.
- Yukarıda paylaşılan önceki üç bilgiden en az biri için bağlantılı açık veri (Linked Open Data) URI'sı (Uniform Resource Identifier) (örneğin, yaratıcı adları için Virtual International Authority File VIAF (Uluslararası sanal otorite dosyası), konular için Getty AAT (Getty/Sanat ve Mimari Dizini/Art & Architecture Thesaurus) veya konu başlıkları için Library of Congress Subject Headings (Amerikan Kongre Kütüphanesi Konu Başlıkları), lokasyon bilgileri için Geonames (Coğrafi veri tabanı) standartlarının kullanılması gereklidir.

Dijital nesneler için aşağıdaki kriterlerin sağlanması gerekmektedir:

- Dijital nesne için medya dosyasına doğrudan bir bağlantı (örneğin, jpeg, png, gif, pdf) ve URL'nin içerik başlığında geçerli bir Mime türü (Mime-type (Multipurpose Internet Mail Extensions type): farklı uzantılardaki dosya türlerini tanımlamak için kullanılan dosya kimlik tanımlayıcısı bir standarttır.) belirtmesi (örneğin, image/jpeg veya application/pdf) gereklidir.
- Dijital nesneler minimum 0,95 megapiksel boyut veya minimum 1.200 piksel genişlik özelliklerine sahip olmalıdır.
- Dijital nesnelerin yeniden kullanımlara izin veren bir lisans veya haklar beyanının uygulanması gereklidir (APE, 2024).

9 Nisan 2021 tarihinde yapılan ön başvurunun ardından 13 Nisan 2021 tarihinde nihai karar verilmeden önce yukarıda detayları paylaşılmış olan “gerekli çıktılar” maddelerinin karşılanabileceğinin detaylıca belirtilmesi APE tarafından istenmiş; ayrıca üst veri değişim anlaşmasının imzalanması gerekliliği de zorunlu tutulmuştur.

Bu noktada ilgili anlaşmanın imzalanmadan önce hukuki açıdan her iki kurumun haklarını korur, adil ve yararına olup olmadığı üniversite'nin hukuk birimi ile yapılan yazışmalar sonucunda öğrenilerek imzalanmasında bir sorun olmadığı ortaya çıkmıştır. İlgili istekler tamamlandıktan sonra 29 Nisan 2021 tarihinde hibenin kazanıldığı bilgisi ile Askeri Tarih Koleksiyonu projesi için başvuru kabul edilmiş ve 1 Mayıs 2021 itibariyle proje kapsamında koleksiyonun dijitalleştirilmesi çalışmaları ile danışman arayışı çalışmalarına başlanmıştır.

Mayıs 2021 ayının başında danışmanların çalışmalara dâhil olması ile birlikte Haziran 2021 sonu itibariyle 3365 dijital nesnenin dijitalleştirme, envanter dosyalaması, rötuş ve metadata tanımlamaları tamamlanmış ve CONTENTdm dijital varlık yönetim sistemine yüklemeler yapılmıştır. Böylece hibenin gerekliliklerinden birisi olan son detaylar da tamamlanarak .xml formatında projenin üst verileri ve dijital nesnelere bağlı ilgili tüm bağlantılar APE'ye iletilerek 31 Temmuz 2021 tarihinde tüm proje çalışmalarının tamamlanması hükmü de başarıyla yerine getirilmiştir. Ancak hibe başvurusu sırasında ya da proje bitiminde tarafların ön göremediği sistemler arası üst veri dosya formatlarında yaşanan farklılıklar sebebiyle .xml formatından APE'nin kullanmakta olduğu EAD formatına dönüştürme işlemi sonrasında bazı üst veri alanlarında bulunan dijital nesne linklerinin güncellenmesine ihtiyaç duyulduğu ortaya çıkmıştır.

Avrupa Arşiv Portalı'nın ana hedefi, Avrupa çapında tutulan çeşitli arşiv kaynaklarına kesintisiz erişim sağlayarak kullanıcıların beklentilerini karşılamaktır. Bunu başarmak için APE Proje takımı, EAD (Kodlanmış Arşiv Tanımı), EAC-CPF (Kodlanmış Arşiv Bağlamı-Tüzel Kişiler, Kişiler, Aileler), EAG (Kodlanmış Arşiv Kılavuzu) ve METS (Üst Veri Kodlama ve İletim Standardı) uluslararası XML (Genişletilebilir İşaretleme Dili) şemalarının ortak Avrupa profillerini geliştirmiştir. Bu standartlar temel formatlar olarak işlev görerek Avrupa Arşiv Portalı'nın Europeana'ya standartlaştırılmış veri sunmasını sağlamaktadır.

Her ortak kendi verilerini portala entegre etmeden önce, indirilebilen özel aracı uygulama veya portalın arka ucunda bulunan çevrimiçi aracı kullanarak bu ortak formata dönüştürebilmektedir. Bu dönüştürme ve doğrulama aracı ISAD(G), Genel Uluslararası Standart Arşiv Tanımı, kayıt yaratıcılarını tanımlamak için ISAAR-CPF (Tüzel Kişiler, Kişiler ve Aileler için Uluslararası Standart Arşiv Otoritesi Kaydı) ve arşiv kurumlarının kendilerini tanımlamak için ISDIAH (Arşiv Varlığı Olan Kurumları Tanımlamak için Uluslararası Standart) ile uyumlu veri tabanlarından vb. alınan mevcut verilere dayanmaktadır.

Avrupa Arşiv Portalı'ndaki arşiv içeriklerinin merkezi ve ortak veri yönetimi ve sunumu merkezi veri işleme yoluyla hazırlanmaktadır. Katılımcı kurumlar, veri hazırlama araçlarını (yani yaygın olarak kullanılan veri formatlarına dönüştürme ve doğrulama) yerel olarak masaüstü uygulamaları olarak mı yoksa merkezi portal uygulaması olan gösterge tablosunun bir parçası olarak mı kullanmak istediklerine kendileri karar verebilmektedirler.

APE, kütüphaneler, arşivler, müzeler ve görsel-işitsel koleksiyonlardan kültürel miras nesnelerini çevrimiçi olarak sunmaya yönelik çapraz alan yaklaşımı kapsamında arşiv materyallerini aranabilir ve bulunabilir hale getirmek için Europeana ile iş birliği yapmaktadır. Bu nedenle araç, Avrupa Arşiv Portalı'nda kullanılmak üzere tanımlanan EAD formatındaki bulgu yardımlarını Europeana Veri Modeli'nde (EDM) dijitalleştirilmiş arşiv birimlerine ilişkin kayıtlara dönüştürecek şekilde genişletilmiş ve büyük önem taşımaktadır.

Koç Üniversitesi'nin CONTENTdm sistemi üzerinden iletilen .xml formatından EAD formatına dönüştürme işlemleri sonrasında yaşanan üst veri link değişimi gerekliliği doğal olarak projenin belirlenen süre çerçevesinde bitmesine engel oluşturabilecek bir sorunu da beraberinde ortaya çıkarmıştır. Tarafların yaptığı ivedi

görüşmeler sonrasında her iki taraf yaşanan sorunla ilgili olarak ılımlı bir yaklaşım sergilemiş; ilgili üst veri linklerinde yapılacak güncellemeler proje ekibi tarafından en hızlı şekilde EAD sistemine uygun hale getirilecek ve bu sayede APE'nin belirlemiş olduğu hükümlülükler tamamıyla yerine getirilmiş sayılarak proje başarıyla tamamlanabilecektir. Burada yapılan görüşmeler projenin cezai hükümlerine maruz kalmamak adına oldukça önemli olmuştur. Tarafların projenin devam ettiği süre boyunca kurduğu olumlu iletişimin karar verme süreçlerine de etkisi olumlu olmuştur. Tüm güncellemeler tamamlandıktan sonra istenilen EAD formatı APE tarafına iletilmiş ve koleksiyon sayfaları oluşturularak APE portalı üzerinden sunulmaya başlanmıştır.

Koleksiyon kapsamındaki çalışmalar Eylül 2021 tarihinde koleksiyonun portala entegrasyonu ve APE'nin zorunlu kıldığı proje raporunun²¹ ardından başarıyla tamamlanmıştır. Son olarak APE dizini içerisinde kurumsal yöneticilik/adminlik yetkisi verilerek, yeni koleksiyon girişleri yapabilmek ya da olası üst veri değişimlerinde ilgili dijital nesneleri güncelleyebilmek de mümkün hale getirilmiştir. Aynı sistem üzerinden yapılan ayarlamalar ile Askeri Tarih Koleksiyonunun Europeana entegrasyonu da sağlanarak koleksiyonun uluslararası düzeyde erişimi de başarıyla sağlanarak görünürlüğünün artırılması da sağlanmıştır.

TURKEY	Koç Üniversitesi Suna Kiraç Kütüphanesi	https://www.archivesportaleurope.net/advanced-search/search-in-institutions/results-(institutions)?repositoryCode=TR-00000028922
--------	---	---

Resim 4. İçeriği Archives Portal Europe'ta Kullanıma Sunan Kurumların Listesi²²

Hibenin Türkiye'de ilk defa Koç Üniversitesi tarafından alınmasının yanı sıra tarafların kurduğu olumlu iletişim ve çözüm odaklı anlayış sebebiyle aynı zamanda ülke yöneticisi/country manager ünvanı da proje ekibine tahsis edilmiştir. Bu görev kapsamında temsilcilerin yeni hibe başvuruları ile ilgili bilgileri ulusal düzeyde duyurması, APE hakkında bilgi verici etkinlikler düzenlemesi, hibe başvurusu ile ilgili ulusal sorulara yanıtlar vermesi, deneyimlerini paylaşması vb. birçok konuda sorumlulukları olmuştur.

²¹ APE için hazırlanan rapor erişim linki:

https://www.archivesportaleurope.net/uploads/files/report-tk_f.pdf

²² APE Portalında aktif içerikleri bulunan kurumlara dair liste erişim linki:

https://www.archivesportaleurope.net/uploads/files/20240416_OnlyInstitutionsWithContent.pdf

Resim 5. APE Avrupa Arşiv Mirasına Yeni Bir Yaklaşım Etkinlik Poster

Belirli aralıklarla tüm ülke yöneticileri bir araya gelerek uluslararası bir kültürel miras kurumları iletişim ağı kurmanın yanı sıra; yeni arşiv stratejileri, standartları, vb. birçok konu hakkında bilgi paylaşım toplantıları da düzenlemektedir. APE ve Europeana tarafında tüm entegrasyonlar da tamamlandıktan sonra, taraflara uygun olan bir tarihte hem APE Portalı ve hibeleri ile Askeri Tarih Koleksiyonu'nun tanıtım çalışmalarını yapmak ve ülke yöneticiliğinin gerektirdiği görevleri yerine getirebilmek adına 1 Mart 2022 tarihinde **"APE: Avrupa arşiv mirasına yeni bir yaklaşım"** isimli bir kütüphane konuşma etkinliği de düzenlenmiştir. Türkiye'yi temsilen Koç Üniversitesi Kütüphanesi APE ülke yöneticiliği görevini halen sürdürmektedir.²³

²³ APE Ülke Yöneticileri Listesi Erişim Linki: <https://www.archivesportaleurope.net/about-us/who-we-are/>

3.3.4. Endangered Archive Programme (EAP) Musiki Muallim Ankara Devlet Konservatuvarı Koleksiyonu Fon Başvurusu / British Library

Arcadia Vakfı destek programlarından birisi olan Tehlike Altındaki Arşivler Programı²⁴ (EAP), Britanya Kütüphanesi'nin yürütücülüğünde 1950 öncesi arşiv belgeleri ve kültürel mirası koruma misyonu ile bu belgeleri mümkün olduğunca geniş kitlelere erişirmeyi amaçlamaktadır.

Bu misyonu başarıyla yerine getirebilmek için kurumlara yani başvuru sahiplerine arşivlerini dijitalleştirmeleri ve belgelemeleri için fon sağlamaktadır. 'Tehlike Altındaki', kaybolma veya bozulma riski altında olan ve bu tür materyalleri korumak için kaynakların ve fırsatların eksik veya sınırlı olduğu ülkelerde bulunan materyal anlamına gelir. 'Arşivler', el yazmaları, nadir basılı kitaplar, belgeler, gazeteler, süreli yayınlar, fotoğraflar ve ses kayıtları dâhil olmak üzere yazılı, resimli veya sesli formatlardaki materyalleri ifade eder. Materyaller, yirminci yüzyılın ortasından önceki herhangi bir zamana ait olmalıdır, ancak koleksiyon içerisindeki materyallerin çoğunluğu daha erkense, bir dereceye kadar yirminci yüzyılın ikinci yarısına geçen arşivler kabul edilebilmektedir. Orijinal materyalin bulunduğu ülkede kalması, fon kapsamında dijitalleştirilmiş materyallerin erişime açılması ve dijitalleştirilmiş materyallerin sıkıştırılmamış ham kopyalarının EAP ile paylaşılması temel ilkelere dendir (EAP, 2024).

EAP, öncelikle arşivlerin içeriğini kaydetmek ve korumak için dijitalleştirme projelerini finanse etmektedir. Projeler, uzun vadeli korumayı kolaylaştıran bir formatta dijital materyaller oluşturur ve bunların en az iki kopyası saklanır. Başvuru sahiplerine ait dijitalleştirilmiş arşiv materyalleri ait oldukları ülkede uygun bir depoda birincil kopya olarak saklanır ve Britanya Kütüphanesi'nde ise dijitalleştirilmiş ikincil kopya olarak saklanmaktadır. Materyallerin telif hakkı başvuru sahiplerinde kalacak şekilde gerekli sözleşme ve anlaşmalar yapılmaktadır. Bu sebeple, başvuru sahiplerinden projeye başlamadan önce gerekli tüm izinlerin alınması beklenmektedir. EAP web sitesi, araştırma, eğitim vb. gerekçelerle ilgili dijital koleksiyonlara erişim sağlayabilir.

²⁴ Tehlike Altındaki Arşivler Programı Erişim için bakınız: <https://eap.bl.uk/>

EAP, araştırmacıların dijitalleştirme yoluyla kültürel açıdan önemli arşivleri belirlemelerini ve korumalarını sağlamak için her yıl yaklaşık 30 farklı fon olasılığı sunmaktadır. İlgili programlar aşağıdaki fon türlerine yönelik sunulmaktadır. Bunlar genellikle Mayıs/Haziran aylarında verilmekte ve normalde her yıl Ağustos/Eylül aylarında başlamaktadır. Ancak başvuru tarihlerinde değişikliklerin yapılabilėi de gözlemlenmiştir. Bu sebeple ilgili sayfaların belirli aralıklarla incelenmesi gerekmektedir.

- **Pilot projeler**, bir anket aracılığıyla büyük bir projenin potansiyelini araştırmayı içerebilir veya küçük dijitalleştirme projeleri olabilir. Maksimum süre: 12 ay. Bütçe sınırı: 15.000 £.
- **Büyük projeler**, bir veya birden fazla koleksiyonun dijitalleştirilmesi ve kataloglanması için tasarlanmıştır. Bu tür fonlar dijitalleştirme için gerekli korumayı içerebilir ve ayrıca materyali ülke içinde daha güvenli bir yere/kuruma taşıyabilir. Maksimum süre: 24 ay. Bütçe sınırı: 60.000 £.
- **Alan projeleri**, büyük projelere benzer, ancak ölçek ve hedefler açısından daha büyüktürler. Başvuru sahiplerinin, arşiv koruma çalışmalarında başarılı bir geçmişe sahip olduklarını ve büyük çaplı bir projeyi yürütebilecek kapasiteye sahip bir kuruma bağlı olduklarını göstermeleri zorunludur. Her fonlama turunda en fazla iki alan projesi hibesi verilebilmektedir. Maksimum süre: 24 ay. Bütçe sınırı: 150.000 £.

Bu kapsamda aşağıda Suna Kıraç kütüphanesinin ilgili büyük projeler fonuna başvuru süreçleri aktarılmıştır:

2021 yılında “ARCADIA: A Charitable Fund of Lisbet Rausing & Peter Baldwin” tarafından desteklenen ve Britanya Kütüphanesi tarafından değerlendirilecek olan “Endangered Archives Program” fonu kapsamında VEKAM Kütüphanesi zel koleksiyon ve arşivlerinde bulunan “Ankara Konservatuarı: Musiki Muallim Mektebi” projesi ile 60,000 pound’luk fon ile btelendirilecek projelerin değerlendirildiği “major project grants” büyük projeler fonları çerçevesinde başvuruda bulunulmuştur. Tüm başvuru süreçlerine başlamadan ve 15 Kasım 2021 n başvuruya ait son tarih öncesi tüm fon başvurularında yapıldığı üzere ilgili bir fon takip komitesi kurulmuş ve bu kapsamda EAP Başvuru Rehberi “Endangered Archives Programme Guidance For

Applicants”²⁵ tüm ince detaylarıyla incelenmiştir. Aşağıda bu maddeler fon başvurusuna uygunluk kapsamında paylaşılmıştır:

- Program kapsamında, çeşitli materyal türlerinin dijitalleştirilmesi için başvurular kabul edilmektedir:
 - Nadir basılı kaynaklar (kitaplar, süreli yayınlar, gazeteler, haritalar, efemera, vb.),
 - Herhangi bir dildeki el yazmaları,
 - Görsel materyaller (çizimler, tablolar, baskılar, afişler, fotoğraflar, vb.),
 - Ses kayıtları ve film görüntüleri,
 - Diğer nesneler ve eserler, genellikle bir belge arşiviyle ilişkilendirildiklerinde.
- Program kapsamında, bir projenin ana odağı olarak aşağıda belirtilen çalışmalara fon sağlanmayacağı belirtilmiştir:
 - Sözlü tarihlerin oluşturulması,
 - Yeni ses veya video kayıtlarının oluşturulması,
 - 20. yüzyılın ortalarından itibaren tarihli materyallerin dijitalleştirilmesi.
- Materyallerin, herhangi bir tema veya kültürün herhangi bir yönü ile ilgili olabileceği belirtilmiştir. Ancak, Program genellikle Batı Avrupa veya Kuzey Amerika'da bulunan arşivler için yapılan başvuruları desteklememektedir.
- Başvuru sahipleri, arşivin bulunduğu ülkede çalışacak bir arşiv ortağı belirlemelidir. Temel bir ilke olarak, hiçbir orijinal arşiv materyali kendi ülkesinden ayrılamaz. Tek istisna, materyalin dijitalleştirme için geçici olarak başka bir yere taşınmasının kaçınılmaz olması durumudur.
- Ödül verildiğinde, asıl başvuru sahibi proje lideri olur ve EAP tarafından belirlenen ekipman ve standartları kullanarak arşivi dijitalleştirmek ve kataloglamakla sorumlu bir ekibi yönetir.
- Dijital kopyalar, arşivin bulunduğu ülkedeki uygun ya da ait olduğu kuruma teslim edilmelidir. İkinci bir dijital kopya ise Britanya Kütüphanesi'ne gönderilmelidir. Britanya Kütüphanesi'ne gönderilen kopyalar, Hibe Anlaşması'nda belirtilen kullanım ve erişim türlerine uygun olarak erişime sunulmalıdır.

²⁵ EAP Başvuru Rehberi Erişim Linki: <https://eap.bl.uk/sites/default/files/2021-09/Guidance%20for%20Applicants%20September%202021.pdf>

- EAP Programı, yalnızca çevrimiçi olarak erişime sunulabilecek materyallerin dijitalleştirilmesini finanse edecektir. Eğer telif hakkı veya gizlilik kısıtlamaları bunu engelliyorsa, materyaller dijitalleştirilemez.
- Başvuru süreci iki aşamalıdır. Tüm başvuru sahipleri değerlendirme için bir ön başvuru sunmak zorundadır. Tüm başvurular İngilizce olarak yazılmalıdır. Bütçeler İngiliz sterlini (GBP) cinsinden sunulmalıdır.
- Ön başvurular, Britanya Kütüphanesi tarafından değerlendirilir. Başvuru sahipleri ön aşamada başarılı olursa, ikinci aşamada ayrıntılı bir başvuru yapmaları ve bir referans sunmaları istenir. Ayrıntılı başvurular, dış bağımsız hakemlerle ve Britanya Kütüphanesi personeliyle de istişarede bulunan Uluslararası danışma kurulu tarafından değerlendirilir. Başvuruları başarılı bulunan başvuru sahiplerine teklifler Mayıs ayında yapılır. Tüm teklifler bir risk değerlendirmesine tabidir; bu aşamada proje önerisinde küçük düzeltmeler yapılması gerekebilir.

Başvurular genellikle aşağıdaki üç kriter baz alınarak değerlendirilmektedir.

- Arşiv İçeriği
- Proje Ekibi
- Proje Planı

Bu başlıkları kısaca açıklamak gerekirse:

Arşiv İçeriği:

- **Tehlike Durumu:** Başvuru sahipleri, materyalin ihmal ve/veya çevresel tehditler nedeniyle savunmasız olduğunu ve materyali koruma konusunda acil bir ihtiyaç olduğunu göstermelidir.
- **Araştırma Değeri:** Başvurular, arşivin ne derece nadir veya benzersiz olduğunu, kültürel önemini ve araştırma için potansiyel bir kaynak olarak değerini göstermelidir.
- **Materyalin Yaşı:** Başvuru sahipleri, materyalin 20. yüzyılın ortasından önceye ait olduğunu göstermelidir.

Resim 6. Başvuruda Sağlanan Arşiv Materyalinin Durumunu Gösterir Kanıtlar²⁶

- Materyali dijitalleştirme ve çevrimiçi olarak araştırma için erişime sunma konusunda **yasal ve etik haklar**. Başvuru sahipleri, materyallerin dijitalleştirilmesi ve erişime sunulması için koleksiyon sahiplerinin iznine sahip olmalıdır. Ayrıca, materyalin bulunduğu ülkedeki telif hakkı durumunu ve bunlarla ilgili veri koruma sorunları olup olmadığını anlamalı ve kanıtlamalıdır.

Proje Ekibi:

Başvurular, önerilen ekip hakkında aşağıdaki bilgileri içermelidir:

- **Başvuru Sahibinin Geçmişi:** Başvuru sahipleri, projeyi başarıyla yönetip tamamlamak için gerekli deneyime sahip olduklarını göstermelidir. Ayrıntılı aşamadaki başvurular, Asıl başvuru sahibinin eksik olduğu becerileri veya deneyimleri sağlayabilecek üç adede kadar yardımcı başvuru sahibi içerebilir.
- **Proje Ekibindeki Beceriler:** Başvuru sahipleri, projenin ihtiyaç duyacağı becerileri tanımlamalıdır. Örneğin; dil becerileri, proje yönetimi ve finansal

²⁶ Ankara Devlet Konservatuvarı (Musiki Muallim Mektebi), Koç Üniversitesi VEKAM Kütüphanesi ve Arşivi.

beceriler, dijitalleştirme ve kataloglama becerileri, ekipman kullanımı ve hassas materyallerle başa çıkma konusunda teknik beceriler. Ekibin bu gereksinimleri karşılayan kişilerden oluşması sağlanmalıdır.

- **Ekibin Bilgisi:** Başvuru sahibi ve önerilen ekip, materyali, durumunu, araştırma ve kültürel değerini anlamalıdır. Arşivdeki materyallerin ilgili dillerinin ve yazı sistemlerinin bilgisine sahip olduklarını belirtmelidirler.

Proje Planı:

Başvuru, aşağıdaki soruların nasıl ele alındığını gösteren etkili bir planın özetini içermelidir:

- **Uygulanabilirlik:** Başvuru sahipleri, projenin pratik ve lojistik yönlerini anlamış olduklarını göstermelidir: Zaman çerçevesi makul mü? Ekip belirtilen zamanda mevcut mu? Bir risk değerlendirmesi yapıldı mı? Tüm maliyetler dikkate alındı mı? Finansmanı kim denetleyecek? sorularının cevapları yanıtlanmış olmalıdır.
- **Yerel Kapasite Geliştirme:** Mümkün olduğunca, başvuru projesi, arşivin bulunduğu bölgede gelecekteki arşivleme ve dijitalleştirme çalışmalarını gerçekleştirme fırsatı yaratmalıdır. Başvurular, projenin tamamlanmasından sonraki dönemi kapsayan bir plan içermeli, ekipmanla ne yapılacağını ve ekibin eğitim ve deneyiminin nasıl daha ileriye taşınacağını açıklamalıdır.
- **Bütçe:** Bütçe, proje türü için belirlenen limit içinde olmalıdır. Başvuru sahipleri, tüm ekipman, maaş ve seyahat maliyetlerinin gerekçelerini sağlamalı ve bütçenin iyi bir maliyet performansı sunduğunu göstermelidir. Ev Sahibi Kurumlar, bu maliyetlere uygun finansal katkıda bulunmalıdır.

Başvuru için uygunluk kriterleri ise detaylarıyla aşağıda belirtilmektedir:

- Tanınmış bir İngiliz veya yurtdışındaki üniversite veya benzer yükseköğretim kurumunda görevde olan herhangi bir öğretim üyesi ve kayıtlı bir lisansüstü araştırmacı. Doktora adayları yalnızca başvurunun hibe ve proje yönetimi konusunda kanıtlanmış bir geçmişe sahip olmaları durumunda dikkate alınmaktadırlar. Bu durumda, proje ile ilgili onayı ve projenin doktora ile nasıl ilişkili olduğunu belirten bir destek mektubu, adayın danışmanından alınmalıdır.

- Tanınmış bir arşiv, ulusal veya araştırma kütüphanesi, ya da benzer bir kurumda özel koleksiyonlardan sorumlu olan arşivciler ve kütüphaneciler.

Ev Sahibi Kurumlar:

- Tanınmış ve ticari olmayan kurum (eğitim, araştırma veya arşiv/kütüphane yönetimi) olmaları gereklidir. Ev sahibi kurum, fonları alıp yönetmekten ve bütçe hesaplarını düzenli olarak EAP Ofisi'ne sunmaktan doğrudan sorumlu olacaklardır. Genellikle, başvuru sahibi, Ev sahibi kurumda çalışmaktadır.
- Olağanüstü durumlarda, yukarıda tanımlanan bir kuruma bağlı olmayan Başvuru Sahipleri, EAP ekibinden izin alarak bağımsız araştırmacı olarak başvurabilirler. Bu durumlarda, başvuru sahipleri, referanslar, ilgili deneyim detayları ve başarılı benzer projeleri teslim etme geçmişlerini sağlamak zorunluluğundadırlar. Bu tür başvurularda, başvuru sahibi Britanya Kütüphanesi'nin kurumsal garanti olarak kabul edilmesini ve Britanya Kütüphanesi'nin ek prosedürlerine ve gereksinimlerine uymayı kabul eder. Nihai rapor aşamasında, başvuru sahibi, projenin finansal hesaplarının EAP ofisine sunulmadan önce uygun nitelikli ve bağımsız bir profesyonel tarafından doğrulanmasını üstlenmekle mükelleftir.

Arşiv Ortağı: (Gerektiği durumda)

- Projenin yürütüldüğü bölgede bulunan, projenin oluşturduğu dijital materyalin uzun vadeli korunmasını sağlayabilecek ve uygun olduğunda orijinalere erişim sağlayabilecek bir arşiv, kütüphane veya benzer bir kurum.

Proje bütçesi kapsamında başvurunun değerlendirmeye aldığı kalemlerin bilinmesi oldukça önemlidir. Bu kapsamda gerek proje bütçesi gerekse proje planlarının doğru hazırlanabilmesi için aşağıda paylaşılan başlıkların detaylarına hâkim olmak gereklidir:

- Dijitalleştirme ve kataloglama ile ilgili görevlerde yardımcı olan proje personelinin ücretleri veya maaşları. Akademik bir kişinin resmi öğretim görevlerinden uzak bir süre sahada bulunması gerektiğinde öğretim değişim ücretleri ve bir başvurucunun uzun süre sahada bulunması gerektiğinde maaş katkıları.
- Materyalin kataloglanması ve dijitalleştirilmesi maliyetleri, ekipman satın alma ve materyalin arşive taşınması ve kurulumu, orijinal materyalin temel koruma

önlemleri için, örneğin asitsiz saklama kutuları gibi maliyetleri içerebilir. Ancak arşiv genel giderleri veya işletme maliyetleri bütçeye dâhil edilemez.

- Seyahat ve harcırah masrafları, doğrudan ilgili birim işlemleri ve malzemeleri.
- Eğitim maliyetleri. EAP Programı, koleksiyonların uzun vadede korunması ve yönetilmesini hedefleyerek, yerel kapasiteyi geliştirmeyi de amaçlamaktadır. Bu nedenle, başvuru sahiplerinin mümkünse yerel personel için eğitim ve profesyonel gelişim başlıklarını hibe önerilerine dâhil etmeleri beklenmekte hatta teşvik edilmektedir. Bu eğitim, arşiv koleksiyonu yönetimi veya dijitalleştirme tekniklerinde teknik eğitim gibi alanlarda olabilir.
- Dijital koleksiyona ev sahipliği yapacak bir proje web sitesi geliştirme maliyeti. Özellikle yerel halkı bilgilendirmeyi amaçlayan konferans konuşmaları veya halka açık eğitim amaçlı sergiler gibi proje sonuçlarının yaygınlaştırılması da beklenmektedir.
- Uygun olmayan maliyetler arasında ise kurumsal genel giderler, sermaye binası ve yenileme projeleri, her türlü inşaat işi, rutin altyapı ve personel maliyetleri, orijinal materyallerin fiziksel olarak korunması, kapsamlı kataloglama veya arşiv yönetimi yer almaktadır.
- EAP programı, arşiv materyali satın almak için fon sağlamaz. İstisnai durumlarda, materyal sahiplerine belirli bir tazminat ödemesi yapılması gerekebilir, ancak bu ödemeler başvuru aşamasında tam olarak gerekçelendirilmiş ve maliyetlendirilmiş olmalıdır.

EAP fonu 1950 öncesine tarihlenen arşiv materyallerini içeren ve siyasal, kültürel veya fiziki kondisyon açısından tehlikede olan koleksiyon projelerini desteklemektedir. Bu sebeple içeriği ile ön başvuruya uygun olan ve fiziki olarak Koç Üniversitesi Suna Kırâç Kütüphanesi'ne bağlı bulunan VEKAM Kütüphanesi'nde bulunan Musiki Muallim Ankara Devlet Konservatuarı Koleksiyonu ile başvuru yapılması SKL fon komitesi kararıyla onaylanmıştır. Ön başvurusu yapılmış "Ankara State Conservatory historical photographs and documents archive Project/Musiki Muallim Devlet Konservatuarı tarihi fotoğraflar ve belgeler Arşiv Projesi" için detaylı başvuru yapılabileceği bilgisi EAP tarafından paylaşılmış ve Şubat 2022 tarihinde, detaylı başvuru raporu, erişim izin ve telif hakkı formu, hakem değerlendirme raporu iletimi de başarıyla gerçekleştirilmiştir.

Mayıs 2022’de Britanya Kütüphanesi ile yapılan görüşme çerçevesinde Koç Üniversitesi Suna Kıraç Kütüphanesi birim kütüphanesi VEKAM Kütüphanesi ile yapılan başvurunun başarılı olduğu bilgisi paylaşılmış ve koleksiyonun 59.998£ (İngiliz sterlini) değerinde bir fon ile destekleneceği belirtilmiştir. Haziran 2022’de Britanya Kütüphanesi Hibe Anlaşması/British Library Grant Agreement ve risk değerlendirme raporlarının da hazırlanarak kurumlararası imzalanması ile çalışmalara resmi olarak başlanmıştır. Proje başlangıç ve bitiş tarihleri ise bu anlaşma gereğince Kasım 2022-Kasım 2024 arasında olacak şekilde belirlenmiştir. Fona ilişkin teknik ve finansal çalışmalar yürütülmüş bütçe kalemlerinin planlanması ve fon kapsamında projede çalışacak ekibin oluşturulması için personel alım süreçlerinin geliştirilmesinin yanında tarama süreçlerinin başlatılabilmesi için gerekli teknik materyallerin satın alım süreçleri de başlatılmıştır. Proje kapsamında EAP Arşiv malzemelerinin fotoğraflanması ve taranması için yönergeler, EAP Kataloqlama Yönergesi dikkatlice incelenerek dijitalleştirilmesi gereken arşiv materyallerinin tasnifi, düzenlenmesi, metadata çalışmalarının geliştirilmesi ve Britanya Kütüphanesi tarafından gönderilen Listing Template excel şablonuna uygun hale getirilmesi için çalışmalara başlanmıştır.

EAP tarafından iletilen “Listing Guidelines/Listeleme Yönergesi” kapsamında EAP projesi iş akışı 9 adımda özetlenmektedir. Bu adımların doğru şekilde tamamlanması projenin başarılı bir şekilde teslim edilebilmesi için büyük önem arz etmektedir. Bu adımlardan biri olan ön üst veri tanımlama anketinin doldurularak EAP’a proje başında iletilmesi projenin üst veri çalışmalarının doğru bir şekilde tanımlamalarının yapılabilmesi adına oldukça dikkatli doldurulmalıdır. İletilen anket ile EAP tarafından kataloglama, listeleme, üst veri hiyerarşi yapısı, otorite kayıtları vb. birçok konuda önerilerin yanı sıra proje özelinde “Listing Template/Listeleme Şablonu” ileilmektedir.

Şekil 2. EAP Proje İş Akışı ve Kilometre Taşları

EAP iletilen şablonun doğru bir şekilde doldurulabilmesi ve belgelerin kataloglanabilmesi adına en önemli özelliklerinden bazılarını gösteren bir ekran kaydı da almıştır.²⁷

HELP	1. Institutions of Deposit	2. Description	3. Individual_Family_Institution	4. Technical Details-Images
				Controlled Lists

Şekil 3. EAP Liste Şablonu Çalışma Sayfaları

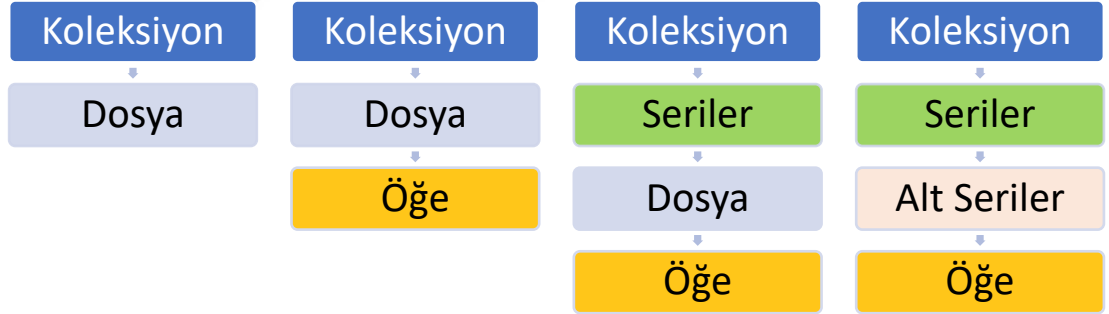
Liste şablonu içerisinde bulunan 6 başlığı kısaca açıklamak gerekirse:

- **Yardım:** Materyallerin bölüm ve tarih sütunlarını doldurmak için rehberlik sağlayan bazı önemli bilgileri barındırır.
- **Depo Kurumları:** Orijinal materyalleri saklayacak veya materyallerin kopyalarını alacak olan ilgili kurum bilgileri bu alana girilir.
- **Açıklama:** Dijitalleştirilen arşivlerin kataloglama ve üst veri çalışmaları bu bölümde yapılır.

²⁷ EAP Listeleme Şablonu Ekran Kaydı Linki: <https://youtu.be/S7UZAMZsqmk>

- **Birey-Aile-Kurum:** Materyalle bağlantılı olan önemli kişiler, aileler veya kurumlar hakkında biyografik veya idari bilgiler buraya kaydedilir.
- **Teknik Detaylar-Resimler:** Proje sırasında resim çekimi için kullanılan kamera ve yazılım gibi teknik detaylar burada sağlanır.
- **Kontrol Edilen Listeler:** Bu çalışma sayfası, açıklama çalışma sayfasındaki aşağıdaki sütunlarda seçilebilen (açılır menü) terimlerin listelerini gösterir:
 - İçerik Türü
 - İlgili Konular
 - Alternatif Takvimler
 - Materyalin Dilleri
 - Materyalin Yazı Dilleri

Açıklama alanına kataloglama ve üst veri çalışmalarının yapılabilmesi için bir diğer önemli ana unsur ise eldeki materyalin koleksiyon, dosya, seriler, alt seriler, öge EAP hiyerarşik yapısında hazırlanmasıdır. Bu kapsamda EAP uygun hiyerarşik yapıları aşağıdaki gibi belirlemiştir:

Şekil 4. EAP Projelerinde Kullanılan Tipik Arşiv Hiyerarşilerine Örnekler

Bu noktada EAP, ön üst veri anketi çerçevesinde belirlenen hiyerarşik yapıda değişiklik isteyebilir ya da alternatif daha etkin yöntemler önerebilir. Bu sebeple bu kısmın koleksiyon genelinde doğru bir şekilde belirlenmesi sonrasında yaşanabilecek geri dönülemez hataların önüne geçebilmek adına da oldukça önemlidir.

Kasım 2022 itibari ile resmi olarak başlayan proje çalışmaları 2023 yılı itibari ile hız kazanmıştır. 2023 yılında EAP projesi kapsamında arşiv materyalleri üzerinde metadata oluşturma çalışmaları yapılmış, çift dilli ilerleyebilmek adına çeviri hizmet alımları yapılmıştır. Metadata çalışmaları çift dilli olarak Britanya Kütüphanesi

tarafından iletilen “Listing Template” excel şablonuna ve kütüphane dijital varlık yönetim sistemi CONTENTdm’e uygun halde hazırlanarak girişleri yapılmıştır. Satın alınması planlanan tarayıcı cihazı 2023 yılı itibari ile fon kapsamında kuruma kazandırılmıştır. Konservasyon çalışmalarının devamlılığının sağlanabilmesi amacıyla arşiv depolama materyalleri kapsamında gereksinim analizi yapılarak satın alınacak arşiv saklama ve koruma materyalleri belirlenmiştir. 2023 yılında belirlenen malzemeler bütçeye uygun olarak satın alınmıştır.

Fon sağlayıcı ile imzalanan sözleşmeye uygun olarak Mayıs ve Kasım aylarında iki ayrı ara rapor hazırlanarak Britanya Kütüphanesi fon ekibine iletilmiş ve yapılan değerlendirmeler sonucunda raporlara onay alınmıştır. Her bir rapora alınan onaylar sonrasında Britanya Kütüphanesi tarafından yapılan 15.000 poundluk ödemeler fon bütçesine aktarılmıştır. 2023 yılı kasım ayı itibari ile projenin ilk yılı sorunsuz bir şekilde tamamlanmış ve 2024 yılı içerisinde yapılması planlanan çalışmalar üzerinde değerlendirmelere devam edilmiştir. Mayıs ayı interim/ara rapor iletilmiş ve onayı alınmıştır. 31 Ekim 2024 tarihinde tamamlanması planlanan Musiki Muallim Ankara Devlet Konservatuvarı Koleksiyonu çalışmaları için iş süreçleri hızlı bir şekilde devam etmektedir. Ağustos 2024 tarihi içerisinde proje kapsamında EAP ve Britanya Kütüphanesi tarafından istenilen final raporu, metodoloji raporu, proje tamamlama formu dokümanları hazırlanmış ve İngiltere’de bulunan Britanya Kütüphanesi’ne fonun şartları gereği gönderimi yapılacak ikinci kopyaları barındıracak harici bellek de kargolanmak üzere hazır hale getirilmiştir.

3.3.5. Modern Endangered Archive Program (MEAP) Keskin Color Kartpostal Koleksiyonu Fon Başvurusu UCLA Library

Arcadia Vakfı tarafından desteklenen ve Kaliforniya Üniversitesi, Los Angeles (UCLA) Kütüphanesi tarafından yürütülen Modern Tehlike Altındaki Arşivler Programı²⁸ (MEAP), 20. ve 21. yüzyıllara ait tehlike altındaki arşiv materyallerini belgeleyen, dijitalleştiren ve erişilebilir kılan projeleri finanse etmektedir. MEAP genel olarak aşağıda belirtilen adımlara kendisini adanmıştır:

- Siyasileştirilmiş ve ulusallaştırılmış, birden fazla sesi ve bakış açısını en aza indiren veya susturan tarihsel anlatılara meydan okumak için dünyanın dört bir yanından kültürel ve tarihi materyallere açık erişim sağlamak.

²⁸ Ayrıntılı bilgi için bakınız. <https://meap.library.ucla.edu/>

- Arşivsel koruma için sınırlı kaynaklara sahip, dünyanın bazı bölgelerinden, risk altındaki kültürel mirasın dijital olarak korunmasını sağlamak.
- Dünya çapında dijital koruma kapasitesini genişletmek ve fon süresinden sonra da devam edebilecek bir açık erişim kültürü oluşturmak (MEAP, 2024).

Bu kapsamda amaçlarını gerçekleştirebilmek için UCLA Kütüphanesi MEAP Programı çerçevesinde arşiv malzemelerinin veya mevcut dijital varlıkların düzenlenmesi, toplanması, dönüştürülmesi ve tanımlanmasına yönelik projeler için dört düzeyde finansal destek sağlamaktadır:

- **Bölgesel Hibeler:** Üç veya daha fazla kurum, aile arşivleri veya arşivsel belgeler içeren depolarda bulunan kültürel miras materyallerini içeren; ancak tek bir tema, topluluk veya tarihi olayla ilgili dijital koleksiyonlar oluşturmak için kullanılmak üzere verilmektedir. Projeler, fiziksel olarak tek bir yerde tutulmayan materyaller için bulunabilirliği sağlayan dijitalleştirme ve üst veri oluşturmaya odaklanmalıdır. Bu hibeler, iki yıla kadar sürecek çalışmalar için 100.000\$ dolara kadar finanse edilmektedir. Proje, temsili toplulukların ve paydaşların dijitalleştirme ve tanımlama sürecine dâhil edilmesini sağlayan eğitim ve topluluk katılımını gerektirmektedir. Bölgesel hibeler tek bir ev sahibi kurum tarafından düzenlenir ve daha önce bir MEAP hibesini tamamlama deneyimi olan biri tarafından yönetilmelidir.
- **Proje Hibeleri:** Proje hibeleri, arşiv içeriğini dijitalleştirmek veya hâlihazırda dijital olan varlıkların kürasyonunu yapmak için kullanılabilir. Hibe ile finanse edilen projeler, görüntüleme, içerik tanımlama (metadata oluşturma) ve dijital varlık teslimi dâhil olmak üzere dijitalleştirmenin tüm yaşam döngüsünü ele almalıdır. Bu hibeler, iki yıla kadar çalışma için 70.000\$ dolara kadar finanse edilmektedir. Dijitalleştirme başlamadan önce projeler iyi organize edilmelidir. Arşiv malzemesini değerlendirmek ve incelemek için önemli bir zamana ihtiyaç olan projeler için, planlama hibesine başvurulması önerilmektedir.
- **Planlama Hibeleri:** Gelecekteki dijitalleştirme çalışmaları için koleksiyonları değerlendirmek veya envanter listelerini çıkarmak için kullanılabilir. Başarılı projeler, koleksiyonları belgeleyen ve dijitalleştirmeye hazırlayan değerlendirme raporları veya materyal düzeyinde envanter listeleri oluşturmayı sağlar. Bu hibeler, bir yıla kadar sürecek çalışmalar için 20.000\$ dolara kadar finanse edilmektedir.

- **Acil Durum Hibeleri:** Acil durum hibeleri, 10.000\$ dolara kadar ve 6 aylık çalışma için normal finansman döngüsünün dışında kullanılabilir. Acil durum hibesine başvurmak için davet edilmeniz gerekmektedir. Bu kapsamda bilgi almak ve tehlike altındaki koleksiyon ve dijitalleştirmeye neden acil ihtiyaç duyulduğu hakkında MEAP'ın belirtmiş olduğu adrese e-posta göndererek bilgi verilmesi gereklidir (MEAP 2024).

Aşağıda Suna Kırac Kütüphanesi'nin MEAP Proje fonuna başvuru süreçleri aktarılmıştır:

2021'de "ARCADIA: A Charitable Fund of Lisbet Rausing & Peter Baldwin" tarafından desteklenen ve UCLA Library tarafından değerlendirilecek olan "Modern Endangered Archives Program" fonu kapsamında yine 2021 yılı içerisinde Suna Kırac Kütüphanesi Özel Koleksiyonlar ve Arşiv'ine dâhil edilen "Keskin Color Kartpostal ve Fotoğraf Koleksiyonu" ile o yıl 50,000 dolarlık fon ile bütçelendirilmesi planlanan "grant project" proje hibesine ön başvuruda bulunulması kararlaştırılmıştır. Projenin uygunluğu için MEAP'ın belirlemiş olduğu ve aşağıda paylaşılmış olan uygunluk koşulları değerlendirilmeye alınarak ön başvuruda bulunulmuştur:

- **Proje Uygunluğu**

MEAP, arşiv materyallerini veya mevcut dijital varlıkları organize etmek, toplamak, dönüştürmek ve tanımlamak için projeleri desteklemektedir ve ilgili materyaller aşağıdaki kapsamda yer almalıdır:

- **Materyallerin Yaşı:** 20. yüzyılın başlarından günümüze kadar olan materyaller desteklenir, tercihen çoğunluğu 1950'lerden sonraki dönemlere ait olmalıdır.
- **İçerik:** Materyaller tarih, toplum, kültür ve politika gibi konuları belgelemeli; tercihen toplumsal adalet, insan hakları ve yeterince belgelenmemiş topluluklara vurgu yapmalıdır.
- **Coğrafi Odak:** Kuzey Amerika ve Avrupa dışındaki bölgelerden gelen materyaller tercih edilir. Afrika, Karayipler, Orta Amerika, Latin Amerika, Orta Doğu, Orta Asya, Güney ve Güneydoğu Asya ile Okyanusya'dan başvurular teşvik edilmektedir.
- **Format:** Materyaller baskı, ses, video, fotoğraf, efemera ve doğuştan dijital belgeler (bloglar, cep telefonu videoları, web sayfaları, 3D

görüntüler, manyetik bantlar ve sosyal medya içerikleri dâhil ancak bunlarla sınırlı olmamak üzere) gibi çeşitli formatlarda olabilir.

Yukarıdaki koşullar da göz önünde bulundurulduğunda “Keskin Color Kartpostal Koleksiyonu” ile “Türkiye’nin Retrospektifi: 1950-2000 Yılları Arasında Türkiye’de Seyahat/Turkey’s Retrospective: Travel Around Turkey 1950-2000” proje başlığında ön başvuru 15 Kasım 2021 tarihinde yapılmıştır. Suna Kırac Kütüphanesi tarafından yapılan başvuru, fonun iki aşamalı değerlendirme sürecindeki ilk değerlendirmede başarılı olmuş ve başvuru kapsamındaki ikinci aşamaya geçilerek detaylı başvuruya yönelik çalışmalar ile devam etmiştir. İkinci başvuruya yönelik son tarih 14 Şubat 2022 olup, detaylı başvuru ile birlikte 28 Şubat 2022 tarihine kadar hakem raporunun da tamamlanabilmesi adına hakem olarak belirlenecek kişinin bilgilerinin UCLA Kütüphanesi ile en kısa zamanda paylaşılması ve hakem raporu süreçlerinin başlatılması da gerekmiştir. Zamanında tamamlanan detaylı başvuru, hakem raporu sonrası fona yönelik sonuçların Kasım 2022 tarihinde açıklanacağı UCLA Kütüphanesi tarafından belirtilmiştir. Ancak ne yazık ki detaylı başvuru sonrasında proje başvurusu olumlu sonuçlanmamıştır.

Başvurunun kabul edilmemesine sebep olarak yapılan geri bildirim ise aşağıda paylaşılmıştır:

- Başvuruyu inceleyen yönetim kurulu Keskin Color Kartpostal Koleksiyonu’ndaki kartpostalların şu an acil olarak tehlike altında olduğu kanısına varmamıştır. Ek olarak fon başvurusunda önerilen bütçe miktarının nereye harcanağının yeterli netlikte olmadığı gözlenmiştir.

Özellikle UCLA Kütüphanesi tarafından gelen bilgiler ışığında bütçe çalışmalarının açıklık ilkesine uygun olacak şekilde hazırlanması gerekliliğine dikkat edilmesi ve gelecek başvurularda belirlenecek koleksiyon ya da materyallerin seçiminde dikkat edilecek hususlar kapsamında da önemli bilgiler sağlamıştır.

3.3.6. Modern Endangered Archive Program (MEAP) Josephine Powell Koleksiyonu Fon Başvurusu UCLA Library

Josephine Powell Koleksiyonu, ABD’li fotoğraf sanatçısı, koleksiyoner ve gezgin Josephine Powell’ın (1919-2007), Anadolu köylerinin ve göçebelerin kültür ve yaşamına dair objeler ile fotoğraf ve belgelerden oluşan koleksiyondur.

2022 yılında olumsuz sonuçlanan MEAP “grant project” çerçevesinde başvurusu yapılan “Keskin Color Kartpostal ve Fotoğraf Koleksiyonu” projesi sonrası bir sonraki plan bu fona başka bir koleksiyon ile mevcut deneyimlerimizi de kullanarak tekrar başvurmak yönünde olmuştur. O dönem içerisinde fon başvurusu için gerekli hazırlıklar yapılmıştır.

2022 yılı ikinci yarısında ARCADIA Vakfı tarafından desteklenen ve UCLA Kütüphanesi tarafından değerlendirilecek olan “Modern Endangered Archives Program” fonu kapsamında Suna Kır   Kütüphanesi   zel koleksiyon ve arşivlerinde bulunan “Josephine Powell Fotoğraf Arşivi” kapsamında 50,000 dolarlık fon ile desteklenecek projelerin değerlendirildiği “project grants”   r  evesinde   n başvuruda bulunulmuş ve sunulan proje ilk aşamada başarılı bulunarak, detaylı başvuru hakkı kazanmıştır. Josephine Powell Fotoğraf Arşivi, fotoğrafçının yine Suna Kır   Kütüphanesi Koleksiyonlar’ında dijital olarak erişilebilen Josephine Powell Dia Koleksiyonu’nu tamamlayıcı nitelikte olup, konusal olarak Josephine Powell’in özellikle Kuzey Afrika, Orta Doğu, Orta Asya ve Uzak Doğu Asya coğrafyalarına ait öncelikli fotoğraflar olmak üzere ses ve video kayıtları, belgeler ve haritalar gibi çeşitli arşiv malzemelerini de içermektedir. 14 şubat 2023 tarihine fon başvurusu kapsamında detaylı başvuru çalışmaları tamamlanmış ve 2023 Haziran’da gelen bilgilendirme üzerine, başvurunun olumsuz sonuçlandığı öğrenilmiştir.

3.3.7. Archives Portal Europe (APE) Selçuk Emden Fotoğraf Koleksiyonu Fon Başvurusu

Selçuk Emden Fotoğraf Koleksiyonu, fotoğrafçı Selçuk Emden’in yıllar içerisinde farklı konularda çektiği fotoğrafları ve fotoğrafçılık ile ilgili tuttuğu not defterlerini içermektedir. Anadolu coğrafyası ve florası, Amerika, Avrupa ve Türkiye’deki gezileri ve özellikle Kayseri’nin sivil ve anıtsal kaybolmuş mimarisi, bölgeye ait arkeolojik miras, bölgenin endüstrileşme süreci ve bölgedeki farklı sosyal yaşam biçimlerini belgeleyen fotoğraflarından oluşmaktadır. Fotoğrafçının yıllar içinde tuttuğu defterler ise döneminin baskı teknikleri, fotoğraf teorisi ve teknolojisine ait önemli bilgileri içerir. Sanat/mimari ve endüstriyel fotoğrafçılık alanında yapılan çalışmalara, Kayseri ve    Anadolu Bölgesi’nin görsel hafızasına yönelik değerli bir kaynak niteliğinde olan Selçuk Emden Koleksiyonu’nun tasnif, envanter ve dijitalleştirme çalışmaları 2023 yılında başlamıştır ve koleksiyon 2024 yılında erişime açılmıştır. Bu süre aralığında koleksiyonun ihtiyaçlarının karşılanabilmesi ve süreçlere

destek finansman sağlayabilmek adına APE Hibe programları kapsamında başvuru yapılması planlanmıştır.

İlgili fon başvurusunda koleksiyonun üst veri çalışmaları için 2023 yılında Archives Portal Europe'un toplamda 10.000 avro değerinde Digitise Upload and Metadata Ingestion fonları birleştirilerek ön başvuru yapılmış ve ön başvuru kabulü sonrasında detaylı başvuru yapılmıştır. Yapılan başvurular sonrasında EAP tarafından iletilen bilgiler ışığında hibe başvurusu ne yazık ki olumlu sonuçlanmamış ve hibe kazanımı gerçekleşmemiştir.

3.4. Fon Çalışmaları Süreçleri Kapsamında Yaşanılan Zorluklar:

"Araştırma ve İnovasyondan Sorumlu Rektör Yardımcılığı (VPRI)"²⁹ altında yer alan "Proje Yönetim Ofisi Direktörlüğü (PMO)"³⁰ ve "Sponsorlu Araştırmalar Ofisi Direktörlüğü (SRO)"³¹ ile Koç Üniversitesi araştırmacılarına proje süreçlerinden, finansman destekleri için gereken fon süreçlerine kadar birçok noktada destek sağlanmaktadır. Koç Üniversitesi'nin bu kapsamda uzman birimlere sahip olması ve önde gelen fakülte üyeleri ile araştırmacılara sahip olmasıyla Türkiye'nin Avrupa Birliği Çerçeve Programları, Avrupa Araştırma Konseyi Programları, Kalkınma Ajansı Programları, TÜBİTAK Programları kapsamında ödül, fon, finansman kazanımı başarısı ile önde gelen Üniversite'leri arasında yerini almaktadır. Bu durum genel olarak aşağıdaki gibi sayılarla ifade edilebilir:

- 29 adet kabul edilen Avrupa Araştırma Konseyi (ERC) Projesi ile Türkiye'de öncü,
- 34 milyon € Avrupa Araştırma Konseyi Hibesi kazanıldı.³²
- 24 milyon € Avrupa Birliği Horizon 2020 (H2020) Programı hibesi kazanıldı (Türkiye genelinde Koç Üniversitesi 1. Sırada yer almaktadır)
- 2023 yılında 16.1 milyon € Ufuk Avrupa (2023) hibesi kazanıldı.
- 2024 yılında 17.65 milyon € Ufuk Avrupa (2024) hibesi kazanıldı.

Suna Kıraç Kütüphanesi Direktörlüğü de bu birimler ile ortaklıklar kurarak Avrupa Komisyonu, Kalkınma Ajansı Programları vb. programlar dâhilinde her yıl ilgili

²⁹ Araştırma ve İnovasyondan Sorumlu Rektör Yardımcılığı Erişim Linki: <https://vpri.ku.edu.tr>

³⁰ Proje Yönetim Ofisi Erişim Linki: <https://pmo.ku.edu.tr>

³¹ Sponsorlu Araştırmalar Ofisi Direktörlüğü Erişim Linki: <https://sro.ku.edu.tr>

³² Koç Üniversitesi ERC Erişim Linki: <https://erc.ku.edu.tr>

olabilecek konu alanları kapsamında fon arayışlarını tüm hızıyla sürdürmeye devam etmektedir.

2021 – 2022 yılları arasında Avrupa Komisyonu fonlarına başvuru için gerekli şartlar ve deneyimin kazanılabilmesi için ilgili birimlerle çalışılmıştır. Bu kapsamda Kütüphane'den “Expression of Interest/İlgi Beyanı” dokümanı hazırlanması istenmiştir. Hazırlanan bu dokümanla ilgili fon süreçlerini takip eden Koç Üniversitesi birimlerinin dışarıdan danışmanlık hizmeti alarak çalışmakta olduğu ve finansman alımları kapsamında deneyim sahibi olan bir ajansın da desteği ile Kütüphane'nin güçlü yanları ve destek olabileceği hizmetleri yazılı ve sözlü olarak yapılan toplantılarla detaylarıyla aktarılmıştır. Bu sayede özellikle Ufuk Avrupa Programları kapsamında aranılan ulusal / uluslararası partnerliklerin oluşturulabilmesi adına ilgili ajans hazırlanan bu doküman aracılığı ile ortaklık yapılabilecek kurum(ları) bünyelerinde bulunan listeler üzerinden detaylıca değerlendirerek arayışlarını başlatmışlardır. Bir diğer yandan ise kütüphane de kendi partnerleri için arayışlarını sürdürmeye başlamış ve olası ortaklıkların sağlanması için çalışmalarını yürütmektedir.

Burada iki önemli kriter mevcuttur. Birisi hali hazırda fon kazanımı sağlamış bir kurumla devam eden süreçler kapsamında ortak fayda sağlanabilecek bir özellik ile partnerlik kurabilmeyi hedeflemek ve böylece Avrupa Birliği fonları kapsamına hızlıca dâhil olarak deneyim sahibi olabilmek. Bu sayede Avrupa Birliği'nin kabul ettiği bir kurum / kuruluş ile ortaklığa sahip olmak, ileride başvuru yapılacak fonlar için de değerli bir öneme sahip olabilecektir. Bir diğeri ise konusal olarak kütüphane'nin başvuru yapabileceği ve 2021-2022 yıllarına özel açıklanmış konular arasından uygun olan bir konuda seçim yapılarak proje başvurusu için gereken iyi bir fikir önerisi ile başvuru çalışmalarına başlamaktır. Bu kapsamda eski adıyla “Koç Üniversitesi Araştırma, Proje Geliştirme ve Teknoloji Transferi Direktörlüğü” üzerinden gelen bilgiler ışığında aşağıdaki ilgili olabilecek konular kütüphaneye iletilmiştir:

- **HORIZON-CL2-2021-HERITAGE-01-01 (RIA): Kültürel miras için yeşil teknolojiler ve malzemeler**

Açılış: 15 Nisan 2021

Son Tarih: 01 Eylül 2021

Proje başına bütçe: 3,50 ila 4,00 milyon avro

Bu çağrıda finanse edilmesi beklenen proje sayısı: 3

Beklenen (Zorunlu) Sonuçlar:

- Anıtları ve eserleri farklı malzemelerle sürdürülebilir ve yeşil bir şekilde korumak, muhafaza etmek ve restore etmek için yöntemler geliştirerek Avrupa Yeşil Anlaşma'nın hedeflerine katkıda bulunmak.
- Kültürel mirasın daha sürdürülebilir ve yeşil bir şekilde bakım ve restorasyonunu teşvik etmek amacıyla koruma kalitesi üzerine araştırmaları teşvik etmek. Avrupa'nın kültürel mirasının korunması ve restorasyonunda daha yüksek kalite standartlarının sağlanması.
- Miras alanları, müzeler ve diğer kültürel kurumlarda sürdürülebilirlik ve enerji verimliliğinin artırılması.
- Vatandaşların kültürel miraslarının ve sanatlarının korunmasına katkılarının güçlendirilmesi.

- **HORIZON-CL2-2021-HERITAGE-01-02 (RIA): Müzelerin ve diğer kültür kurumlarının katılımcı yönetimi ve sürdürülebilir finansmanı için yeni yollar**

Açılış: 15 Nisan 2021

Son Tarih: 01 Eylül 2021

Proje başına bütçe: 2,00 ila 3,00 milyon avro

Bu çağrıda finanse edilmesi beklenen proje sayısı: 3

Beklenen (Zorunlu) Sonuçlar:

- Özellikle COVID-19 pandemisi gibi kriz dönemlerinde ve sonrasında müzeler ve diğer kültür kurumları için katılımcı bir yönetimi sağlamak ve sürdürülebilir finansmanın yeni yollarını keşfetmek.
- Kapsayıcı ve katılımcı prosedürler aracılığıyla sosyal uyumu korumak ve güçlendirmek için kültürel mirasa daha iyi erişim ile yerel topluluklarla etkin etkileşimi sağlamak.
- Kültürel, etnik ve dilsel çeşitliliğe saygı gösterirken; ortak bir Avrupa duygusunu güçlendirmek ve çoklu kültürler bilincini geliştirmek.
- Müzelerin ve diğer kültür kurumlarının toplumun travma ve kriz sonrası toparlanma ve bu durumlarla mücadele ederek başa çıkmasındaki rolünü teşvik etmek.
- Müzelerin ve diğer kültür kurumlarının sürdürülebilir ekonomik büyüme ve bölgesel kalkınmadaki rolünü teşvik etmek.

- **HORIZON-CL2-2021-HERITAGE-01-03 (RIA): İnovasyon ve rekabetçiliğin itici gücü olarak kültürel ve yaratıcı endüstriler**

Açılış: 15 Nisan 2021

Son Tarih: 01 Eylül 2021

Proje başına bütçe: 3,50 ila 4,00 milyon avro

Bu çağrıda finanse edilmesi beklenen proje sayısı: 3

Beklenen (Zorunlu) Sonuçlar:

- Avrupa Birliği'nde yerleşik kültürel ve yaratıcı endüstrilerin inovasyon potansiyellerinin kanıtlanması.
- Kültürel ve yaratıcı endüstrilerin sanayi ve hizmetler gibi diğer ekonomik sektörlerde inovasyonun itici gücü olarak rolünün kanıtlanması.
- Kültürel ve yaratıcı endüstrilerin Avrupa Birliği ekonomisi üzerindeki doğrudan ve dolaylı etkilerine, diğer sektörler üzerindeki ekonomik etkilerine, kültürel ve yaratıcı endüstrilerde daha fazla ekonomik büyüme ve istihdam potansiyellerine dair kanıtlar sunmak.
- Kültürel ve yaratıcı Avrupa Birliği endüstrilerinin yeni teknolojilerden, yeni iş modellerinden, beceri geliştirmeden, yeni dağıtım ve tanıtım modellerinden nasıl faydalanabileceğine dair kanıtlar bulmak.
- Rekabetçiliğin daha da güçlendirilmesi ve sektörün Avrupa Birliği'ndeki ve uluslararası piyasalardaki inovasyon potansiyellerinden faydalanılması için öneriler sunmak.

- **HORIZON-CL2-2021-HERITAGE-01-04 (RIA): Kültürel mirasın ileri dijital teknolojilerle korunması ve geliştirilmesi**

Açılış: 15 Nisan 2021

Son Tarih: 01 Eylül 2021

Proje başına bütçe: 3,50 ila 4,00 milyon avro

Bu çağrıda finanse edilmesi beklenen proje sayısı: 3

Beklenen (Zorunlu) Sonuçlar:

- Kültürel mirası ve sanatı restore etmek, muhafaza etmek ve korumak için dijital teknolojilerin kullanımını diğer araştırma yöntemleriyle tamamlayıcı olarak geliştirmek ve güçlendirmek.

- Kültürel mirasa ve varlıklara fiziksel erişime paralel olarak dijital alternatifler sağlayarak en yeni teknolojiler ve araçlar aracılığıyla erişimi kolaylaştırmak ve yaygınlaştırmak.
 - Kültürel ve yaratıcı sektörlerde inovasyonu ve bilgi alışverişini geliştirmek için zaman içinde analiz de dâhil olmak üzere yapay zek  ve diğer dijital araçlarla karşılaştırmalı analizi desteklemek.
 - Kültürel ve yaratıcı sektörlerin i pazarda ve uluslararası alanda rekabet gücünü artırmak ve yeni s rd r lebilir istihdam yaratılması için fırsatlar sağlamak.
 - COVID-19 krizi sırasında ve sonrasında kültürel mirasla etkileşimde 3D/4D simülasyonlar, sanal ve artırılmış gerçeklik teknolojileri gibi dijital araçların rollerini keşfetmek ve gerçekleştirmek.
 - “Dijital doğan” her tür materyal de dâhil olmak üzere kültürel miras materyallerine erişim, koruma ve muhafaza etme konularındaki gerçek ihtiyaçları verimli ve küresel c z mler sunarak sağlamak için dijital araçları ve diğer ıktıları kullanmak.
- **HORIZON-CL2-2022-HERITAGE-01-02 (RIA): Avrupa'nın kültürel mirası ve sanatı - değerlerimizi yurtiçinde ve yurtdışında tanıtma**
Açılış: 20 Ocak 2022
Son Tarih: 20 Nisan 2022
Proje başına bütçe: 2,00 ila 3,00 milyon avro
Bu ağırda finanse edilmesi beklenen proje sayısı: 3
Beklenen (Zorunlu) Sonuçlar:
 - Avrupa'daki sanat ve kültürel miras ortaklarının yaratıcılığından yararlanarak Avrupa Birliği içinde ve uluslararası alanda Avrupa sanatı, kültürü ve değerlerinin daha iyi bilinmesi ve anlaşılmasını sağlamak.
 - Yaratıcı endüstriler ve ekonominin diğer bölümleriyle bağlantıları güçlendirerek Avrupalı ve uluslararası ortakların Avrupa sanatı, kültürü ve değerlerinin çeşitliliğine daha fazla maruz kalmasını sağlamak.
 - Avrupa'nın kültürünü ve ekonomik çıkarlarını uluslararası alanda tanıtma için ortak Avrupa eyleminin güçlendirilmesi ve böylece Avrupa'nın rekabet gücünün artırılmasına katkıda bulunulması.

- **HORIZON-CL2-2022-HERITAGE-01-03 (RIA): Gelenekler, değerler ve inançlar tarafından şekillendirilen algıların 21. yüzyılda Avrupa toplumlarını ve siyasetini şekillendirmedeki rolü**
- **HORIZON-CL2-2022-HERITAGE-01-04 (RIA): Gelecek için geleneksel el sanatları: Yeni bir yaklaşım**
- **HORIZON-CL2-2022-HERITAGE-01-07 (RIA): Eski eserlerin ve kültürel varlıkların insan kaynaklı tehditlere karşı korunması**
Açılış: 20 Ocak 2022
Son Tarih: 20 Nisan 2022
Proje başına bütçe: 3,00 ila 4,00 milyon avro
Bu çağrıda finanse edilmesi beklenen proje sayısı: 3
Beklenen (Zorunlu) Sonuçlar:
 - Kültürel varlıkların korunması, tanımlanması ve takibi/izlenebilirliği için zararsız/tahribatsız yöntemler ve dijital araçlar geliştirmek.
 - Avrupa'nın tehlike altındaki kültürel mirasının korunması, izinin sürülmesi, iadesi ve muhafazasının yanı sıra provenans araştırmalarına katkıda bulunmak.
 - Kültürel varlıkların yağmalanması ve yasa dışı ticaretine karşı önleyici tedbirlerin uygulanmasını desteklemek için kanıta dayalı araştırmalar üretmek.
 - Vatandaşlar, paydaşlar, uzmanlar, politika yapıcılar ve ilgili tüm ilgililer arasında farkındalık yaratmak, harekete geçirmek ve iş birliğini daha da güçlendirmek.
- **HORIZON-CL2-2022-HERITAGE-01-08 (RIA): İklim değişikliği ve doğal tehlikelerin kültürel miras ve iyileştirme üzerindeki etkileri**

Yukarıda kütüphane ile ilgili olabilecek konulara ilişkin detayların da verildiği başlıklar üzerinden kütüphanenin başvuru çerçevesinde bir proje fikri ortaya çıkarması, ilgili proje fikrini tüm detaylarıyla yazılı hale getirerek sunması ve beklenen zorunlu tüm koşulları da karşılayabiliyor olması gerekmektedir. İlgili finansmanlara başvuru için gereken dil bilgi ve becerisinin yanı sıra, kütüphane özelinde yapılacak olan başvurunun gerekli olan tüm ortaklıkların kurulmadan, ihtiyacı karşılayabilecek teknolojik bilgi ve inovatif yetkinliğe sahip olunmadan mümkün olmadığını da ne yazık

ki ortaya çıkarmıştır. Bu sayede Avrupa Birliği Programlarına dair katılım için gerekli olan ihtiyacın sadece proje fikrinin oluşturularak mümkün olamayacağı; aynı zamanda gerekli sonuç çıktılarını da karşılayabilir güçte olmadan ilerlenemeyeceğini de ortaya çıkarmıştır. Kütüphane olarak ilgili fonlara başvuru için her yıl yeni açılan başlıklar değerlendirmeye alınmakta ve bu kapsamda takibi yapacak bir fon takip komitesi de bu amaçla kurulmuştur.

Kültürel miras çalışmaları kapsamında uygun olabilecek ve bağış yoluyla gelecek yeni koleksiyonların çalışmalarını destekleyebilecek yeni finansman arayışlarını inceleyen komite ilerleyen yıllar için Barakat Trust³³ Fonu, vb. kuruluşlar üzerinden başvuru planlamaları da yapmaktadır.

3.5. Fon Başvuru Süreçleri ve Zorlukları

Fon başvuru süreçleri fonların kazanımları açısından doğal olarak büyük önem arz etmektedir. Bu sebeple başvuru kapsamında tüm hazırlıkların detaylı bir şekilde düşünülmesi, gerekliliklerin tek tek üzerinden geçilmesi, çalışma planlarının oluşturulması, bütçe ihtiyaçlarının belirlenmesi, hukuki değerlendirmelerin yapılması ve mümkünse tüm bu süreçlerin yazıya dökülmesi büyük önem arz etmektedir. Ne kadar farklı fonlar arasında başvuru süreçleri ve gereksinimler farklılıklar gösterse de genel bazı prensipler hususunda benzerliklerin de olduğu göz ardı edilemez bir gerçektir.

Koç Üniversitesi Suna Kıraç Kütüphanesi fon süreçleri kapsamında her bir başvuru için deneyimli çalışanları, fonun gereklilikleri ile ilgili olabilecek ekip ile bir araya getirerek komiteleri oluşturmaktadır. Bu sayede daha önce başvuru yapmamış personelin de bilgi birikimi ve deneyimlerini tüm bu süreçler ve uygulamalar içerisinde yer almalarını sağlayarak artırmayı hedeflemektedir. Başvuru süreçlerinin özellikle uluslararası fonlar kapsamında belki de en önemli zorluklarından birisi başvurunun Türkçe haricinde farklı bir dilde yapılması zorunluluğudur. Ne kadar Koç Üniversitesi Suna Kıraç Kütüphanesi fon süreçlerini takip eden ekibin İngilizce dil yeterliliği olsa da, Türkçe harici bir dilde yapılması planlanan başvuru için fonun tüm gereklilik maddeleri üzerinden tek tek gidilerek ilerlenmesi gerekmektedir. Ekip içerisinde çoğu zaman bazı maddeler farklı anlaşılmakta ve bu maddelerin ortak paydada tekil bir anlam oluşturacak hale getirilerek değerlendirilmesi de pek tabii ki zaman almaktadır. Benzer bir durum ulusal fon başvuru süreçleri için de geçerli olabilmektedir. Bu

³³ Barakat Trust Erişim Linki: <https://barakat.org>

sebeple dil farketmeksizin başvuru gereklilikleri maddeleri üzerinden detaylı ilerlenmesi ileride yaşanabilecek bir problemin hukuki sorunlara yol açmasını önleyecektir. Unutulmamalıdır ki başvurusu yapılan fon miktarı ne kadar olursa olsun, karşılıklı atılan imzaların kurumları bağlayıcılığının yanı sıra ortak paydada kurumun itibarının da ilgili anlaşma çerçevesi içerisinde yer aldığı asla unutulmamalıdır. Ortak yükümlülükler, fon alımı sonrası projeye gösterilen azim, fon sağlayıcı kurumların tüm süreçler çerçevesinde bilgilendirilmesi ve etik ilkeler doğrultusunda çalışmaların sürdürülmesi ulusal/uluslararası camiada da kurum ilkelerinin bilinirliği açısından çok değerli sonuçlar oluşturmaktadır. Fon sağlayıcının finansmanından destek alan önceki kurumların projelerinin incelenmesi, gerekli durumlarda bu kurumlardan destek alınması da ayrıca bu süreçler çerçevesinde düşünülmelidir. Başvuru süreçleri kapsamında hazırlanacak form içeriklerinin fon sağlayıcı açısından ilgili ve detaylı olması büyük önem arz etmektedir. Ayrıca kurum dışından bulunması istenecek bir hakemin ilgili finansman kapsamında projeyi objektif bir şekilde değerlendirmesi de istenecektir. Bu kapsamda değerlendirme süreçleri çerçevesinde alanında uzman ulusal / uluslararası düzeyde akademik çıktıları olan bir hakemin seçimi fon sağlayıcı kurum açısından da değerli olacaktır. Bu noktada kurumun ilgili hakemlerle iletişim halinde olması ve projeye katkı kapsamında hakemliğin önden onaylatılması gerekmektedir. Bazı fon süreçlerinde proje kapsamında çalışacak ekibin ve proje koordinatörünün CV'si istenebilmektedir. Bu durumda teknik bilgi ve birikiminin yanı sıra işin gerekliliklerini de yerine getirebilecek bir ekibin kurulması fon alımını güçlendirecek bir diğer unsur olacaktır. Ekibin bünyesinde kurum içerisinde olmayan dışarıdan hizmet alımı gerektiği durumlarda da üniversitelerin iş alım ve istihdam süreçlerinin mutlaka planlamaya dâhil edilerek ilerlenmesi gerekmektedir. Bu ekipman alımları ve ekipmanların kullanıma başlanması için gereken iş gücünün varlığını sağlamak şeklinde de değerlendirilebilir. Doğal olarak bütçe ihtiyaçlarının sadece mevcut güncel rakamlar üzerinden değil, proje planlaması kapsamında sürmesi planlanan tarihler bazında, brüt bütçeler, maaş artışları, ekonomiye dayalı fiyatların değişimleri de düşünülmeli ve bütçenin bir kısmının "contingency budget" beklenmeyen durumlara karşı ayrılmış bütçe kısmına eklenmesi oldukça önemli ve zor bir kararı gerektiren maddelerden birisi olmaktadır.

Birçok fon başvurusu genel olarak aşağıdaki süreçleri içermektedir:

- Fon/Hibe'ye uygunluğun değerlendirilmesi.
- Fon/Hibe'nin gerekliliklerinin değerlendirilmesi.

- Fon/Hibe'nin ön başvuru formunun detaylarıyla hazırlanması.
- Fon/Hibe'nin ön başvurusu kabulü sonrası detaylı başvuru formunun girişlerinin yapılması.
- Fon/Hibe başvurusu kapsamında kurum dışı hakem raporu için hakem(leri) belirlemek.
- Başvuru'nun onay süreci devam ederken / onaylandığı bilgisi sonrası hukuki hak devir anlaşmaları, üst veri değişim anlaşmaları, gerekliliklerin yerine zamanında ve eksiksiz yerine getirileceğini taahhüt edecek anlaşmaların imzalanması.
- Başvuru onayı sonrasında ilgili projenin başlatılması. Gerekli iş gücü istihdamını, ekipman / yazılım gereksinimlerini karşılamak, vb.
- 3 aylık, 6 aylık ara raporların projenin devamlılığı ile ilgili detaylı bilgilerini paylaşmak, yapılan harcamaların resmi faturalarını vb. sunmak.
- Proje bitimi sonrasında son final raporunun hazırlanması.
- Hak devir/ortaklık anlaşmaları kapsamında gerekli görsel, veri, vb. dosyaların belirtilen yollar üzerinden fon sağlayıcı kuruma çevrimiçi ya da fiziksel gönderiminin sağlanması.
- Projenin sürdürülebilirliğinin yine gereklilikler çerçevesinde devamlılığının sağlanması. Gerektiği durumlarda bakım anlaşmalarının yapılması.

Özetle yukarıda bahsi geçen tüm bu maddelerin fon başvuru süreçlerinin başlangıç aşamasında planlanması ve yetkilendirilmiş ekibin bu maddeler çerçevesinde iş kalemleri projenin başarıya ulaşabilmesi için yazılı olarak anahtar performans göstergeleri şeklinde düşünülmesi, görev paylaşımları ile sürelerin alternatifli olarak haftalık, aylık çalışma planlarının çıkarılması projelerin zamanında tamamlanabilmesi açısından önemli olacaktır.

Tüm bu süreçler doğru yönetilmiş olsa dahi, planlar dâhilinde olmayan sorunların da oluşabileceği her zaman kaçınılmaz bir gerçeklik olacaktır. Bu sebeple ortak ilişkilerin fon sağlayıcı kurumlar ile iyi kurulması oldukça değerlidir. Ayrıca unutulmamalıdır ki ek finansman ihtiyacı bulunan kütüphane sayısının dünya genelinde çok olması, fon sağlayıcı kuruluşların da sınırlı olması başvuru süreçlerinin zorlayıcı ve rekabetçi bir ortam oluşturmaya sebep olmakta; başarı yüzdesini de doğru orantılı olarak düşürmektedir.

3.6. Kütüphane Bileşenlerine Fonların Etkisi

Fon kazanımları ile kütüphaneler birçok anlamda fayda sağlamaktadırlar. Bu faydalar somut ve soyut faydalar şeklinde değerlendirilebilir. Koç Üniversitesi Suna Kırar Kütüphanesi, soyut faydalar arasından belki de en önemlisi olan ulusal ve uluslararası ortaklıklar ile bilinir olmak, itibarlı bir kurum olmak, alanında öncü olarak yol göstericilik misyonlarını da devam ettirmektedir. Bunlara ilaveten ortaya çıkan başarılı projeler ile ekip içi bilgi birikimi ve deneyimlere yenilerini ekleyerek motivasyonu yüksek bir kütüphane ekibini de sağlayabilmektedir. Bu sayede yeni projeler için motivasyon ve heyecanı da sürekli canlı tutabilmektedir. Bir diğer önemli kazanım ise proje süreçleri kapsamında üniversitenin farklı birimleri ile iletişim kurma becerilerini artırmanın yanı sıra; kriz anlarında çalışmaların doğru yönetilmesini sağlamayı öğrenerek, zorlu şartları başarıyla sonuçlandırmayı da sağlamayı öğrenmek; alternatifleri iyi görebilmeyi sağlamak şeklinde özetlenebilir. Başarıyla tamamlanan her projenin ayrıca kullanıcı memnuniyetini ve hizmet kalitesini artıran oldukça önemli kazanımlar içerdği de unutulmamalıdır.

Somit kazanımlardan bahsetmek gerekirse;

- Başta maddi, olmak üzere, yeni ekipman ve cihazların sağlanabilmesi,
- Kütüphane bütçesine faydaları,
- Yeni iş istihdamlarının oluşturulabilmesi,
- Hizmet verilen alanlarda iyileştirmelerin sağlanabilmesi,
- Üst veri standartlarında uluslararası düzeyde yeni standartları öğrenmek ve bu standartlar çerçevesinde kaynaklara farklı platformlar üzerinden erişimi mümkün kılmak,

şeklinde özetlenebilir.

Buradaki en değerli kazanım ise kütüphanelerin aslında potansiyel gelir getirici kurumlar olabileceği gerçeğinin de üniversite yönetimi tarafından görünebilmesini sağlamaktır.

3.7. Fon Alımı Sonrası Süreçler, Yükümlölükler ve Zorluklar

Fon finansmanının onayına dair gelen mesajlar sonrasında kurumlar arası yapılacak imza süreçleri ve sözleşmelerin kurumun hukuk departmanı tarafından değerlendirilmesini sağlamak gerektiği durumlarda maddelerin taraflar açısından adil olmasını sağlayacak ek değişiklikleri eklemek ya da zeyilname belgelerinin hazırlanmasını sağlamak da bu süreçler kapsamında karşılaşılan farklı zorlukları oluşturmaktadır. Fon alımı sonrasında fon sağlayıcı kurum ile belirli zaman aralıkları ile çevrimiçi toplantılar yapmak, interim/ara raporlar ile verilecek detayların üzerinden bu toplantılar ile geçmek ortak paydada iyi bir iletişimin de kurulmasını sağlayacaktır. Fon başvurusu kapsamında hazırlanan çalışma planı takvimine uyulması büyük önem arz etmektedir. Bu sebeple planın ötelenmesi gerektiği durumların olmaması için gereken önlemlerin alınması şarttır. Bu önlemlere örnek vermek gerekirse; kütüphane haricinde çalışılması gereken bir birime ihtiyacın olacağı biliniyorsa bu birimle önden iletişime geçilerek mutlaka o birimin kendi çalışma takvimine ilgili projenin maddelerinin eklenmesi ve bu doğrultuda ilerlenildiğinin belirli aralıklarla da tasdiğinin alınması olası gecikmelerin yaşanmaması için değerli olacaktır. İş istihdamı ve maaş bütçelerinin kararlaştırılması için insan kaynakları birimi ile; ya da ekipman alımları vb. için satın alma birimi ile, projenin finansmanının yatırılacağı hesabın mali işler birimi ya da proje yönetim ofisi direktörlüğü ile alınması çalışmalarının da yönetilmesi gereklidir. Farklı birimlerin devreye girdiği her iş kaleminde ihtiyaç olacak kurumsal yazışmalar ile süreçlerin de kütüphane direktörlüğü tarafında ilerletilmesi için kütüphane içerisindeki birimler arasındaki takvimlerin de önden paylaşılması önemlidir.

Projenin başarıyla bitimi sonrasında tüm entegrasyonların sağlandığı bir çerçevede yapılan çalışmanın bir kopyasının fon sağlayıcı kuruma iletilmesi çoğu zaman bir gerekliliktir. Aynı zamanda proje sonucunda ortaya çıkacak bir platform ya da koleksiyonun da varlığını anlaşıma şartlarına uygun olacak şekilde sürdürmesi, güncelliğinin tutulmasının sağlanması gereklidir. Özellikle Kalkınma Ajansı tarafından alınan fon finansmanlarının belirli periyotlarla denetlendiği ve bu kapsamda harcanan bütçenin detaylarıyla sunulması ve alınan cihazların teftiş edildiği de unutulmamalıdır. Ortaya çıkacak projelerin en az 5 yıl boyunca varlığını sürdürebilir ve denetlemeye tabi olduğu bilinmektedir. Bu durum projeye başlanılan süreçlerde sağlanan finansmanlardan farklı olarak ortaya çıkan yeni ürünün/platformun/hizmetlerin her yıl ilgili teknolojik alt yapı, güvenlik unsurları, depolama, personel istihdamı vb. konularda

maddi gerekliliklerin kütüphanenin yıllık bütçelerine eklenmesi gerekliliğini de ortaya çıkarmaktadır. Bu sebeple finansman alımlarının sonrasında bazı maddi yükümlülükleri de beraberinde getirdiği unutulmamalıdır. Yapılabiliyorsa fon finansmanlarının bu kapsamda devamlılığının sağlanabilmesi için karşılıklı anlaşma formlarında buna yönelik maddelerin eklenmesi için müzakerelerin fon sağlayıcı kurum(lar) ile yapılmasını sağlamak da düşünülmelidir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Geçmişten günümüze kütüphaneler belirli amaçlarla kullanıcılara hizmet vermekte ve varlıklarını sürdürmektedirler. Kütüphaneler kullanıcılara yeterli hizmeti verebilmek ve varlıklarını sürdürebilmek için mutlaka finansmana ihtiyaç duymaktadır. Üniversite kütüphanelerinin gelişimi ve sürdürülebilirliğini sağlamada finansmanın rolü inkâr edilemez. Yüksek öğretim kurumları hızla değişen bilgi ve teknoloji ortamına uyum sağlamaya devam ettikçe, üniversite kütüphaneleri kendilerini bu dönüşümlerin merkezinde buldular. Bu bağlamda, ulusal ve uluslararası finansman kaynakları, bu kütüphanelerin yenilik, araştırma ve öğrenme merkezleri olarak rollerini genişletmeye devam ederken akademik topluluklarının farklı ihtiyaçlarını karşılayabilmelerini sağlamak için hayati önem taşımaktadır. Ulusal ve uluslararası fonlar, üniversite kütüphanelerine koleksiyonlarını, hizmetlerini ve altyapılarını geliştirmek ve genişletmek için gerekli mali kaynaklar sağlar. Bu fonlar, bilgiye erişimin giderek dijitalleştiği bir çağda kütüphaneleri güncel tutan yeni dijital araçların, veri tabanlarının ve bilimsel kaynakların edinilmesini desteklemek açısından kritik öneme sahiptir. Üstelik bu fonlar, kütüphanelere, yenilikçi araştırma ve öğretim yöntemlerini kolaylaştıran en son teknolojiye yatırım yapma ihtimali de vermektedir.

Üniversitelere her yıl belirli bütçeler tahsis edilmektedir ve bu bütçeler farklı kalemlere ayrılmaktadır. Bu doğrultuda kütüphaneler de üniversiteye ayrılan bütçe üzerinden kendine ait olan payı almakta ve yıl boyunca ilgili hizmetlerini bu bütçe ile sürdürmeye, her türlü giderlerini karşılamaya çaba göstermektedir. Fakat kütüphanelere sağlanan bütçeler her yıl farklılaşmakta ve çoğu zaman yeterli bütçe de tahsis edilememektedir. Üniversite kütüphanelerine sağlanan bütçe genel anlamda teknolojik gelişmelere, veri tabanlarına ve artan kaynak maliyetlerine ve profesyonel araştırma faaliyetleri için gerekli olan talebi karşılamada yetersiz kalmaktadır. Bu kapsamda kütüphaneler mevcut hizmetlerini karşılayabilmek, varlıklarını sürdürebilmek, hizmet kalitelerini yükseltebilmek ve artan maliyetlerle başa çıkabilmek için alternatif yeni finansman kaynakları arama yoluna gitmektedirler.

Ancak finansman arayışının da zorlukları bulunmaktadır. Ulusal ve uluslararası fonların kütüphaneler tarafından başarı ile kazanılması genellikle karmaşık ve rekabetçi bir başvuru sürecinin yönetilmesini de gerektirmektedir. Üniversiteler hedeflerini, kütüphanelerin teklif ettikleri girişimlerde yenilikçilik, sürdürülebilirlik ve geniş etki göstermelerini gerektirebilecek finansman kuruluşlarının

öncelikleriyle uyumlu hale getirmelidir. Bu, kütüphanelerin yalnızca büyüme için kilit alanları belirlemekle kalmayıp aynı zamanda en ileri projelere öncülük etme potansiyellerini sergileyen sağlam teklifler geliştirerek yaklaşımlarında stratejik olmaları gereken bir ortam yaratır. Finansmanı başarılı bir şekilde kazanmak için gereken zaman, uzmanlık ve çaba, kütüphanelerde özel hibe yazma ve yönetim ekiplerine olan ihtiyacı da gözler önüne sermektedir. Bu ekipler, kütüphanelerin kendilerine sunulan mali kaynaklara erişmeye devam edebilmelerini ve bu kaynakları en üst düzeye çıkarabilmelerini sağlamak için gereklidir.

Ulusal ve uluslararası fonları kazanmayı başaran kütüphaneler, genellikle akademik camia içinde daha yüksek bir görünürlük ve itibara sahip olurlar. Bu tanınma, iş birliği, ortaklık ve yenilik için daha fazla fırsata yol açabilir, böylece kütüphaneyi ve buna bağlı olarak üniversiteyi küresel akademik ortamda lider olarak konumlandırabilir.

Sonuç olarak, ulusal ve uluslararası finansman, üniversite kütüphanesinin sürdürülebilirliğinin ve büyümesinin temel taşı olarak ortaya çıkmıştır. Kütüphaneler, kullanıcıların değişen ihtiyaçlarına yanıt olarak gelişmeye devam ettikçe, fonların varlığı, onların bu zorluklarla başa çıkmalarını sağlamada kritik öneme sahip olmaya devam edecektir. Bu kaynakların dikkatli yönetimi sayesinde kütüphaneler teknolojik yeteneklerini geliştirebilir, erişilebilirliklerini genişletebilir ve yaşamsal öneme sahip öğrenme ve araştırma kurumları olarak rollerini güçlendirebilmektedir. Finansman fırsatlarının sürekli takibi, üniversite kütüphanelerinin önümüzdeki yıllarda akademik ve entelektüel ilerlemede ön sıralarda kalmasını sağlar hale getirecektir.

Bu çalışma, Koç Üniversitesi Suna Kıraç Kütüphanesi özelinde odaklanarak, ulusal ve uluslararası fonların (finansmanın) üniversite kütüphaneleri üzerindeki önemli etkilerini incelemiştir. Bu araştırmanın bulguları, fonların üniversite kütüphanelerini nasıl etkilediğinin çeşitli boyutları hakkında önemli içgörüler sunmaktadır.

Çalışmadan elde edilen bulgulara göre ulusal ve uluslararası fonlar, kütüphane koleksiyonlarının genişlemesine ve çeşitlenmesine önemli ölçüde katkıda bulunmuştur. Literatürden ve Koç Üniversitesi Suna Kıraç Kütüphanesi'nin deneyimlerinden elde edilen bulgulardan aşağıdaki sonuçlar ortaya çıkmıştır:

Fon alışmaları sırasında araştırmacıların ve/veya kurum ve kuruluşların dikkat etmesi gereken belirli konular olduğu sonucuna erişilmiştir. Bu konular fon veren kuruluşun gereksinimlerine uyum (uygunluk tleri, başvuru prosedürleri, raporlama süreçleri vb.), proje nerisi hazırlama (finans sağlayan kuruluşun hedef ve önceliklerini iyi anlama, alandaki boşluğu iyi yansıtmak için kapsamlı bir literatür taraması, başvuruya uygunluk, ayrıntılı bütçe hazırlığı vb.), kaynak tahsisi ve kullanım, fonlama fırsatlarını belirleme, proje önerilerinin geliştirilmesi (iyi yazma becerisine sahip personel, vb.), izleme ve onay unsurlarından oluşmaktadır.

Çalışmada SKL'nin proje yazım sürecinde karşılaştığı zorlukların başında proje teklifinin hazırlanması gelmektedir. Bunun için kapsamlı bir literatür taraması yapmak, alandaki boşluğu bulmak, araştırma sorularının tanımlanması özgünlüğün belirlenmesi, zamanın iyi yönetilmesi ve ilgili tüm adımların tamamlanması aşamalarının zorlu süreçler olduğu ortaya konulmuştur. SKL'nin fon başvurusu kapsamında karşılaştığı zorluklar ise; inceleme süreci sırasında dile getirilen geri bildirimlerin, revizyonların ve ek açıklamaların yapılması, idari gereklilikler ve prosedürlerin karmaşıklığıdır. SKL'nin fon alımı sonrası karşılaştığı zorluklar ve yükümlülük ise; zaman çizelgelerine uyum, n çalışma, raporlama, hesap verebilirlik, kaynak yönetimi, fon sağlayıcısının beklentilerini karşılamak şeklindeir.

Ulusal ve uluslararası fonların teknolojik ilerleme, altyapı geliştirme, sosyal yardım girişimleri, kütüphane operasyonlarının genel sürdürülebilirliğine olumlu etkileri olduğu ortaya çıkmıştır. Ulusal ve uluslararası fonların kütüphanenin beş temel unsuru yani kullanıcı, derme, bina, personel ve bütçe üzerinde önemli etkileri olduğu gözlemlenmiştir. Fonlar, kütüphanede gelişmiş teknolojik ekipmanların alınmasına yardımcı olmuştur. Fondan elde edilen bütçe, dijital koleksiyonlar projelerinin tamamlanabilmesi için gerekli olan st veri oluşturma çalışmalarının alanında uzman danışmanlar ile hazırlanabilmesi adına finansmanının karşılanması, teknoloji ekipmanı alımı, konservatör istihdamı, tarama asistanı istihdamı, arşiv materyali saklama ve koruma ekipmanı alımı, eviri hizmeti vb. gibi çeşitli alanlara katkı sağlamıştır. Bu katkılar, genel verimliliği ve iş deneyimini iyileştirmiştir. Finansmanların yardımıyla kütüphane, kullanıcılarına sağladığı hizmetlerini de geliştirmiştir. Buna, iyileştirilmiş çalışma ortamları ve çeşitli kullanıcı merkezli programların ve atölyelerin sağlanması da dâhildir. Bu hizmetler, daha yüksek kullanıcı memnuniyetine ve artan kütüphane kullanımına katkıda bulunmuştur. Fonlar, kütüphane personelinin konferanslar, atölyeler ve eğitim oturumları gibi mesleki

gelişim fırsatlarına katılmasını sağlamıştır. Bu, personelin uzmanlığında ve kütüphane kullanıcılarına daha iyi destek sağlama yeteneğinde bir artışa yol açmıştır. Uluslararası fonlama, küresel iş birliklerini ve ortaklıkları teşvik etmiştir. Suna Kıraç Kütüphanesi, dünya çapındaki diğer önde gelen kurumlarla bilgi ve kaynak paylaşmasına olanak tanıyan çeşitli uluslararası projelere katılmıştır. Bu iş birlikleri, kütüphanenin sunduklarını zenginleştirmiş ve etkisini genişletmiştir. Sürdürülebilir fonlama, kütüphanenin uzun vadeli projeler planlamasına ve uygulamasına olanak tanımış, sürekli iyileştirme ve yenilik sağlamıştır. Bu bağlamda çalışmanın hipotezi “Ulusal ve uluslararası fonlar kütüphanenin beş bileşeni “kullanıcı, personel, bütçe, derme ve bina” açısından üniversite kütüphanelerinin işlevlerini olumlu bir şekilde etkilemektedir” doğrulanmıştır.

Bu çalışmanın sonuçlarına dayanarak, üniversite kütüphaneleri ve fon çalışmaları ile ilgili olarak aşağıdaki önerileri sunmak yerinde olacaktır:

- Üniversite kütüphaneleri, fonları kullanmak için net hedefler ve amaçlar belirleyen stratejik planlar geliştirmelidir. Bu planlar, koleksiyon geliştirme, teknolojik yükseltmeler ve kullanıcı hizmetleri gibi ek kaynaklardan en çok faydalanan alanlara odaklanmalıdır.
- Kütüphaneler, hükümet hibeleri, özel bağışlar, kurumsal sponsorluklar ve uluslararası hibeler dâhil olmak üzere çeşitli fon kaynaklarını araştırmalıdır. Fon kaynaklarının çeşitlendirilmesi, finansal istikrar sağlayabilir ve tek bir fon akışına olan bağımlılığı azaltabilir.
- Fon yönetiminde şeffaflığı korumak çok önemlidir. Kütüphaneler, kaynakların verimli ve etkili bir şekilde kullanılmasını sağlayarak fonların tahsisi ve kullanımı için net süreçler oluşturmalıdır. Düzenli denetimler ve raporlar hesap verebilirliğin sağlanmasına yardımcı olabilir.
- Gelir elde edilebilecek tüm faaliyet gruplarına özel komiteler ya da birimler kurulması, kütüphane ya da üniversite sistemi içerisinde farklı bir birim olarak yer alması ve ilgili birimleri bu kapsamda yönlendirerek fon alımlarını başarıyla sonuçlandıracak misyona sahip olması oldukça önemlidir.

- Finanse edilen projelerin sürekli değerlendirilmesi ve değerlendirilmesi için bir sistem uygulamak esastır. Kütüphaneler, fonlamanın hizmetleri ve operasyonları üzerindeki etkisini düzenli olarak değerlendirmeli ve faydaları en üst düzeye çıkarmak için gerekli ayarlamaları yapmalıdır.
- Kütüphaneler, kütüphane hizmetleri için fonlamanın önemini vurgulamak için savunuculuk ve tanıtım yapmalıdır. Fonlamanın olumlu etkisini göstererek kütüphaneler, üniversite yönetimi, fonlama kuruluşları ve daha geniş topluluklar dâhil olmak üzere paydaşlardan daha fazla destek toplayabilir hale gelebilmelidir.
- Kütüphane personelinin mesleki gelişimine sürekli yatırım yapılması hayati önem taşımaktadır. Personelin konferanslara, eğitimlere ve çalıştaylara katılma fırsatlarını sağlamak, kütüphane bilimindeki en son trendler ve en iyi uygulamalar hakkında bilgi sahibi olmalarını kolaylaştıracak ve sağlayacaktır.
- Kütüphaneler, iş birliği ve ağ kurma fırsatlarını aktif olarak aramalıdır. Ulusal ve uluslararası konsorsiyumlara, ortaklıklara ve işbirlikli projelere katılmak, ek kaynaklara ve uzmanlığa erişim sağlayarak kütüphanenin yeteneklerini artırabilir.
- Üniversite kütüphanelerinin kullanıcılarının ihtiyaçlarına yanıt verebilmesi, yeni bilgi kaynaklarının oluşturulabilmesi, ülkenin bilimsel çıktılarına katkının artırılabilmesi, akademik görünürlüğün devamlılığı ve özellikle kütüphanelerin varlıklarını sürdürebilmeleri açısından gelir getirici faaliyetlere yönelik çalışmalar artırılmalıdır.

Bu alışma, ulusal ve uluslararası fonlamanın üniversite kütüphanelerinin geliştirilmesinde ve iyileştirilmesinde oynadığı önemli rolü vurgulamıştır. Kütüphaneler, bu fonları etkili bir şekilde kullanarak hizmetlerini, koleksiyonlarını ve teknolojik altyapılarını büyük ölçüde iyileştirebilir ve nihayetinde kurumlarının akademik başarısına katkıda bulunabilir.

KAYNAKÇA

- Adekoya, C. (2020). Funding and ict use as determinants of sustainable library development. *Covenant Journal of Library and Information Science*, 3(1). <https://doi.org/10.47231/fbxq9543>
- Adesomoju, A. (2008). Attracting grants from the organized private sector in Postgraduate Research and Development, paper presented at the 4th National Workshop of Committee of Deans of Postgraduate Schools in Nigerian Universities on Involvement of Industries and the Organized Private Sector in Postgraduate Research for National Development, Abuja, 16-17 April.
- Akbaytürk Çanak, T. (2023). The Libraries at Koç University: Building a World-Class Library in Thirty Years. *The International Information & Library Review*, 25(3), 259-270. <https://doi.org/10.1080/10572317.2023.2231720>
- Akbaytürk Çanak, T., Çelik, S., Çetinkaya, İ., Çukadar, S., Güneş, G., Gürdal, G. ... Kaygusuz, A. (2014). 2023'e doğru Türkiye'de üniversite kütüphaneleri: Mevcut durum, sorunlar, standartlar ve çözüm önerileri. Ankara: Yükseköğretim Kurulu. Erişim adresi <https://yok.gov.tr/web/ukr>
- Akinyemi, S. (2011). Funding strategies for quality university education in Nigeria: The principle of fiscal justice. *Journal of Studies in Education*, 1(1). <https://doi.org/10.5296/jse.v1i1.1031>
- Al, U. and Akıllı, S. (2016). Public libraries in turkey: a retrospective look and the present state. *Journal of Librarianship and Information Science*, 48(3), 298-309. <https://doi.org/10.1177/0961000615592456>
- Alam, M. (2020). Effects of service quality on satisfaction in eastern university library, bangladesh. *Ifla Journal*, 47(2), 209-222. <https://doi.org/10.1177/0340035220959099>
- Albin, C. and Druckman, D. (2014). Procedures matter: justice and effectiveness in international trade negotiations. *European Journal of International Relations*, 20(4), 1014-1042. <https://doi.org/10.1177/1354066114523654>
- Altun, S ve Büyükduman, F.İ. (2007). Yapılandırmacı Öğretim Tasarımı Uygulamasına İlişkin Öğrenci ve Öğretmen Görüşleri Bir Örnek Olay İncelemesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 7(1), 7-39.

- Anasi, S. and Ali, H. (2012). Resource sharing challenges and prospects in nigerian university libraries. *Interlending & Document Supply*, 40(3), 156-162. <https://doi.org/10.1108/02641611211258235>
- Ani, O. (2005). Evolution of virtual libraries in nigeria: myth or reality?. *Journal of Information Science*, 31(1), 67-70. <https://doi.org/10.1177/0165551505049262>
- Ani, O., Atseye, E., & Esin, J. (2005). Issues and challenges of globalization of library services in nigeria in the 21st century. *Information Development*, 21(3), 193-201. <https://doi.org/10.1177/0266666905057336>
- Ani, O., Esin, J., & Edem, N. (2005). Adoption of information and communication technology (ict) in academic libraries. *The Electronic Library*, 23(6), 701-708. <https://doi.org/10.1108/02640470510635782>
- APE. (2024). Archives Portal Europe. Erişim Adresi: <https://www.archivesportaleurope.net/about-us/>
- Aremu, M. and Saka, H. (2014). The impact of information technology on library management: a marketing perspective. *Oman Chapter of Arabian Journal of Business and Management Review*, 4(4), 1-10. <https://doi.org/10.12816/0019058>
- Atkinson, R. (1994). Crisis and opportunity, *Journal of Library Administration*, 19(2), 33-55. https://doi.org/10.1300/j111v19n02_04
- Attar, K. (2016). National service: the university of london library during the second world war. *Historical Research*, 89(245), 550-566. <https://doi.org/10.1111/1468-2281.12132>
- Atılgan, D. (2008). Türkiye’de üniversite kütüphanelerinin tarihi. *Türk Kütüphaneciliğı*, 22(4), 451-458. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/815058>
- Balanlı, A., Öztürk, A., Vural, S., ve Küçükcan, B. (2007). University library buildings in turkey: a survey and a case study of yıldız technical university main library building. *The Journal of Academic Librarianship*, 33(6), 714-718. <https://doi.org/10.1016/j.acalib.2007.09.006>
- Bako, S. (2005). “Universities, research and development in Nigeria: time for paradigmatic shift”, paperprepared for the 11th General Assembly of

CODESRIA on Rethinking African Development Beyond Impasse: Towards Alternatives, Maputo.

Baro, E. and Asaba, J. (2010). Internet connectivity in university libraries in nigeria: the present state. Library Hi Tech News, 27(9/10), 13-19. <https://doi.org/10.1108/07419051011110603>

Baro, E. E., Bosah, G. E., & Obi, I. C. (2017). Research funding opportunities and challenges. The Bottom Line, 30(1), 47-64. doi: <https://doi.org/10.1108/BL-07-2016-0027>

Baysal, J. (1987). Kütüphanecilik Alanında Yeni Kavramlar Araçlar Yöntemler. 2.bs. İstanbul. İstanbul Üniversitesi.

Boadi, B. (2006). Income-generating activities: a viable financial source for african academic libraries?. The Bottom Line Managing Library Finances, 19(2), 64-77. <https://doi.org/10.1108/08880450610663609>

Bollen, J., Carpenter, S., Lubchenco, J., & Scheffer, M. (2019). Rethinking resource allocation in science. Ecology and Society, 24(3). <https://doi.org/10.5751/es-11005-240329>

Bornmann, L., Wallon, G., & Ledin A. (2008). Does the committee peer review select the best applicants for funding? An investigation of the selection process for two European molecular biology organization programmes. PLoS One, 3(10), e3480. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0003480>

Brown, S., Alvey, E., Danilova, E., Morgan, H., & Thomas, A. (2018). Evolution of research support services at an academic library: specialist knowledge linked by core infrastructure. New Review of Academic Librarianship, 24(3-4), 337-348. <https://doi.org/10.1080/13614533.2018.1473259>

Callon, M. (1984). Some elements of a sociology of translation: domestication of the scallops and the fishermen of st brieuc bay. The Sociological Review, 32, 196-233. <https://doi.org/10.1111/j.1467-954x.1984.tb00113.x>

Cao, F., Wu, S., & Stvilia, B. (2020). Library makerspaces in china: a comparison of public, academic, and school libraries. Journal of Librarianship and Information Science, 52(4), 1209-1223. <https://doi.org/10.1177/0961000620908657>

- Cengiz, E. (2021). Türkiye'deki kurumsal akademik arşivler üzerine bir değerlendirme. Arşiv Dünyası, 8(1), 41-54. <https://doi.org/10.53474/ad.855508>
- Cengiz, E., Külçü, Ö. ve Yılmaz, B. (2019). Türkiye'deki halk kütüphanelerinin derme geliştirme politikaları açısından değerlendirilmesi. Bilgi Dünyası, 20(1), 1-24. doi: <https://doi.org/10.15612/BD.2019.709>
- Chaputula, A. (2011). Impact of the global economic crisis on academic libraries in malawi. Library Management, 32(8/9), 565-578. <https://doi.org/10.1108/01435121111187923>
- Chaputula, A. and Boadi, B. (2010). Funding for collection development activities at chancellor college library, university of malawi. Collection Building, 29(4), 142-147. <https://doi.org/10.1108/01604951011088871>
- Chen, Z., Zhou, M., ve Feng, L. (2021). Analysis of the smart library construction in colleges based big data and artificial intelligence. Journal of Physics Conference Series, 1955(1), 012017. <https://doi.org/10.1088/1742-6596/1955/1/012017>
- Chilton, M. (2022). Resource allocation in it projects: using schedule optimization. International Journal of Information Systems and Project Management, 2(3), 47-59. <https://doi.org/10.12821/ijispm020303>
- Chiweza, D. (2000). Brief communication: the impact of national currency devaluation, cash budget system and information technology on document supply in the university of malawi: the case of chancellor college library. Interlending & Document Supply, 28(3), 137-139. <https://doi.org/10.1108/02641610010344819>
- Click, A. and Borchardt, R. (2019). Library supported open access funds: criteria, impact, and viability. Evidence Based Library and Information Practice, 14(4), 21-37. <https://doi.org/10.18438/ebliip29623>
- Collins, L. (2015). Healthy libraries develop healthy communities: public libraries and their tremendous efforts to support the affordable care act. Journal of Consumer Health on the Internet, 19(1), 68-76. <https://doi.org/10.1080/15398285.2014.988467>
- Çakın, İ. (1983). Üniversite-kütüphane ilişkisi. Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni, 32(2), 61-64.

- Çavdar, R. T. (1995). Tanzimat'tan Cumhuriyet'e kadar Osmanlı kütüphanelerinin gelişimi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayımlanmamış Doktora Tezi. İstanbul.
- Çelik, S. (1999). Üniversite Kütüphanelerinde Personel Yönetimi ve Türkiye'de Durum. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.
- Deng, Q., Allard, B., Lo, P., Chiu, D., See-To, E., & Bao, A. (2017). The role of the library café as a learning space: a comparative analysis of three universities. *Journal of Librarianship and Information Science*, 51(3), 823-842. <https://doi.org/10.1177/0961000617742469>
- Dennis, M. (2012). Outreach initiatives in academic libraries, 2009-2011. *Reference Services Review*, 40(3), 368-383. <https://doi.org/10.1108/00907321211254643>
- Ding, P., Gerst, M., Bang, G., & Borsuk, M. (2014). An application of automated mediation to international climate treaty negotiation. *Group Decision and Negotiation*, 24(5), 885-903. <https://doi.org/10.1007/s10726-014-9419-1>
- Donwa, P.A. (2006). Funding of academic research in Nigerian universities, paper presented at the 2nd International Colloquium on Research and Higher Education Policy, UNESCO Headquarters, Paris, 29 November-1 December
- EAP. (2024). Endangered Archives Programme. <https://eap.bl.uk/about-programme>
- Edwards, M., Norton, H., Schaefer, N., & Tennant, M. (2014). Facilitating collaboration and research in sex and gender differences and women's health: year one experiences. *Medical Reference Services Quarterly*, 33(4), 408-427. <https://doi.org/10.1080/02763869.2014.957084>
- Erünsal, İ. E. (1991). Türk kütüphaneleri tarihi-II: Kuruluşundan Tanzimat'a kadar Osmanlı Vakıf Kütüphaneleri. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi.
- Erünsal, İ. E. (2015). Osmanlılarda Kütüphaneler ve Kütüphanecilik Tarihi Gelişimi ve Organizasyonu. 2. bs. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Evans, G.E. and Saponaro, M.Z. (2005). *Developing Library and Information Center Collections*. 5th ed., Libraries Unlimited, Englewood.

- Evans, G.E. and Saponaro, M.Z. (2012). Collection Management Basics, 6th ed., Libraries Unlimited, Santa Barbara, CA.
- Evans, G.E. and Zarnosky, M.R. (2004). Developing Library and Information Centre Collections. 4th ed., Libraries Unlimited, Westport, Greenwood Village, CO.
- Friedman, R., Pinkley, R., Bottom, W., Liu, W., & Gelfand, M. (2019). Implicit theories of negotiation: developing a measure of agreement fluidity. *Negotiation and Conflict Management Research*, 13(2), 127-150. <https://doi.org/10.1111/ncmr.12166>
- Gates Foundation. (2024). About Financials. Erişim Adresi: <https://www.gatesfoundation.org/about/financials>
- Getty Foundation. (2024). About the Getty. Erişim Adresi: <https://www.getty.edu/about/>
- Ginther, D., Schaffer, W., Schnell, J., Masimore, B., Liu, F., Laurel, H., ... & Kington, R. (2011). Race, ethnicity, and nih research awards. *Science*, 333(6045), 1015-1019. <https://doi.org/10.1126/science.1196783>
- Godwin, B. (2017). An appraisal of the impact of grant-in-aids (tetfund) and donations in sustaining academic library services in nigeria: the cross river state experience. *International Journal of Library and Information Science*, 9(8), 78-88. <https://doi.org/10.5897/ijlis2017.0790>
- Han, Z. and Liu, Y. (2010). Web 2.0 applications in top chinese university libraries. *Library Hi Tech*, 28(1), 41-62. <https://doi.org/10.1108/07378831011026689>
- Heinrichs, J., Sharkey, T., & Lim, J. (2005). Relative influence of the libqual+™ dimensions on satisfaction: a subgroup analysis. *College & Research Libraries*, 66(3), 248-265. <https://doi.org/10.5860/crl.66.3.248>
- Hooland, S., Vandooren, F., & Rodríguez, E. (2011). Opportunities and risks for libraries in applying for european funding. *The Electronic Library*, 29(1), 90-104. <https://doi.org/10.1108/02640471111111451>
- Hormia-Poutanen, K., Kuusinen, I., Saarti, J., & Vattulainen, P. (2011). The teaching and research environment in finland in 2020. *Library Management*, 32(8/9), 599-611. <https://doi.org/10.1108/01435121111187950>

- Huang, S. (2006). Where there's a will, there's a way: fundraising for the academic library. *The Bottom Line Managing Library Finances*, 19(3), 146-151. <https://doi.org/10.1108/08880450610682563>
- Ifijeh, G. and Yusuf, F. (2020). Covid – 19 pandemic and the future of nigeria's university system: the quest for libraries' relevance. *The Journal of Academic Librarianship*, 46(6), 102226. <https://doi.org/10.1016/j.acalib.2020.102226>
- Igbokwe, P. (2023). Capacity-building practices for librarians' effective service delivery in federal university libraries in nigeria. *Library Management*, 44(8/9), 469-483. <https://doi.org/10.1108/lm-04-2022-0026>
- International Association of University Libraries (IATUL). (2024). International Research and Study Programme. Erişim Adresi: <https://www.iatul.org/membership/international-research-and-study-programme.html>
- International Council on Archives. (2024). About FIDA. Erişim Adresi: <https://www.ica.org/fida/about-fida/>
- Kaptan, S. (1995). Bilimsel araştırma teknikleri ve istatistik yöntemleri. Ankara: Bilim Yayıncılık.
- Karasözen, B., Kaygusuz, A., ve  zen, H. (2007). Patterns of e-journal use within the anatolian university library consortium. *Serials the Journal for the Serials Community*, 20(1), 37-42. <https://doi.org/10.1629/20037>
- Keser, E. (2007). Üniversite Kütüphanelerinde Kullanıcı Memnuniyeti  l  m . İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.
- Keseroğlu, H. S. (2004). Kütüphane-Bilgi Belge Merkezi Kurma Kütüphane Programı Yazma Kılavuzu: İstanbul: Nesil.
- Keseroğlu, H. S. (2006). Kataloqlama Kuralları 2: Örneklerle Anglo-Amerikan Kataloqlama Kuralları. Gözden geçirilmiş 4. bs., İstanbul: Mep Kitap.
- Knowles, R., Ha, K., Mueller, J., Rawle, F., & Parker, R. (2020). Challenges for funders in monitoring compliance with policies on clinical trials registration and reporting: analysis of funding and registry data in the uk. *BMJ Open*, 10(2), e035283. <https://doi.org/10.1136/bmjopen-2019-035283>

- Koç Üniversitesi İstinye Kampüsü Kütüphane Girişi. 199? KU_01_sld_003. Koç Üniversitesi Kurumsal Bellek Koleksiyonu, Koç Üniversitesi Suna Kırar Kütüphanesi, Özel Koleksiyonlar ve Arşivler.
- Konya, Ü. (2013). Marketing Communication in Libraries: Observations of German Research Libraries. *Qualitative and Quantitative Methods in Libraries (QQML) Journal*, 2, 149-156.
- Küçükcan, B. (2007). Üniversitelerde Kütüphane Binaları Kullanım Verimliliğinin Yapı Biyolojisi Açısından İncelenmesi. İstanbul: Türk Kütüphaneciler Derneği İstanbul Şubesi Yayınları.
- Landau, H. B. (2011). *Winning Library Grants: A Game Plan*. Chicago: ALA Editions.
- Larivière, V. and Sugimoto, C. (2018). Do authors comply when funders enforce open access to research?. *Nature*, 562(7728), 483-486. <https://doi.org/10.1038/d41586-018-07101-w>
- Lazar, E., Schwartz, T., & Zuckerbraun, B. (2023). Practical guide to budgeting and funding a clinical trial in surgery. *Jama Surgery*, 158(2), 206. <https://doi.org/10.1001/jamasurg.2022.4907>
- LeBlanc, J. and Kurth, M. (2018). Assessing staff alignment in technical services. *Library Resources and Technical Services*, 62(2), 66. <https://doi.org/10.5860/lrts.62n2.66>
- Lewit, R., Black, C., Camp, L., Goldstein, A., Matthews, J., Emamaullee, J., ... & Gosain, A. (2021). Association of sex and race/ethnicity with national institutes of health funding of surgeon-scientists. *Jama Surgery*, 156(2), 195. <https://doi.org/10.1001/jamasurg.2020.5016>
- Liang, G., Xu, L., & Chen, L. (2021). Optimization of enterprise labor resource allocation based on quality optimization model. *Complexity*, 2021, 1-10. <https://doi.org/10.1155/2021/5551762>
- Liu, Q., Allard, B., Lo, P., Zhou, Q., Jiang, T., & Itsumura, H. (2019). Library user education as a window to understand inquiry-based learning in the context of higher education in asia: a comparative study between peking university and the university of tsukuba. *College & Research Libraries*, 80(1), 8-31. <https://doi.org/10.5860/crl.80.1.8>

- Lynch, R., Young, J., Jowaisas, C., Rothschild, C., Garrido, M., Sam, J., ... & Boakye-Achampong, S. (2020). Data challenges for public libraries: african perspectives and the social context of knowledge. *Information Development*, 37(2), 292-306. <https://doi.org/10.1177/0266666920907118>
- Malinic, D., Stanisic, J., & Djerić, I. (2021). The experience of teachers in realisation of project-based learning based on interdisciplinary approach. *Zbornik Instituta Za Pedagoska Istrazivanja*, 53(1), 67-120. <https://doi.org/10.2298/zipi2101067m>
- Mapulanga, P. (2013). Changing economic conditions for libraries. *The Bottom Line Managing Library Finances*, 26(2), 59-69. <https://doi.org/10.1108/bl-12-2012-0035>
- Mapulanga, P. (2014). Prospects and constraints of staff development in the university of malawi libraries. *The Bottom Line Managing Library Finances*, 27(1), 29-41. <https://doi.org/10.1108/bl-08-2013-0023>
- MEAP. (2024). The Modern Endangered Archives Program. Erişim Adresi: <https://meap.library.ucla.edu/about>
- Mears, K. and Bandy, S. (2017). Investigating the need for scholarly communications positions in association of academic health sciences libraries member institutions. *Journal of the Medical Library Association Jmla*, 105(2). <https://doi.org/10.5195/jmla.2017.208>
- Mellon Foundation. (2024). Public knowledge. The Mellon Foundation. Erişim adresi: <https://www.mellon.org/grant-programs/public-knowledge>
- Mery, G., Wodchis, W., & Laporte, A. (2016). The determinants of the propensity to receive publicly funded home care services for the elderly in canada: a panel two-stage residual inclusion approach. *Health Economics Review*, 6(1). <https://doi.org/10.1186/s13561-016-0086-6>
- Mdleleni, L. (2021). University as a vehicle to achieve social innovation and development: repositioning the role of the university in the society. *Social Enterprise Journal*, 18(1), 121-139. <https://doi.org/10.1108/sej-10-2020-0093>
- Millan, J. and Senker, J. (2000). *International Approaches to Research Policy and Funding: University Research Policy in Different National Context*, University of Sussex, SPRU Science and Technology Policy Research

- Mohindra, R. and Kumar, A. (2015). User satisfaction regarding quality of library services of a.c. joshi library, panjab university, chandigarh. *Desidoc Journal of Library & Information Technology*, 35(1), 54-60. <https://doi.org/10.14429/djlit.35.1.8072>
- Mugridge, R. (2014). Technical services assessment. *Library Resources and Technical Services*, 58(2), 100-110. <https://doi.org/10.5860/lrts.58n2.100>
- Mushtaq, M. and Shah, M. (2023). Collection development policies and practices: a survey of public libraries in punjab, pakistan. *Journal of Social Sciences Review*, 3(1), 519-532. <https://doi.org/10.54183/jssr.v3i1.201>
- Mwilongo, K., Luambano, I., & Lwehabura, M. (2020). Collection development practices in academic libraries in tanzania. *Journal of Librarianship and Information Science*, 52(4), 1152-1168. <https://doi.org/10.1177/0961000620907961>
- Onyeisi, O., Ajisafe, S., & Toyese, O. (2019). Evaluation of user's satisfaction with reference services in selected federal university libraries in southeastern nigeria. *Insaniyat Journal of Islam and Humanities*, 3(2), 85-98. <https://doi.org/10.15408/insaniyat.v3i2.10326>
- Omezzine, A., Saoud, N., Tazi, S., & Cooperman, G. (2017). Towards a generic multilayer negotiation framework for efficient application provisioning in the cloud. *Concurrency and Computation Practice and Experience*, 32(1). <https://doi.org/10.1002/cpe.4182>
- Önal, H. (2005). New developments on the turkish school library scene. *Journal of Librarianship and Information Science*, 37(3), 141-151. <https://doi.org/10.1177/0961000605057481>
- Özaslantürk, A. (2018). Elektronik Danışma Kütüphanecisinin Nitelikleri. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.
- Paterson, L. and Low, B. (2011). Student attitudes towards mobile library services for smartphones. *Library Hi Tech*, 29(3), 412-423. <https://doi.org/10.1108/07378831111174387>
- Peng, L., Wei, W., Gong, Y., & Jia, R. (2022). University library space renovation based on the user learning experience in two wuhan universities. *International*

- Journal of Environmental Research and Public Health, 19(16), 10395.
<https://doi.org/10.3390/ijerph191610395>
- Piya, S. (2019). Mediator assisted simultaneous negotiations with multiple customers for order acceptance decision. *Benchmarking an International Journal*, 26(5), 1581-1604. <https://doi.org/10.1108/bij-06-2018-0149>
- Prietula, M. and Weingart, L. (2011). Negotiation offers and the search for agreement. *Negotiation and Conflict Management Research*, 4(2), 77-109. <https://doi.org/10.1111/j.1750-4716.2011.00074.x>
- Poljašević, J., Grbavac, J., & Mikerević, D. (2020). Budgetary responses to a global pandemic in bosnia and herzegovina. *Journal of Public Budgeting Accounting & Financial Management*, 32(5), 949-956. <https://doi.org/10.1108/jpbafm-07-2020-0114>
- Prayle, A., Hurley, M., & Smyth, A. (2012). Compliance with mandatory reporting of clinical trial results on clinicaltrials.gov: cross sectional study. *BMJ*, 344, d7373-d7373. <https://doi.org/10.1136/bmj.d7373>
- Rakshikar, N. and Powdwal, S. (2020). Way finding behavior of university library users in mumbai an explorative study. *Desidoc Journal of Library & Information Technology*, 40(02), 461-469. <https://doi.org/10.14429/djlit.40.02.15308>
- Roberts, M., Kidd, T., & Irvine, L. (2004). The impact of the current e-journal marketplace on university library budget structures: some glasgow experiences. *Library Review*, 53(9), 429-434. <https://doi.org/10.1108/00242530410565201>
- Sackers, N., Secomb, B., & Hulett, H. (2008). How well do you know your clients?: international students' preferences for learning about library services. *Australian Academic & Research Libraries*, 39(1), 38-55. <https://doi.org/10.1080/00048623.2008.10721323>
- Salisbury, F. and Peasley, J. (2018). Measuring the academic library. *Information and Learning Sciences*, 119(1/2), 109-120. <https://doi.org/10.1108/ils-07-2017-0068>
- Salman, A., Mostert, J., & Mugwisi, T. (2018). The governance and management of public library services in nigeria. *Library Management*, 39(6-7), 389-401. <https://doi.org/10.1108/lm-08-2017-0075>

- San (Yontar), A. (1983). Kütüphane İşletmesinde Maliyet Hesaplaması. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış Doktora Tezi. İstanbul.
- Saunders, L. (2015). Academic libraries' strategic plans: top trends and under-recognized areas. *The Journal of Academic Librarianship*, 41(3), 285-291. <https://doi.org/10.1016/j.acalib.2015.03.011>
- Savova, M. and Price, J. (2019). Redesigning the academic library materials budget for the digital age: applying the power of faceted classification to acquisitions fund management. *Library Resources and Technical Services*, 63(2), 131. <https://doi.org/10.5860/lrts.63n2.131>
- Sert, I. İ., & Çolaklar, H., (2011). Learn With Evidence, Explore The Library Technologies Lifelong Education Role: Using Electronic Databases For Evidence-Based Learning = Kanıtlayarak Öğrenin, Kütüphane Teknolojilerinin Yaşamboyu Eğitimdeki Rolünü Keşfedin: Kanıta Dayalı Öğrenmede Elektronik Veri Tabanlarının Kullanımı. IETC 2011" International Educational Technology Conference, 25th-27th May 2011 İstanbul, Turkey, IETC 2011 Proceedings Book (ss.1705-1711). İstanbul, Türkiye
- Sezgen, D.A. (1992). Ankara'da üniversite kütüphane binaları. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Schweiger, G. (2023). Can't we do better? a cost-benefit analysis of proposal writing in a competitive funding environment. *Plos One*, 18(4), e0282320. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0282320>
- Sputore, A. and Fitzgibbons, M. (2017). Assessing 'goodness': a review of quality frameworks for australian academic libraries. *Journal of the Australian Library and Information Association*, 1-24. <https://doi.org/10.1080/24750158.2017.1344794>
- Su, B. (2016). Impact of building design on energy usage of a public library. *Proceedings of International Structural Engineering and Construction*, 3(1). <https://doi.org/10.14455/isec.res.2016.2>
- Suna Kıraç Library. (2014). [Fotoğraf]. Flickr Erişim Adresi: <https://www.flickr.com/photos/sklibrary/14165085028/in/album-72157662408229647>

- Temiz, S. and Salelkar, L. (2020). Innovation during crisis: exploring reaction of swedish university libraries to covid-19. Digital Library Perspectives, 36(4), 365-375. <https://doi.org/10.1108/dlp-05-2020-0029>
- TDK. (2023a). Bütçe. Erişim adresi: <https://sozluk.gov.tr/>
- TDK. (2023b). Derme. Erişim adresi: <https://sozluk.gov.tr/>
- TDK. (2023c). Üniversite. Erişim adresi: <https://sozluk.gov.tr/>
- The Barakat Trust. (2024). The Barakat Trust. Erişim Adresi: <https://barakat.org/>
- Trott, B. (2012). Reference, readers' advisory, and relevance. The Reference Librarian, 53(1), 60-66. <https://doi.org/10.1080/02763877.2011.596367>
- Tsekea, S. and Chigwada, J. (2020). Covid-19: strategies for positioning the university library in support of e-learning. Digital Library Perspectives, 37(1), 54-64. <https://doi.org/10.1108/dlp-06-2020-0058>
- Tonta, Y. (2001). Collection development of electronic information resources in turkish university libraries. Library Collections Acquisitions and Technical Services, 25(3), 291-298. [https://doi.org/10.1016/s1464-9055\(01\)00187-7](https://doi.org/10.1016/s1464-9055(01)00187-7)
- Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu. (2024). Hakkımızda. TÜBİTAK. Erişim adresi: <https://tubitak.gov.tr/tr/kurumsal/hakkimizda>
- Türkiye Ulusal Ajansı. (2024). Erasmus+ Programı ve Avrupa Dayanışma Programı. Türkiye Ulusal Ajansı. <https://www.ua.gov.tr>
- T.C. İç İşleri Bakanlığı Sivil Toplumla İlişkiler Müdürlüğü (2024). Kalkınma Ajansları. Erişim adresi: <https://www.siviltoplum.gov.tr/bilgimerkezi/kalkinma-ajanslari>
- Ufuk Avrupa. (2024). Ufuk Avrupa genel bilgiler. Erişim adresi: <https://ufukavrupa.org.tr/tr/ufuk-avrupa-genel-bilgiler>
- UNESCO World Heritage Centre. (2024). World Heritage Fund. Erişim Adresi: <https://whc.unesco.org/>
- Walters, T. (2012). The future role of publishing services in university libraries. Portal Libraries and the Academy, 12(4), 425-454. <https://doi.org/10.1353/pla.2012.0041>
- Ward, D. (2006). Writing Grant Proposals That Win. Jones and Bartlett.

- Willecki, J. (2020). Library projects financed from non-university funds as a form of implementation of the strategy development of technical academic libraries in poland. <https://doi.org/10.20535/2020.213251>
- Williamson, P. (2023). Developing a centralized hub for research data services: trainings and resources in health sciences contexts. Journal of Escience Librarianship, 12(1). <https://doi.org/10.7191/jeslib.642>
- Yalçinkaya, B., & Cibaroglu, M. O. (2019). Nesnelerin İnternetine Genel Yaklaşımlar: Bilgi Yönetiminde Nesnelerin İnterneti. Arşiv Dünyası, 6(1), 1-15.
- Yeşiltaş, K. (2000). Kütüphanelerde bütçe yönetimi ve bir örnek: Koç Üniversitesi Kütüphanesi bütçe yönetim sistemi analizi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri (Beşinci baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Young, J., Lynch, R., Boakye-Achampong, S., Jowaisas, C., & Sam, J. (2021). Public libraries and development across sub-saharan africa: overcoming a problem of perception. Libri, 71(4), 419-429. <https://doi.org/10.1515/libri-2020-0096>
- YÖK. (2023). Üniversiteler. Erişim adresi: <https://www.yok.gov.tr/universiteler/universitelerimiz>
- Yükseköğretim Kanunu. (1981, 4 Kasım). Resmî Gazete (Sayı: 17506). Erişim adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=2547&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>
- Zeleny, R.O. (1992). The World Book Encyclopedia, World Book, London, 16, 233-234.
- Zha, X., Zhang, J., Yan, Y., & Wang, W. (2015). Comparing flow experience in using digital libraries. Library Hi Tech, 33(1), 41-53. <https://doi.org/10.1108/lht-12-2014-0111>
- Zhao, D. (2010). Characteristics and impact of grant-funded research: a case study of the library and information science field. Scientometrics, 84(2), 293-306. <https://doi.org/10.1007/s11192-010-0191-y>

- Zhao, L. (2021). Personalized recommendation by using fused user preference to construct smart library. *Internet Technology Letters*, 4(3).
<https://doi.org/10.1002/itl2.273>
- Zhu, L. (2011). Use of teams in technical services in academic libraries. *Library Collections Acquisitions and Technical Services*, 35(2-3), 69-82.
<https://doi.org/10.1080/14649055.2011.10766301>

EKLER:

EK 1: Örnek Fon Başvuru Formu

ENDANGERED ARCHIVES PROGRAMME PRELIMINARY APPLICATION FORM

OVERVIEW

Project Type:

Q1 Principal Applicant

There must be one single Principal Applicant who takes responsibility for the planning and execution of the project and ownership of the research. This is the person with whom the Endangered Archives Programme will communicate about the application and eventual award.

Q1a Family Name

Q1b First Name

Q1c Title / Salutation

Q1d Contact Address

Include city, country and post code. Separate elements with commas.

Q1e Email Address

Q2 Project Title

Q3 Country where the project will be located

Q4 Amount Requested:

Note: all payments are made in GBP

Q5 Proposed start date

Month + Year No earlier than July 2022

Q6 Length of project

Q7a Title of current post

Note: PhD students will only be considered for an award if they have a demonstrable track record of project and grant management as well as a letter of support from their supervisor.

Q7b Name of employing institution

Host Institution. See Q11

Q7c Name of Supervisor for PhD Students

ARCHIVAL MATERIAL

The answers to this section should be readable by a general audience. Each answer should be no more than 175 words.

Q8a What is the material? *Please give a brief description of the endangered material. Include information on physical format, size and age. The majority of the material should date from before the middle of the twentieth century.*

Answer

Q8b Endangerment. *Why is the material endangered? Its condition, age, physical location, storage, political context, and so on may be relevant.*

Answer

Q8c Research value. *Why is the material important for research? Its uniqueness, cultural or historical significance, and so on may be relevant.*

Answer

Q8d Legal and ethical rights. *All material digitised with EAP funding will be made available online. Applicants must ensure from the outset that they have permission from the archive's owners to make the digital material available online and they must also demonstrate that they have considered the cultural implications, copyright status and data protection. Please use the box below to outline how this will be approached.*

Q8e Estimated amount of digitised material.

How many items (books, manuscripts, sound recordings, photographs, etc)do you expect to digitise?

How many digital files (TIFF or WAV files) do you expect to produce?

How many gigabytes of material do you expect to produce?

PROJECT PLAN

In this section applicants must demonstrate that they have considered key requirements of the project. Each answer should be no more than 250 words.

Q9a Overview *Please provide a concise description of the project work plan. Give an indicative timeline.*

Q9b Capacity building *Summarise the plans for creating a team and training local people in digitisation and cataloguing.*

Answer

Q9c Feasibility and risk assessment *Use this space to show that you have considered any risks involved in this project (including pandemic-related risks) and how you intend to minimise these. We ask for an update at award stage.*

BUDGET

Q10 *Please provide a summary of your budget under the headings below. Though the costs may alter by the time you submit a detailed application, these costs must be realistic. Bear in mind that ALL financial reporting to the EAP office will be done in English and in GBP.*

Fees and salaries

Equipment

Travel & subsistence

Training costs

Other costs

Total

PEOPLE AND ORGANISATIONS

Principal applicants must show that they have the required skills and knowledge and have access to administrative infrastructure to carry out the project successfully.

Host Institution

The Principal Applicant should be employed by a university or archive. This is the Host Institution. The Host Institution will be directly responsible for receiving and managing the funds and submitting budget accounts via the Project Lead to the EAP Office on a regular basis.

Q11 Host Institution or Independent Researcher?

Q11a Name and address of the Host Institution

Q11b Tick to confirm that the Host Institution has agreed to support this application

By ticking this box you confirm that the host institution has agreed to process payments in GBP.

Q11c Are you employed by the host institution?

Q12 Archival partner(s)

Please provide details of the local archives or similar institution you have approached or are intending to approach. The archival partner will receive digitised copies and/or original material. If you are planning to give the digitised content to more than one institution, please list additional partners below in (2) and (3).

How many Archival partners will you be including?

Name and address (1)

Has this archival partner already agreed to support the project?

OTHER

Q13 Previous applications

Have you applied previously to Endangered Archives Programme or other Arcadia-funded programmes?

Q14 Previous EAP grants

Please list any previous Endangered Archives Programme grants you have been engaged in and indicate your role.

Q15 How did you find out about this Programme?

If on the internet or through a newsletter, please specify which website or newsletter.

Q16 You may add an image (max size 1MB) that demonstrates the need for your project. (Optional)

EK 2: Koç Üniversitesi Suna Kır   Kütüphanesi Direkt  rl     İzin Yazısı

Rumeli Feneri Yolu
34450 Sanyer-İstanbul
Telefon : (0-212) 338 13 17
Faks : (0-212) 338 13 21

KO   ÜNİVERSİTESİ
SUNA KIRA   KÜTÜPHANESİ

10.05.2024

Sayın M. Sina Mater,

"Ulusal ve Uluslararası Fon çalışmalarının   niversite Kütüphanelerine Etkisi: Koç Üniversitesi Suna Kır   Kütüphanesi   rne  " başlıklı yüksek lisans teziniz için Koç Üniversitesi Suna Kır   Kütüphanesi'ndeki fon çalışmaları ile ilgili verileri ve ilgili fotoğrafları kullanımınıza etik kurallar çerçevesinde izin verilmiştir.

Tuba AKBAYTÜRK ÇANAK

Suna Kır   Kütüphanesi Direktörü

